

Уткіна М. С.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО **(у схемах і таблицях)**

Навчальний посібник

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

Уткіна М. С.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

(у схемах і таблицях)

Навчальний посібник

Рекомендовано вченою радою Сумського державного університету

Суми
Сумський державний університет
2022

УДК 347 (477) (075.8)
УТ 84

Рецензенти:

В. А. Кройтор – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ;

Н. Б. Новицька – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри приватного права Державного податкового університету (Університету державної фіскальної служби України)

*Рекомендовано до видання
вченою радою Сумського державного університету
як навчальний посібник
(протокол № 13 від 23 червня 2022 року)*

Уткіна М. С.

УТ 84 Інформаційне право (у схемах і таблицях) : навчальний посібник /
М. С. Уткіна. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 221 с.

Навчальний посібник містить основні положення з курсу інформаційного права.

Особливу увагу акцентовано на ключових поняттях кожної з тем курсу. Авторка виокремила доступні для розуміння формулювання визначень і понять.

Видання орієнтоване на викладачів, студентів закладів вищої освіти III–IV рівнів акредитації, випускників, абітурієнтів.

УДК 347 (477) (075.8)

© Сумський державний університет, 2022
© Уткіна М. С., 2022

ЗМІСТ

	С.
Передмова	10
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА	12
ТЕМА 1 ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ, ЗМІСТ І СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА	12
1.1 Поняття інформаційного права	13
1.2 Об'єкт та предмет інформаційного права	17
1.3 Інформаційне право як навчальна дисципліна й наука.....	18
1.4 Методи інформаційного права. Методи пізнання інформаційного права. Методи правового регулювання інформаційного права	19
1.5 Міжгалузевий зв'язок інформаційного права.....	22
ТЕМА 2 ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНА ЦИВІЛІЗАЦІЯ: ПОНЯТТЯ Й РИСИ	23
2.1 Інформаційне суспільство: визначення поняття.....	24
2.2 Характерні ознаки інформаційного суспільства	27
2.3 Характеристика й види інформаційних цивілізацій.....	29
2.4 Сутність процесу інформатизації та його поняття	30
2.5 Класифікація й види інформатизації	31
2.6 Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства.....	32
ТЕМА 3 «ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА» ТА «КУЛЬТУРА ПОВЕДІНКИ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНИХ ВІДНОСИН»	33
3.1 Поняття «е-культура особистості», «інформаційна культура» й «культура поведінки у сфері інноваційних відносин».....	34
3.2 Внутрішня та зовнішні сторони інформаційно-правової культури особистості.....	37
3.3 Правовий нігілізм і його форми	38

ТЕМА 4 ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА	39
4.1 Загальна характеристика й види джерел інформаційного права	40
4.2 Структура інформаційного законодавства.....	41
4.3 Інформаційно-правові норми, закріплені в Конституції України.....	43
4.4 Міжнародно-правова складова джерел інформаційного права.....	44
ТЕМА 5 ПРАВОВА ІНФОРМАТИКА	
ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА	45
5.1 Підсистеми спеціалізованих комплексів управління законотворчим процесом	46
5.2 Підсистема КСІАЗ «Законопроект»	47
5.3 Підсистема КСІАЗ «Рада»	49
5.4 Інформаційно-аналітична система «Вибори»	51
5.5 Основні принципи побудови комп'ютерної мережі правової інформації	52
5.6 Електронний інформаційний бюлетень.....	53
5.7 Інформаційно-пошукові системи «Право», «Законодавство» і «Закони та підзаконні акти України в Інтернеті».....	54
ТЕМА 6 ГАРАНТІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ	
У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЇ	56
6.1 Право на інформацію.....	57
6.2 Право на свободу слова.....	60
6.3 Конституційні засади прав та свобод людини у сфері інформації	61
6.4 Підстави й випадки обмеження прав людини в інформаційній сфері	63
ТЕМА 7 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	
ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН,	
ЇХ СУБ'ЄКТІВ ТА ОБ'ЄКТІВ	65
7.1 Поняття, загальна характеристика й структура інформаційних правовідносин.....	66

7.2 Принципи інформаційних правовідносин.....	68
7.3 Інформаційна діяльність	69
7.4 Об'єкти інформаційних правовідносин.....	70
7.5 Суб'єкти інформаційних правовідносин.....	72
ТЕМА 8 ПРАВОВІ РЕЖИМИ ІНФОРМАЦІЇ	
Й ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ.....	74
8.1 Класифікація інформації за правовим режимом доступу.....	75
8.2 Відкрита інформація та інформація з обмеженим доступом	76
8.3 Обмеження щодо поширення інформації.....	78
8.4 Поняття й сутність інформаційних ресурсів.....	79
ТЕМА 9 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ	
ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	81
9.1 Поняття публічної інформації, основна характеристика.....	82
9.2 Гарантії права та принципи забезпечення доступу до публічної інформації	83
9.3 Забезпечення порядку доступу до публічної інформації.....	84
9.4 Інформаційний запит і звернення громадян	88
9.5 Порядок надання інформації за запитами й зверненнями громадян	89
9.6 Правові підстави відмови громадянам у доступі до інформації.....	90
9.7 Оскарження рішень, дій чи бездіяльності щодо порушення права громадян на доступ до інформації	92
ТЕМА 10 ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ	
ТА ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ.....	93
10.1 Національна безпека й національні інтереси: загальна характеристика та поняття	94
10.2 Інформаційна безпека України: поняття, правові засади	96
10.3 Складові елементи системи інформаційної безпеки.....	98
10.4 Заходи забезпечення інформаційної безпеки.....	99
10.5 Форми забезпечення інформаційної безпеки.....	100

10.6 Види загроз національним інтересам і національній безпеці в інформаційній сфері	101
10.7 Рівні та структура забезпечення інформаційної безпеки.....	110
10.8 Методи запобігання й нейтралізації загроз інформаційній безпеці.....	111
ТЕМА 11 ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ	
МІЖНАРОДНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА.....	112
11.1 Види типових правових систем.....	113
11.2 Міжнародна інформація та її джерела.....	114
11.3 Поняття й сутність міжнародного інформаційного права.....	116
11.4 Принципи міжнародного інформаційного права.....	117
11.5 Напрями міжнародного інформаційного співробітництва	118
11.6 Основні принципи міжнародної взаємодії	119
11.7 Основні напрями співробітництва держав-членів в інформаційному просторі	120
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА	121
ТЕМА 12 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ	
ВІДНОСИН У СФЕРІ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ	
12.1 Поняття персональних даних і суб'єкти правовідносин, пов'язаних із персональними даними.....	122
12.2 Права суб'єктів персональних даних.....	124
12.3 Обробка й види обробок персональних даних.....	125
12.4 База персональних даних та її володілець.....	126
12.5 Використання, збирання й порядок доступу до персональних даних.....	127
ТЕМА 13 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ	
ВІДНОСИН У СФЕРІ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	
13.1 Поняття «масова інформація» та характеристика інформаційної діяльності.....	131

13.2	Поняття «інформаційна продукція» й «інформаційна послуга».....	132
13.3	Інформація як товар.....	133
13.4	База даних та її види.....	134
13.5	Правові основи створення й діяльності друкованих засобів масової інформації.....	135
13.6	Умови та процедура державної реєстрації друкованих засобів масової інформації.....	137
13.7	Правовий статус суб'єктів діяльності у сфері друкованих засобів масової інформації	139
13.8	Правовий статус журналіста.....	140
ТЕМА 14 ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ІНФОРМАЦІЇ		
З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ		
14.1	Поняття й загальна характеристика інформації з обмеженим доступом	143
14.2	Класифікація та види інформації з обмеженим доступом.....	144
14.3	Поняття й правовий режим державної таємниці	148
14.4	Суб'єкти та об'єкти інформаційних правовідносин у сфері державної таємниці	149
14.5	Відомості, що становлять державну таємницю, та ті, що не можна вважати державною таємницею	155
14.6	Контроль і нагляд за забезпеченням захисту державної таємниці	156
14.7	Доступ та допуск до державної таємниці.....	157
14.8	Відповідальність за порушення законодавства про державну таємницю.....	159
14.9	Порядок засекречування інформації.....	160
ТЕМА 15 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ		
В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ		
15.1	Інформація в управлінських структурах	162
15.2	Інформаційна система управління	164

ТЕМА 16 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ Й НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ СФЕРІ.....	166
16.1 Інформаційні відносини, що регулюються інститутом авторського права	167
16.2 Правове регулювання інформаційних відносин під час виробництва та поширення компонентів напівпровідникових виробів.....	172
16.3 Інформаційні відносини, що регулюються інститутом промислової власності.....	174
16.4 Науково-технічна інформація.....	177
ТЕМА 17 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВ.....	179
17.1 Визначення поняття «архівна справа» й види установ, що здійснюють діяльність у сфері архівної справи.....	180
17.2 Архівний документ і види архівних документів	182
17.3 Визначення понять «бібліотека» та «бібліотечна справа»	183
17.4 Основа державної політики в галузі бібліотечної справи та її функціонування.....	184
17.5 Права та обов'язки бібліотек	186
17.6 Права та обов'язки користувачів бібліотек.....	188
17.7 «Електронна бібліотека», її структура.....	189
ТЕМА 18 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	190
18.1 Екологічна інформація й відомості, що її стосуються.....	191
18.2 Екологічне інформаційне забезпечення та об'єкти навколишнього природного середовища, що підлягають державній охороні	192
18.4 Екологічні права та обов'язки громадян	193

18.5 Реалізація права на екологічну інформацію на стадіях її одержання, поширення	194
18.6 Збирання й поширення інформації відповідно до Орхунської Конвенції	195
ТЕМА 19 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ТА ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ	
19.1 Визначення понять «Інтернет», «інформаційна послуга» й «інформаційна послуга в мережі Інтернет»	197
19.2 Базові та додаткові послуги, що надаються за допомогою Інтернету	198
19.3 Правове регулювання мережі Інтернет	199
19.4 Тактичні підходи до пошуку необхідної інформації.....	200
19.5 Особливості «комп'ютерних» злочинів	201
19.6 Електронні документи.....	202
19.7 Електронний документообіг	203
Список рекомендованої літератури	204

ПЕРЕДМОВА

Інформація з кожним днем усе більше вкорінюється в нашому житті й має надзвичайне значення, а інформаційне суспільство перебуває в постійному розвитку. Усі реформаційні процеси, пов'язані з формуванням інформаційного суспільства, підвищують значущість інформаційних відносин та інформаційної діяльності зокрема. Знання норм чинного законодавства у сфері правового регулювання інформаційних відносин має неабияк важливе теоретичне й практичне значення. Лише за останні декілька років в Україні було ухвалено низку нових нормативно-правових актів, тісно пов'язаних з інформацією.

Зважаючи на це, вивчення навчальної дисципліни «Інформаційне право» актуалізується в контексті навчальних планів для студентів спеціальності 081 «Право». Її метою є ознайомлення здобувачів вищої освіти з понятійним апаратом інформаційного права, засвоєння основних положень правового регулювання інформаційних відносин, дослідження й порівняння із зарубіжними країнами.

Навчальний посібник «Інформаційне право (у схемах і таблицях)» забезпечує навчально-методичну підтримку курсу «Інформаційне право» студентів, які навчаються як за освітнім ступенем «бакалавр», так і за освітнім ступенем «магістр». Видання спрямоване на поглиблене вивчення суспільних відносин, об'єктом яких є інформація, та механізму їх правового регулювання. Інформаційне право тісно пов'язане з іншими галузями права, зокрема цивільним, господарським, правом інтелектуальної власності та ін.

Особливістю навчального посібника є те, що його основний матеріал репрезентовано у вигляді схем і таблиць. Кожна тема містить ключові слова. Видання «Інформаційне право (у схемах і таблицях)» охоплює низку питань, згрупованих у 19 тем, що загалом становлять два розділи – загальну та спеціальну частини.

Розділ 1 присвячений основним теоретичним положенням. Зокрема, поняттю, принципам і методам інформаційного права, його міждисциплінарному характеру, питанням інформаційного суспільства й інформаційної цивілізації, інформаційної культури та культури поведінки у сфері інноваційних відносин, джерелам інформаційного права. У цьому розділі має особливе значення тема аналізу гарантій права та свобод людини у сфері інформації, а також механізмів їх реалізації. Також присвячено увагу питанням інформаційних правовідносин і їх складу, правових режимів інформації й інформаційних ресурсів.

У розділі 2 узагальнено основні положення щодо практичного регулювання інформаційних відносин у конкретній галузі й інформаційної діяльності. Вона структурована за певними об'єктно-інституційними ознаками на рівні конкретних підгалузей, напрямками інформаційної діяльності.

Цей навчальний посібник підготовлений відповідно до програми навчального курсу «Інформаційне право». З огляду на вищезазначене, видання буде корисним не лише студентам, а й випускникам закладів вищої освіти та викладачам.

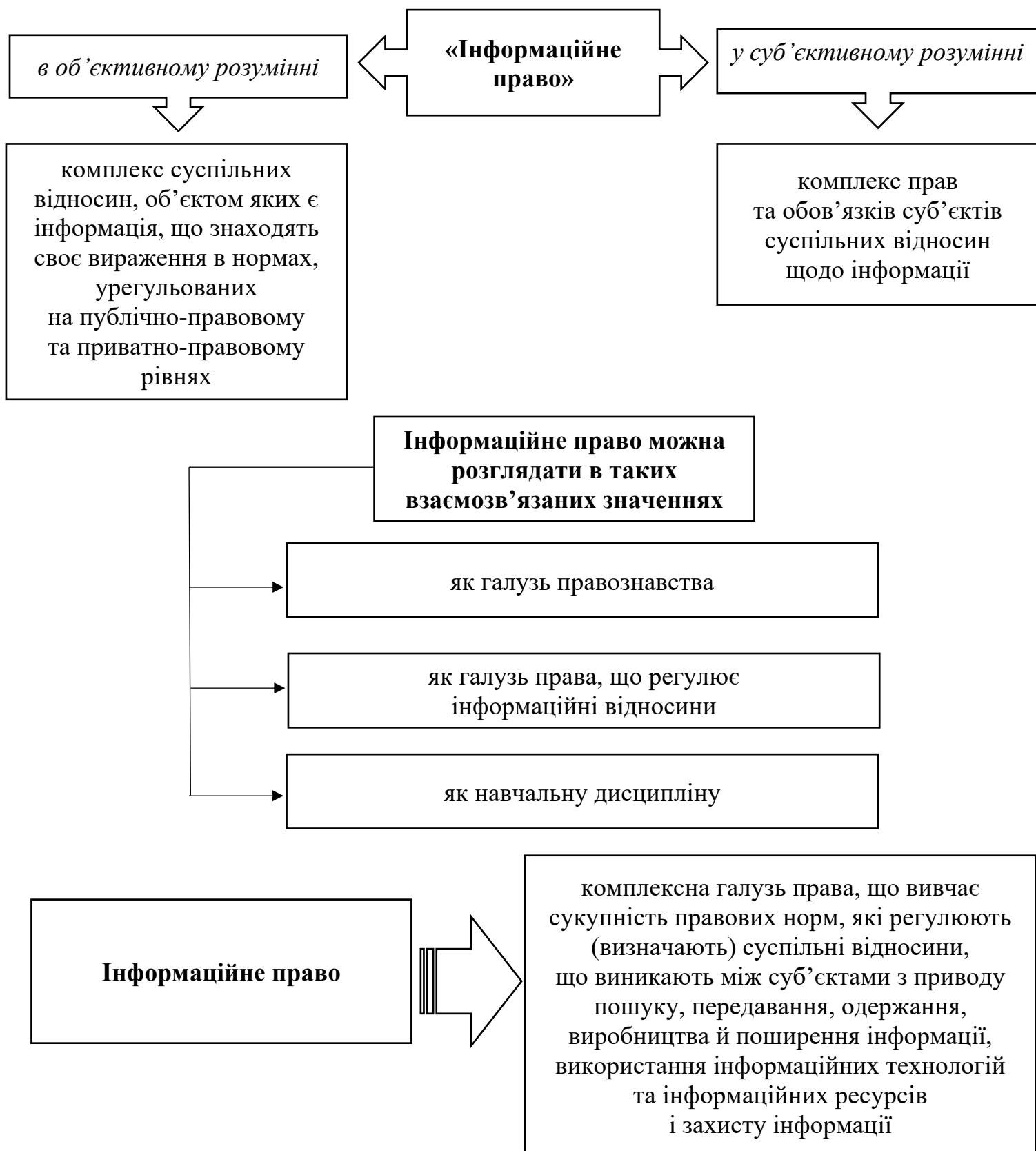
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

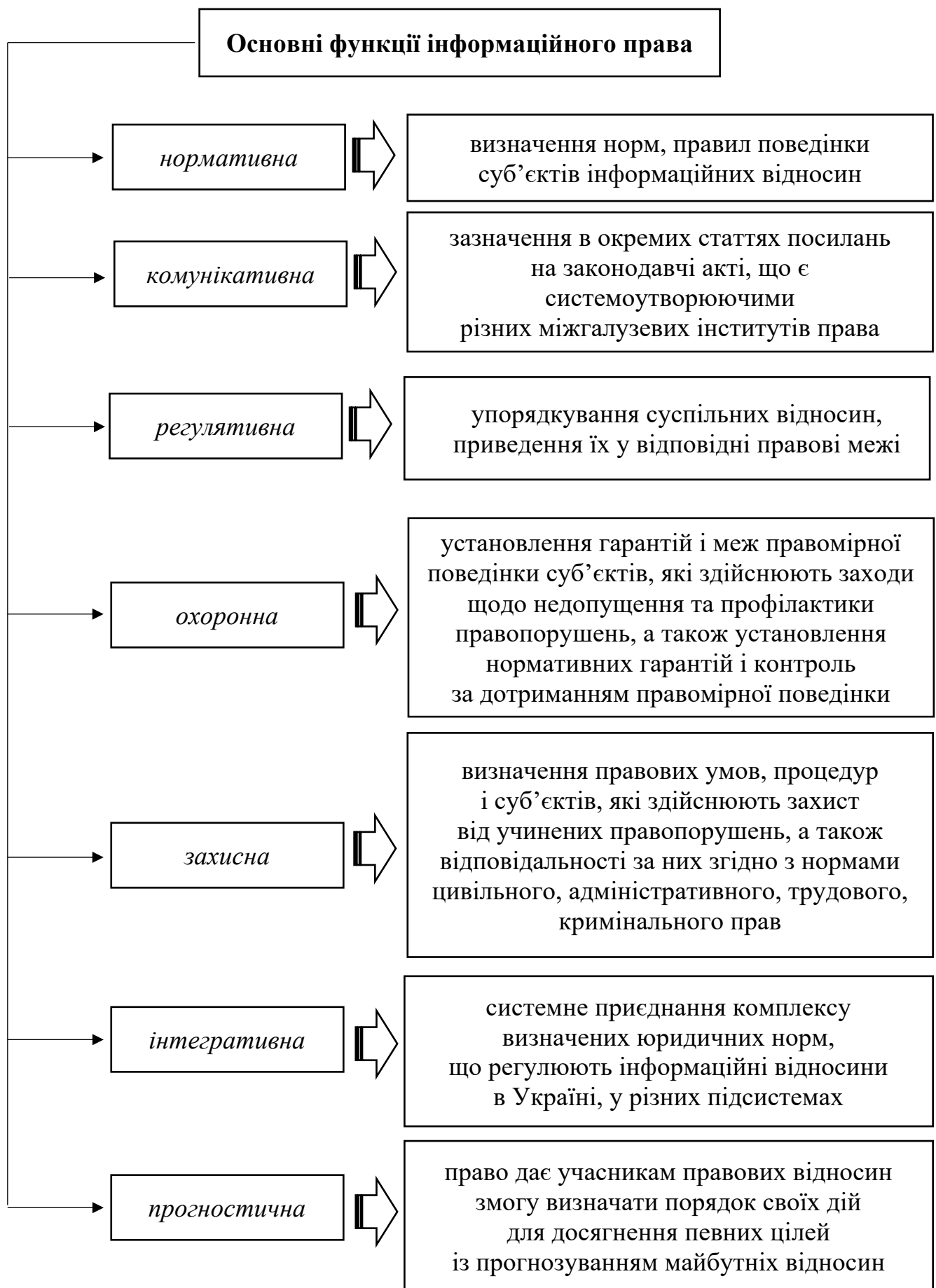
РОЗДІЛ 1

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

Ключові слова: адміністративне право; безпосередній предмет інформаційного права; диспозитивний метод; загальна частина; загальні методи; захисна функція; імперативний метод; інформація; інформаційна сфера; інформатизація; інститути інформаційного права; інтегративна функція; інформаційна культура; інформаційне право як навчальна дисципліна; інформаційне право як наука; інформаційне суспільство; історичний метод; комунікативна функція; конституційне право; кримінальне право; метод аналізу практики; метод делегування; метод рекомендацій; метод санкціонування; метод системного підходу; метод сходження від абстрактного до конкретного; методи безпосереднього правового регулювання; методи вивчення інформаційного права; методи інформаційного права; методи правового регулювання; міжнародне приватне право; міжнародне публічне право; нормативна функція; об'єкт інформаційного права; охоронна функція; поняття; право власності; право інтелектуальної власності; правова інформатика; принцип відповідальності; принцип вільного виробництва та розповсюдження будь-якої інформації, не обмеженої законом; принцип «відчуження» інформації від її творця; принцип вільного доступу (відкритості) інформації, не обмеженої законом (принцип гласності); принцип заборони виробництва й розповсюдження інформації, шкідливої та небезпечної для розвитку особистості, суспільства, держави; принцип законності; принцип інформаційного об'єкта (інформаційної речі) або принцип двоєдності інформації та її носія; принцип обігової здатності інформації; принцип обліковості інформації; принцип організації форми; принцип поширюваності інформації; принцип пріоритетності прав особистості; принципи інформаційного права; провідний предмет інформаційного права; регулятивна функція; система; спеціальна частина; судоустрій; трудове право; фінансове право; функції; цивільне право.

1.1 Поняття інформаційного права

Система інформаційного права

сукупність інститутів і норм інформаційного права, інших структурних елементів, які регулюють суспільні відносини, що становлять предмет права як галузі

Загальна частина

наведено норми, що встановлюють основні поняття, загальні принципи, правові форми й методи правового регулювання діяльності в інформаційній сфері

охоплює окремі інститути інформаційного права, у яких згруповано близькі за змістом інформаційно-правові норми.

У межах цих інститутів реалізуються основні права та обов'язки суб'єктів інформаційних відносин, що ґрунтуються на нормах загальної частини:

- *інститут інтелектуальної власності;*
- *інститут масової інформації;*
- *інститут бібліотечної та архівної справ;*
- *інститут інформації з обмеженим доступом;*
- *інститут захисту інформації;*
- *інститут мережі Інтернет;*
- *інститут інформаційного забезпечення публічної влади*

Особлива частина

Принципи інформаційного права

ґрунтуються на положеннях основних конституційних норм, що закріплюють інформаційні права й свободи та гарантують їх здійснення, а також на особливостях і юридичних властивостях інформації як об'єкта правовідносин

Принципи інформаційного права

пріоритетності прав особистості

вільного виробництва та розповсюдження будь-якої інформації, не обмеженої законом (принцип свободи творчості й волевиявлення)

заборони виробництва та розповсюдження інформації, шкідливої й небезпечної для розвитку особистості, суспільства, держави

вільного доступу (відкритості) інформації, не обмеженої законом (право знати), або принцип гласності

повноти обробки та оперативності надання інформації

законності

відповідальності

принцип «відчуження» інформаційні від її творця, що базується на юридичній властивості фізичної невідчужуваності інформації (її змісту) від її творця (власника)

обігової здатності інформації

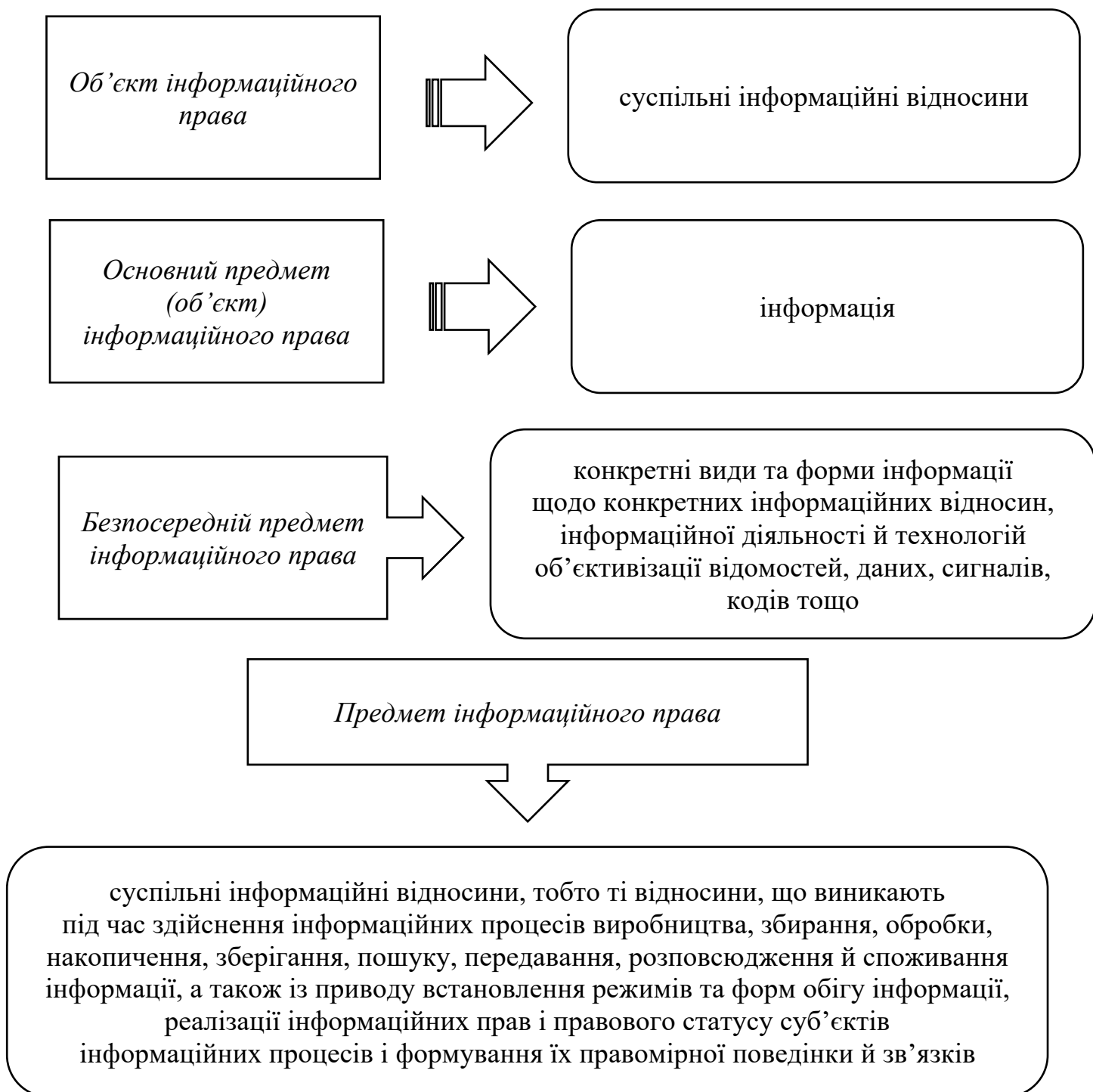
інформаційного об'єкта (інформаційної речі), або принцип двоєдності інформації та її носія

поширюваності інформації

організаційної форми

обліковості інформації

1.2 Об'єкт та предмет інформаційного права

1.3 Інформаційне право як навчальна дисципліна й наука

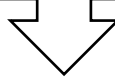
**1.4 Методи інформаційного права.
Методи пізнання інформаційного права.
Методи правового регулювання інформаційного права**

Метод правового регулювання

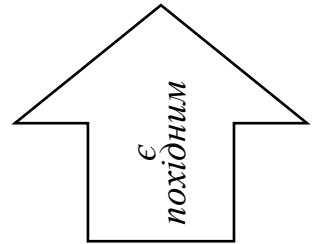

сукупність певних засобів, за допомогою яких регламентують та охороняють стосунки між людьми, між громадянами й організаціями, між громадянами та державою

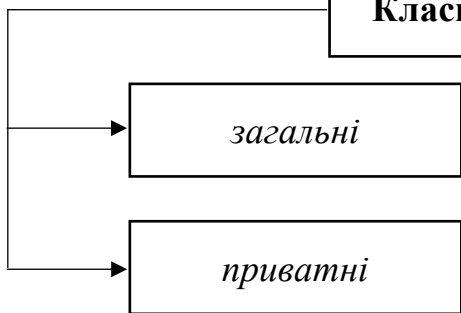
Методи інформаційного права

сукупність способів і прийомів цілеспрямованого впливу норм на інформаційні відносини в суспільно-політичному та правовому житті

Класифікація методів будь-якої галузі права

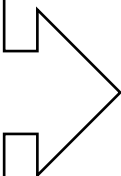

Метод правового регулювання

один із юридичних критеріїв самостійності галузі права

Метод правового регулювання інформаційного права

системне комплексне застосування методів конституційного, адміністративного, цивільного, трудового й кримінального прав (що визначає міжгалузевий характер публічно-правового регулювання) та застосування методів приватно-правового регулювання (на рівні правочинів, угод, звичаїв, традицій тощо)

Характерні ознаки методу інформаційного права

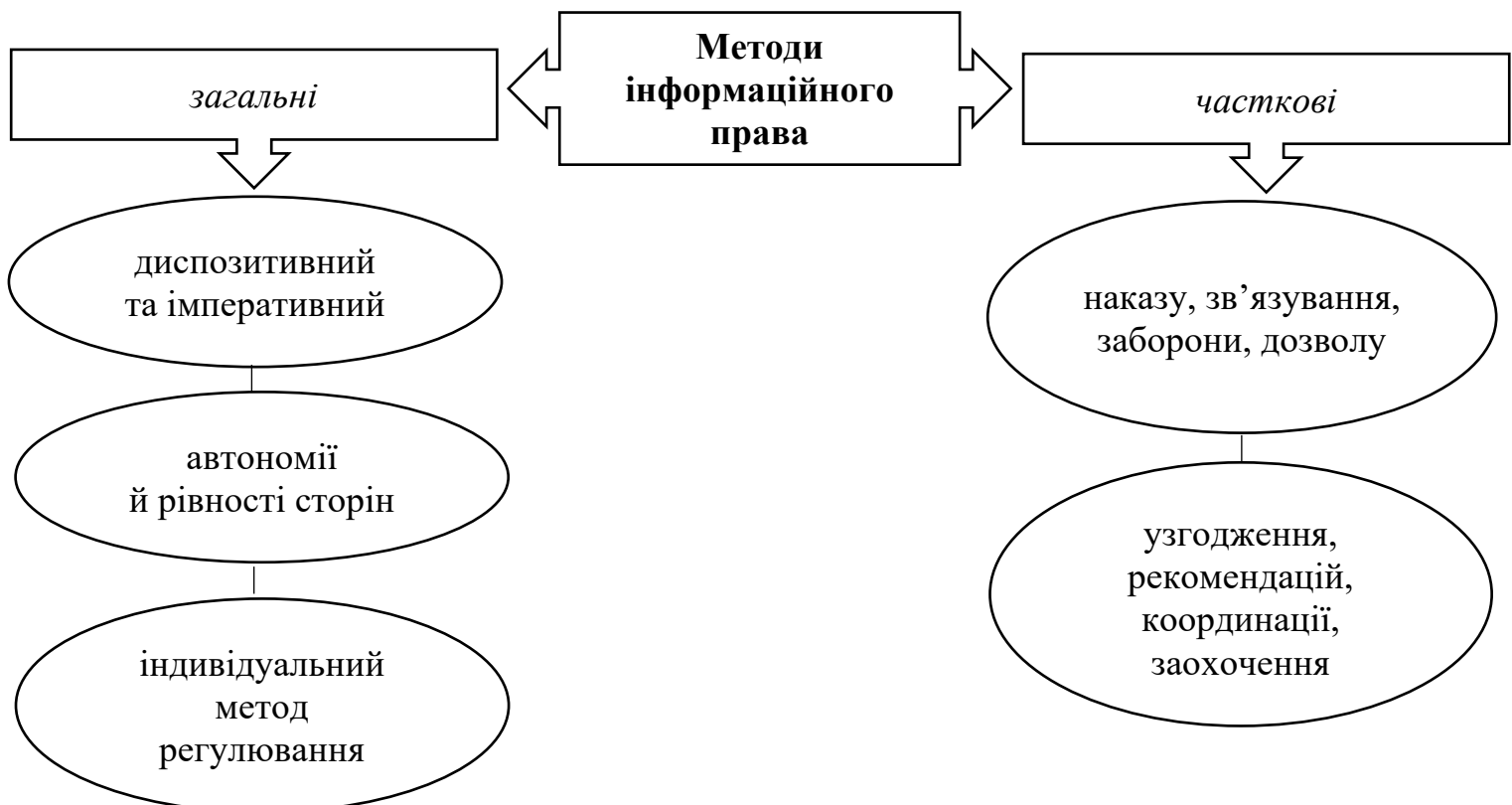
регулювання особливих суспільних відносин (інформаційних)

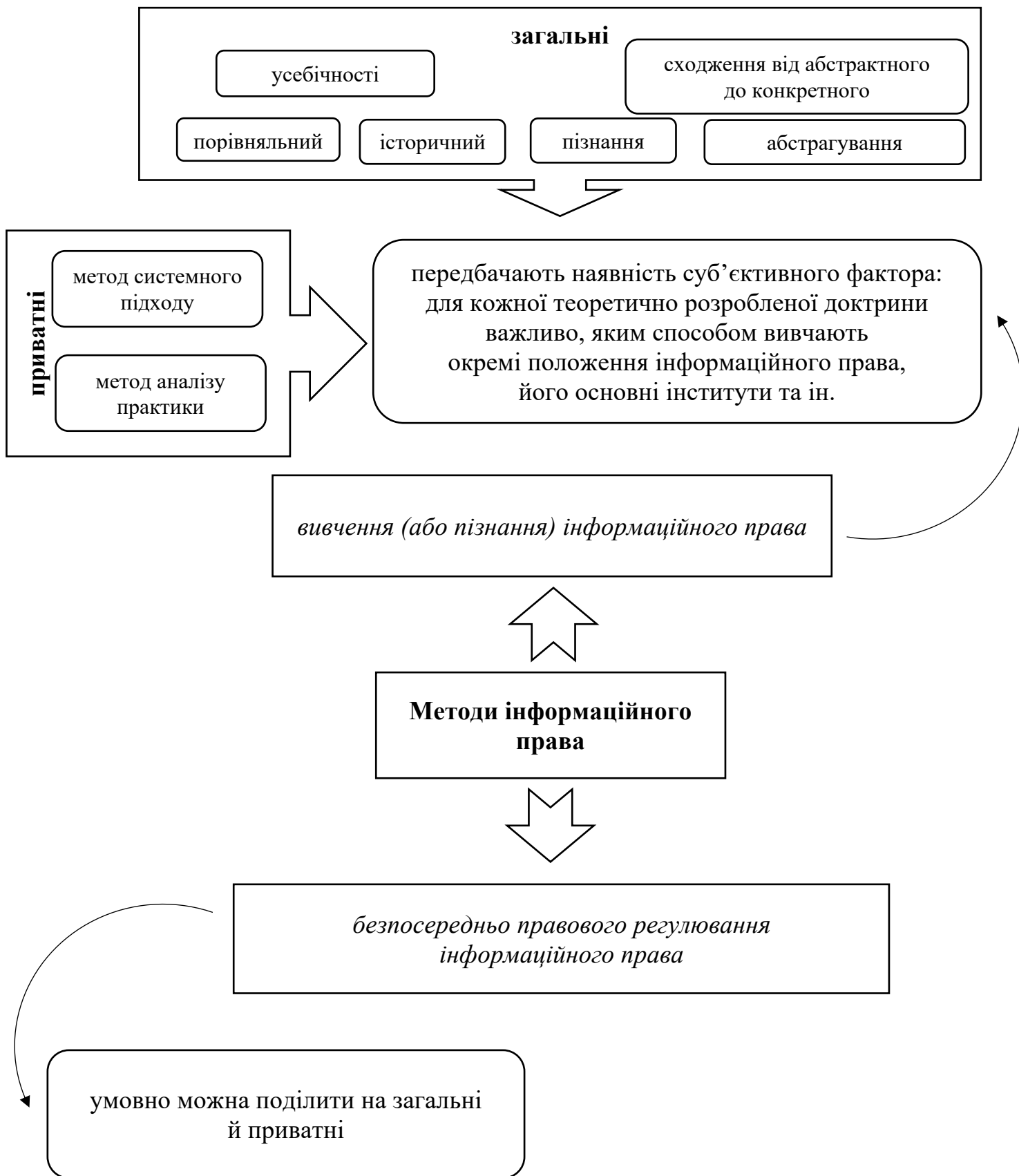
комплексний, системний характер (наявна сукупність взаємозв'язаних різноманітних способів, методів, що здійснюють цілеспрямований вплив на суспільні відносини, у результаті чого вони набувають інформаційно-правових властивостей)

органічне поєднання імперативного й диспозитивного способів правового регулювання суспільних відносин

зумовленість функціями інформаційного права

гарантування засобами державного примусу (юридичною відповідальністю)

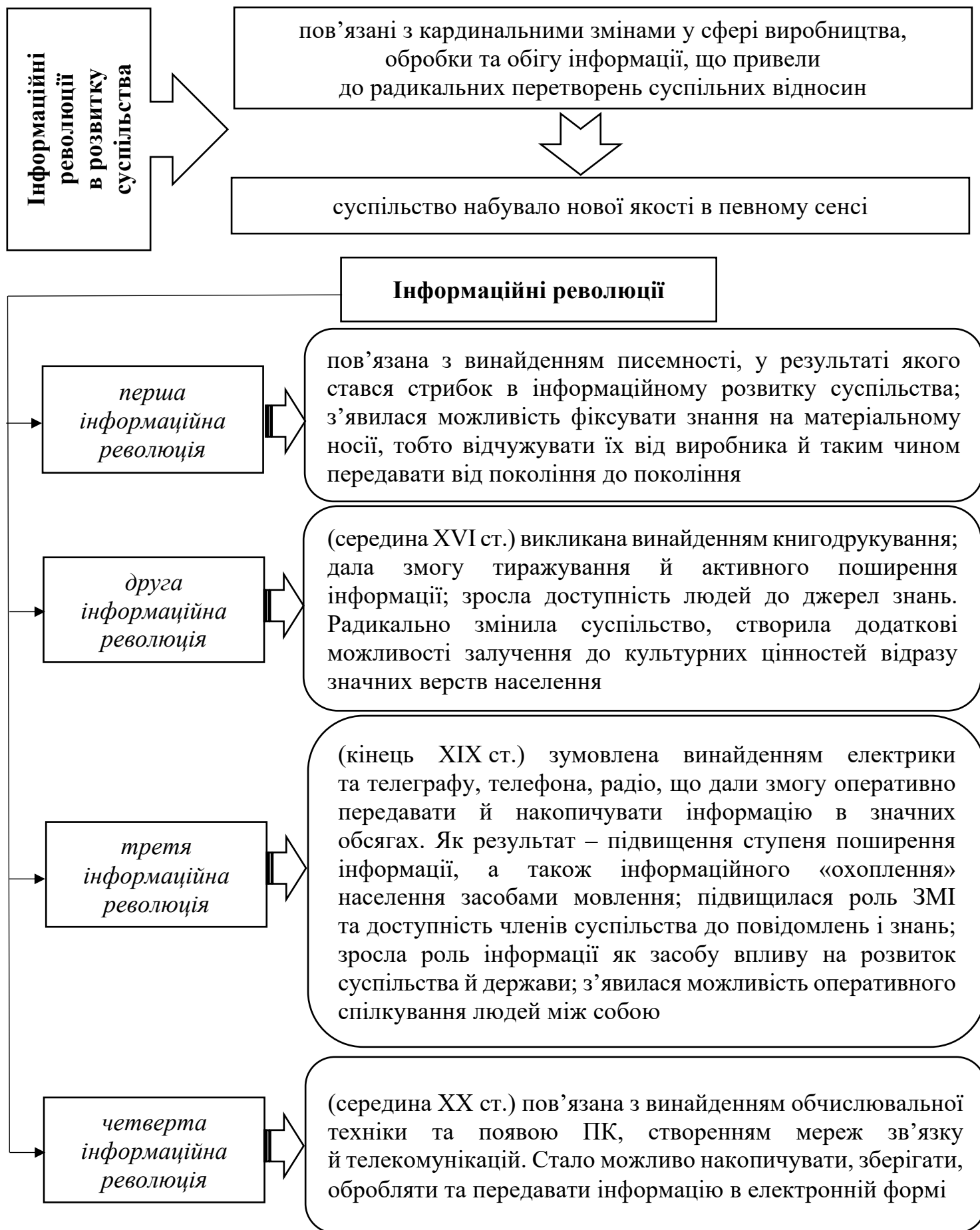
1.5 Міжгалузевий зв'язок інформаційного права

РОЗДІЛ 2 ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНА ЦИВІЛІЗАЦІЯ: ПОНЯТТЯ Й РИСИ

Ключові слова: глобальна інформаційна цивілізація; Єдина автоматизована система державного контролю; інформатизація банківської діяльності; інформатизація в галузі екології та використання природних ресурсів; інформатизація Збройних Сил України; інформатизація мовної сфери; інформатизація на рівні обласних (міських) держадміністрацій та органів місцевого самоврядування; інформатизація наукової діяльності; інформатизація освіти; інформатизація пріоритетних галузей економіки; інформатизація процесів соціально-економічного розвитку; інформатизація соціальної сфери; інформатизація стратегічних напрямів розвитку державності, безпеки та оборони; інформатизація у сфері культури; інформатизація фінансової й грошової системи, державного фінансово-економічного контролю; інформаційна революція; інформаційна цивілізація; інформаційне суспільство; інформаційно-комунікаційний простір; економічні основи існування інформаційного суспільства; локальна (регіонально) інформаційна цивілізація; Окінавська Хартія глобального інформаційного суспільства; основи існування інформаційного суспільства; правові основи існування інформаційного суспільства; технологічні основи існування інформаційного суспільства.

2.1 Інформаційне суспільство: визначення поняття

Інформаційне суспільство

соціологічна концепція постіндустріального суспільства, нова історична фаза розвитку суспільства, у якій діяльність людей здійснюється на основі використання послуг, що надають за допомогою інформаційних технологій і технологій зв'язку

Основи існування

економічні

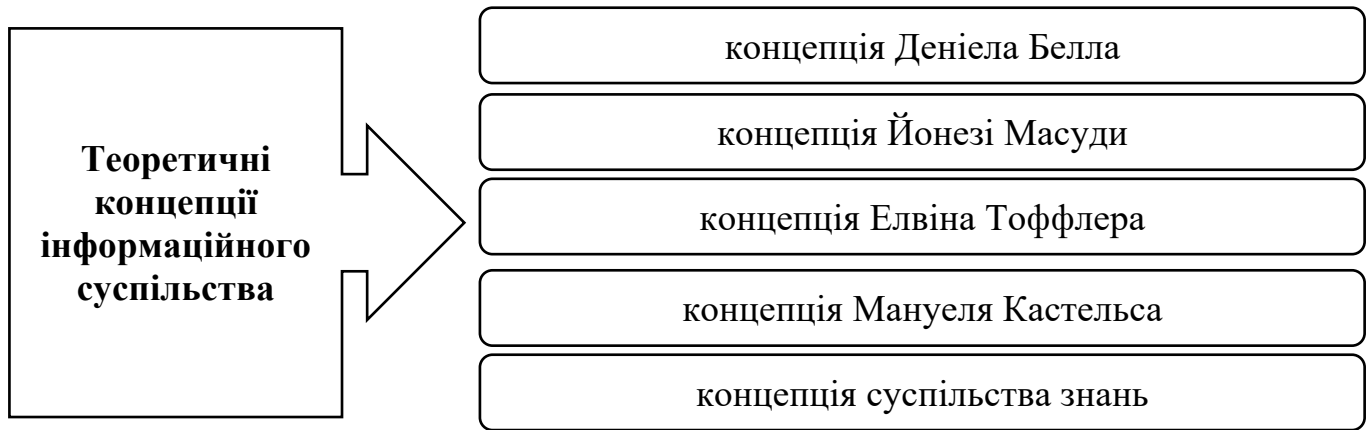
правові

технологічні

галузі інформаційної індустрії (телекомунікаційна, комп'ютерна, електронна, аудіовізуальна), що перебувають у процесах технологічної конвергенції й корпоративного злиття, розвиваються найбільш швидкими темпами, мають вплив на всі галузі економіки та конкурентоспроможність країн на світовій арені. Відбувається інтенсивне формування світової «інформаційної економіки», що укладається в умовах глобалізації інформаційних, інформаційно-технологічних і телекомунікаційних ринків, виникнення світових лідерів інформаційної індустрії, перетворення «електронної торгівлі» з телекомунікацій на засіб ведення бізнесу

закони й нормативні акти, що регламентують права людини на доступ до інформаційних ресурсів, технологій, телекомунікацій, захист інтелектуальної власності, недоторканність особистого життя, свободу слова, інформаційну безпеку. Інформаційна безпека суспільства та особистості набуває нового статусу, перетворюючись із суто технологічної проблеми на соціальну, від вирішення якої залежить стійке функціонування сучасних товариств

телекомунікаційні та інформаційні технології, що стали лідерами технологічного поступу, невід'ємним елементом будь-яких сучасних технологій, сприяють економічному зростанню, створюють умови для вільного обігу в суспільстві значної кількості інформації та знань, зумовлюють істотні соціально-економічні перетворення і, зрештою, становлення інформаційного суспільства, через яке також розкривається сутність сучасного розвитку конкретного суспільства, країни чи світової цивілізації

Основні моделі становлення інформаційного суспільства

2.2 Характерні ознаки інформаційного суспільства

**Ознаки, що характеризують інформаційне суспільство
(Дон Тепскотт «Електронно-цифрове суспільство»)**

орієнтація на знання

цифрова форма репрезентування об'єктів

віртуальна природа

молекулярна структура

інтеграція

усунення посередників

конвергенція

інноваційна природа

трансформація відносин «виробник – споживач»

динамізм

глобальні масштаби

наявність суперечностей

2.3 Характеристика й види інформаційних цивілізацій

Інформаційна цивілізація

відображає рівень розвитку глобального суспільства (світового співтовариства) на цьому етапі, що обумовлений роллю інформації (як продукту соціальної діяльності людини) в його житті й рівнем інформаційної культури

*Види
інформаційних
цивілізацій*

глобальна інформаційна цивілізація

локальна (регіональна)
інформаційна цивілізація

рівень розвитку суспільства в окремих регіонах (на континентах, в окремих країнах), обумовлений зростанням ролі інформації як продукту соціальної діяльності людей, за якісними характеристиками якої вимірюють рівень загальної культури суспільства щодо здатності виробляти, сприймати й раціонально застосовувати відомості, дані, знання для потреб життєдіяльності.

*Найбільш розвинена інформаційна цивілізація – США;
менш розвинена – країни Західної Європи, Азія (Індія, Китай та ін.);
мало розвинена – Африка, Латинська Америка, Східна Європа*

рівень розвитку глобального суспільства (світового співтовариства), обумовлений зростанням ролі інформації як продукту соціальної діяльності людей, за якісними характеристиками якої вимірюється рівень загальної культури суспільства щодо здатності виробляти, сприймати й раціонально застосовувати відомості, дані, знання для потреб життєдіяльності

Позитивні здобутки сучасної інформаційної цивілізації

зростання можливості швидко здійснювати інформаційні зв'язки на великих відстанях, зокрема між континентами

зростання можливості швидко й у великому обсязі сприймати та обробляти, зберігати інформацію на компактних (малогабаритних) технічних засобах

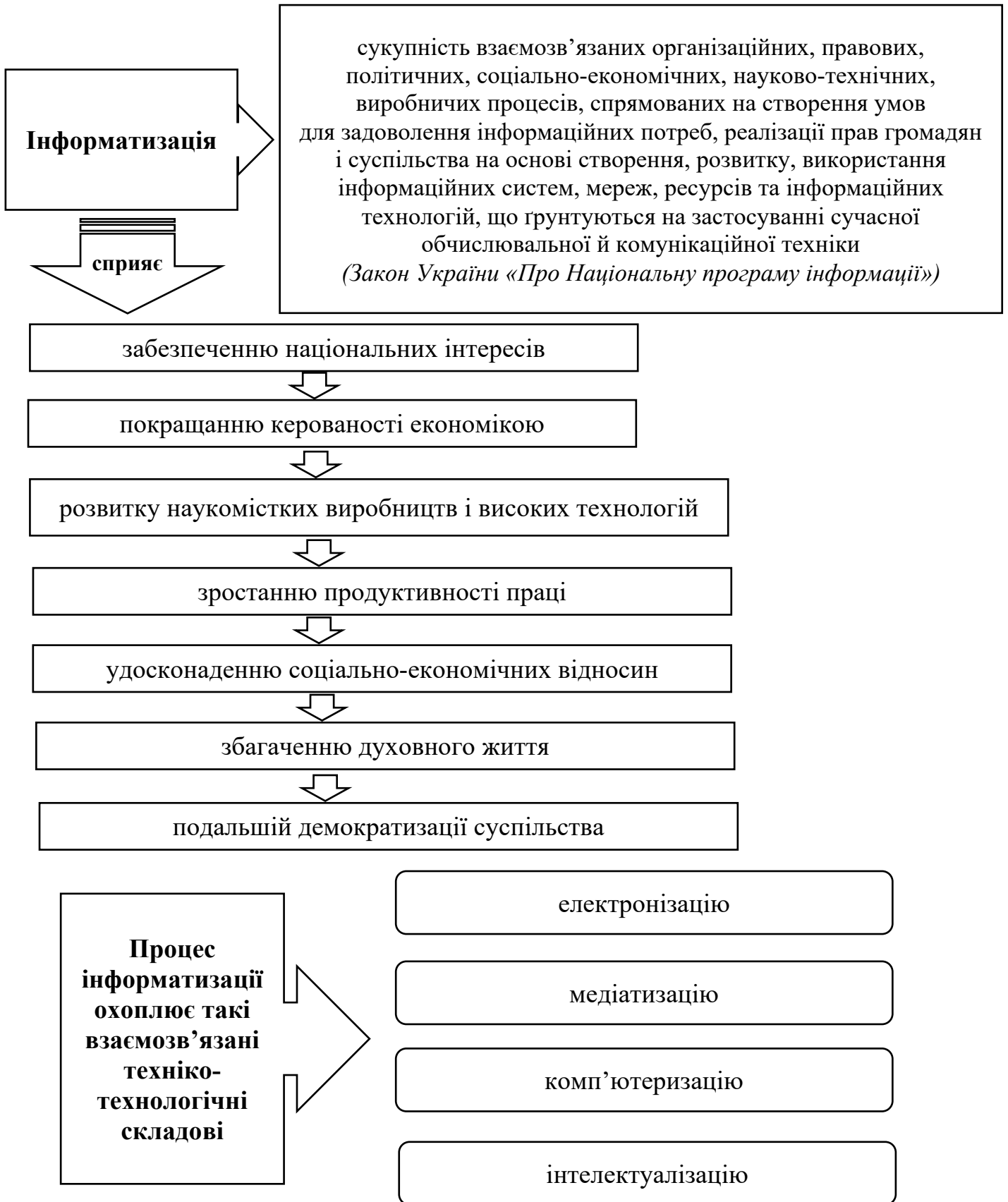
об'єднання різних технологій комунікації: теле-, радіо- та обчислювальної техніки

Негативні здобутки сучасної інформаційної цивілізації

зростання можливості швидкого перехоплення, витоку, перекручення, знищення інформації

використання технічних засобів і технологій інформації в антисоціальной діяльності: воєнній, політичній, економічній

2.4 Сутність процесу інформатизації та його поняття

2.5 Класифікація й види інформатизації

Інформатизацію можна умовно поділити на:

інформатизацію стратегічних напрямів розвитку державності, безпеки та оборони

інформатизацію на рівні обласних (міських) держадміністрацій та органів місцевого самоврядування

інформатизацію Збройних Сил України

інформатизацію процесів соціально-економічного розвитку

інформатизацію пріоритетних галузей економіки

інформатизацію фінансової й грошової систем державного фінансово-економічного контролю

інформатизацію соціальної сфери

інформатизацію в галузі екології та використання природних ресурсів

інформатизацію освіти

інформатизацію наукової діяльності

інформатизацію у сфері культури

інформатизацію мовної сфери тощо

Предметна сфера інформатизації територіального рівня охоплює

інформатизацію законодавчої й виконавчої влади

інформаційну підтримку діяльності суб'єктів господарювання регіону

інформатизацію процесів управління соціальною сферою

інформатизацію процесів ефективного природокористування та охорони довкілля

2.6 Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства

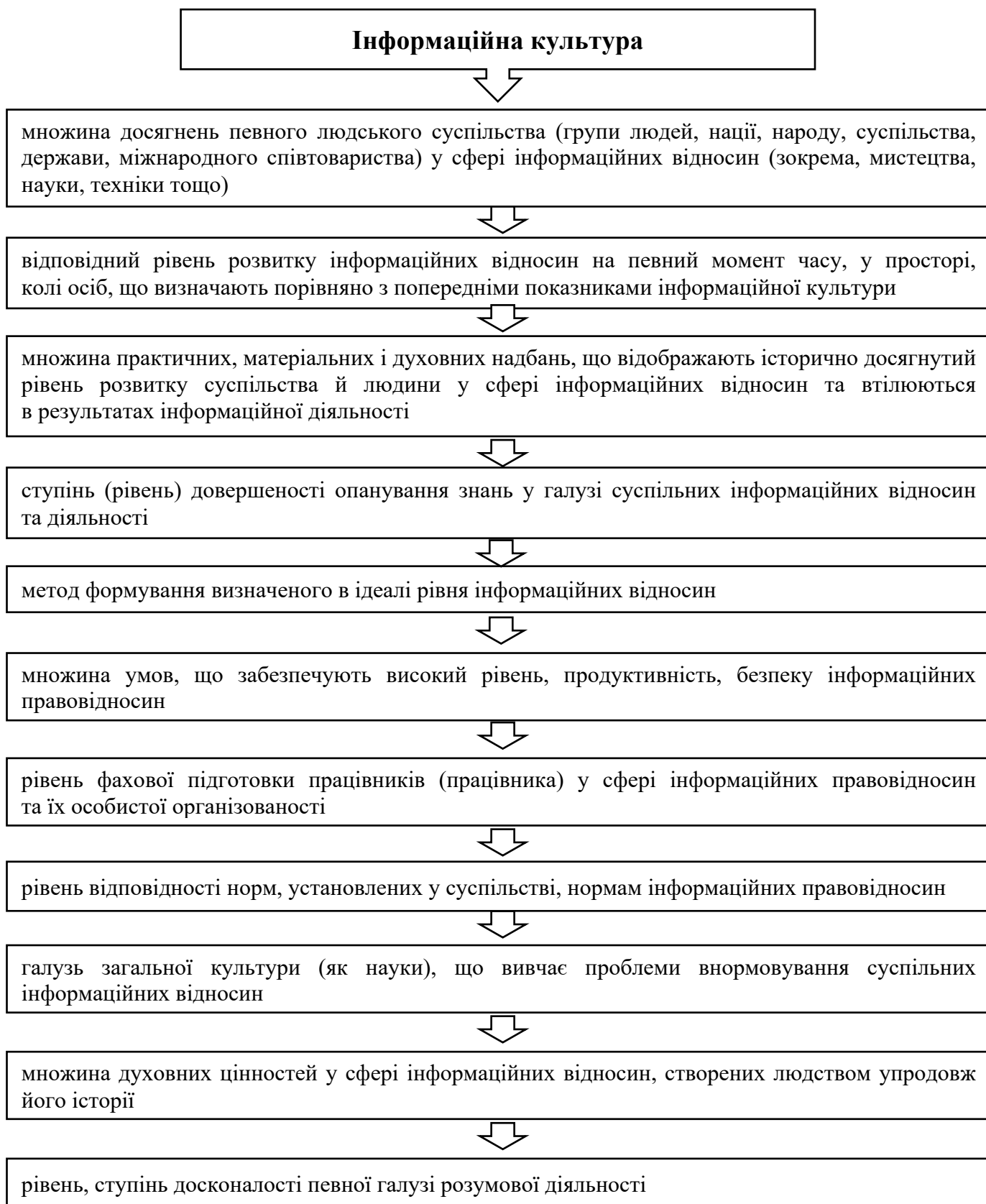

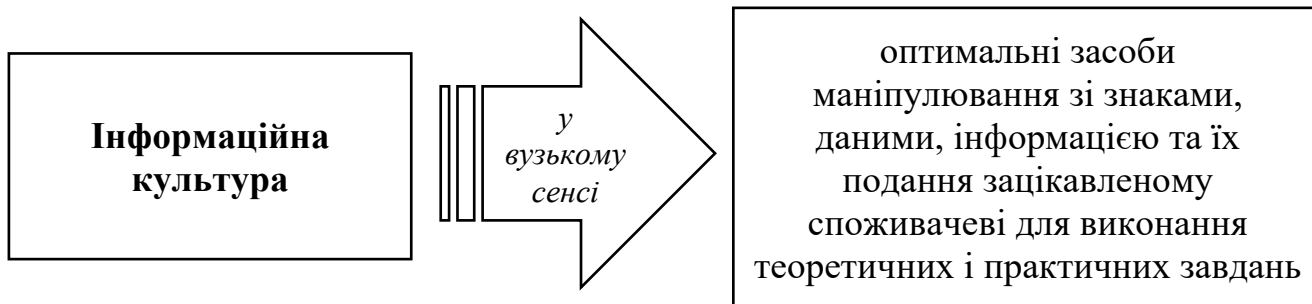
РОЗДІЛ 3

«ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА» ТА «КУЛЬТУРА ПОВЕДІНКИ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНИХ ВІДНОСИН»

Ключові слова: англо-американська культурна система права (ментальна система); внутрішня сторона інформаційно-правової культури особистості; зовнішня сторона інформаційно-правової культури особистості; інформаційна культура; інформаційно-правова культура особистості; європейська континентальна культурна система права (ментальна система); культура поведінки у сфері інформаційних відносин; культура потреб; масовий соціальний нігілізм на побутовому рівні; об'єктивні фактори, від яких залежить здійснення можливостей права; правова е-культура особистості; правова культура особистості; правове забезпечення електронно-обчислювальних (комп'ютерних) інформаційних систем; правове забезпечення суспільних інформаційних відносин; правовий нігілізм; суб'єктивні фактори, від яких залежить здійснення можливостей права; «чиновницький» правовий нігілізм.

3.1 Поняття «е-культура особистості», «інформаційна культура» й «культура поведінки у сфері інноваційних відносин»

3.2 Внутрішня та зовнішні сторони інформаційно-правової культури особистості

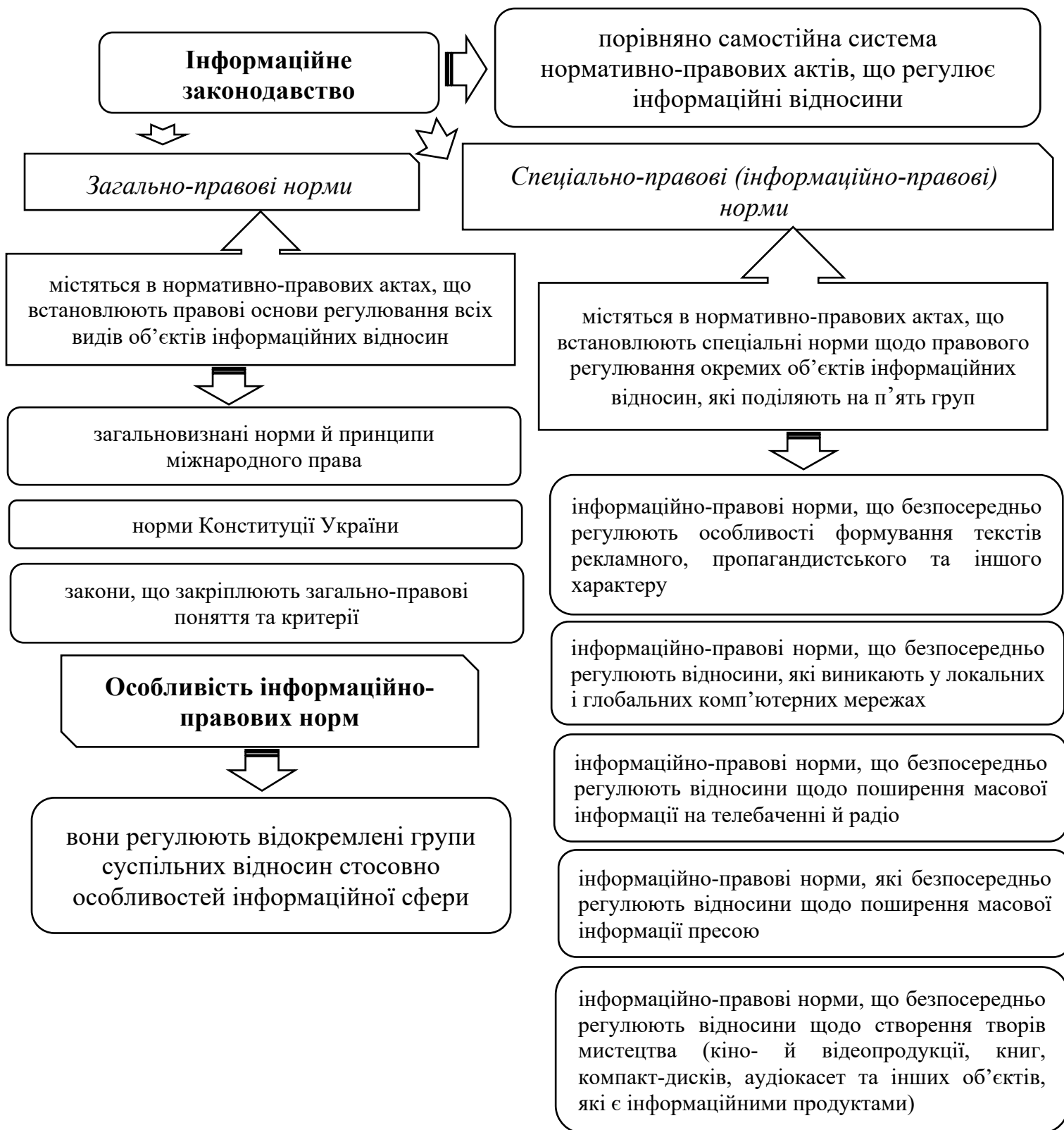
РОЗДІЛ 4 ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

Ключові слова: акти Кабінету Міністрів України; акти міністерств і відомств, галузеві й локальні нормативно-правові акти; акти Президента України; джерела інформаційного права; загально-правові нормативні акти; законодавчі акти з питань регулювання інформаційних відносин; зовнішні форми інформаційного права; інформаційно-правовий акт; інформаційно-правовий договір; інформаційно-правовий прецедент; інформаційно-правові норми; Конституція України; рішення Конституційного Суду України; міжнародно-правові стандарти у сфері інформаційного права; системоутворювальні загальні норми публічно-правового регулювання інформаційних відносин; системоутворювальні законодавчі акти; системоутворювальні законодавчі акти окремих інституцій інформаційного права; спеціально-правові нормативні акти; форми інформаційного права.

4.1 Загальна характеристика й види джерел інформаційного права

4.2 Структура інформаційного законодавства

Ознаки правових норм, покликаних регулювати інформаційні правовідносини

об'єкт їх регулювання – інформаційні процеси (процеси створення інформації, володіння, передавання іншим особам, захисту інформації та їх власників)

від імені держави їх створюють уповноважені особи за безпосереднього сприяння технічних фахівців у сфері інформаційних систем

забезпечуються системою державних гарантій і санкцій, зокрема заходами примусового характеру

регулюють не лише реальні, а й «віртуальні» відносини, що виникають в інформаційних мережах і системах

мають внутрішню структуру

закріплюють заохочений державою варіант поведінки

диспозитивні

Інформаційно-правові норми

імперативні

формують базис інформаційного права, установлюючи загальні основні дозволи, що зокрема регулюють відносини щодо встановлення основних прав і свобод людини, правового статусу інших суб'єктів інформаційного права, основних принципів інформаційного права, серед яких головним є забезпечення свободи збирання й поширення інформації

залежно від регулятивних функцій, що вони виконують, їх можна поділити на:

- норми-принципи;
- норми-декларації;
- норми заборони;
- норми-приписи

Норми інформаційного права

матеріальні: становлять більшість норм у системі інформаційного права; регламентують права, обов'язки, компетенції суб'єктів, правила та стандарти здійснення інформаційної діяльності, правові режими тощо

процесуальні: мають переважно характер процедурних норм, визначаючи певну послідовність дій суб'єктів певних видів інформаційних відносин

4.3 Інформаційно-правові норми, закріплені в Конституції України

Конституція України

Стаття 31

Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо

Стаття 32

Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України

Стаття 34

Кожному гарантується право на свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, захисту репутації або прав інших людей, запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або підтримання авторитету і неупередженості правосуддя

Стаття 40

Усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк

Стаття 50

Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена

Стаття 54

Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом. Держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством. ...

4.4 Міжнародно-правова складова джерел інформаційного права

Міжнародно-правові джерела визначають

стандарти прав і свобод людини й громадянина у сфері інформації та окремі аспекти реалізації цих прав

міжнародну співпрацю щодо інформатизації та розбудови інформаційного суспільства

міжнародне регулювання питань зв'язку й телекомунікацій

питання міждержавного перебування інформації з обмеженим доступом (на підставі двосторонніх угод)

Міжнародно-правові стандарти у сфері інформаційного права

→ Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів (18.06.2009 р.)

→ Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (25.06.1998 р.)

→ Йоганнесбурзькі принципи (Національна безпека, свобода висловлювань і доступ до інформації) (жовтень 1995 р.)

→ документи міжнародної організації «Артикль 19» (Право громадськості знати. Принципи законодавства про свободу інформації. Модельний Закон про свободу інформації, визначення дифамації, принципи свободи вираження поглядів і захисту репутації, доступ до ефіру, принципи свободи вираження та регулювання мовлення, типовий закон про суспільне мовлення, правила висвітлення виборчих кампаній електронних ЗМІ в країнах із режимом перехідної демократії)

→ Рекомендації Ради Європи NR (2002) 2 «Про доступ до офіційних документів» (21.02.2002 р.)

→ Рекомендація № К (81) 19 «Про доступ до інформації, що знаходиться в розпорядженні державних органів» (25.11.1981 р.)

→ практика Європейського суду з прав людини

→ Рекомендація Парламентської Асамблеї Ради Європи № 854 «Про доступ до інформації, що знаходиться в розпорядженні державних органів, і свободу інформації» (1979 р.)

РОЗДІЛ 5 ПРАВОВА ІНФОРМАТИКА ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

Ключові слова: АРМ «Адміністратор»; АРМ «Головуючий»; АРМ «Депутат»; АРМ «Діагностика»; АРМ «Секретар»; база даних підсистеми КСІАЗ «Законопроект»; відкритість джерел; вихідна інформація системи «Рада»; вхідна інформація системи «Рада»; електронний інформаційний бюлетень; елементи електронного інформаційного бюлетеня; інформаційно-аналітична система (ІАС) «Вибори»; інформаційно-пошукові системи; інформаційно-технічний комплекс «Рада»; комп'ютеризована система інформаційно-аналітичного забезпечення (КСІАЗ); підсистема КСІАЗ «Законопроект»; підсистема КСІАЗ «Рада»; правова інформатика; принципи вибору джерел даних; проєкт GLIN; світова електронна мережа правових документів; система «Закони та підзаконні акти України в Інтернеті».

5.1 Підсистеми спеціалізованих комплексів управління законотворчим процесом

Правова інформатика

галузь науки, що вивчає закономірності інформаційних процесів, проблем створення, упровадження й ефективного функціонування комп'ютеризованих систем правової інформації й вироблення управлінських рішень (галузь дослідження проблем системної інформатизації законотворчої, нормотворчої, правозастосовної, правоохоронної, судової та правоосвітньої діяльності)

Склад підсистеми спеціалізованих комплексів управління законотворчим процесом

«Реєстрація та контроль проходження законопроектів»
для обліку, аналізу, безперервного відстежування й контролю за проходженням законопроектів у Верховній Раді України відповідно до регламенту та порядку денного

«Контроль за проходженням документів у підрозділах»
для аналізу вхідної й вихідної кореспонденції, внутрішніх документів в окремому підрозділі або парламенті, а також контролю за виконанням доручень посадовими особами з відстеженням термінів виконання, аналізу та інформування

«Контроль виконання доручень і запитів народних депутатів України та інформування»

Основні принципи побудови комп'ютерної мережі правової інформації

висока пропускна здатність передавання даних

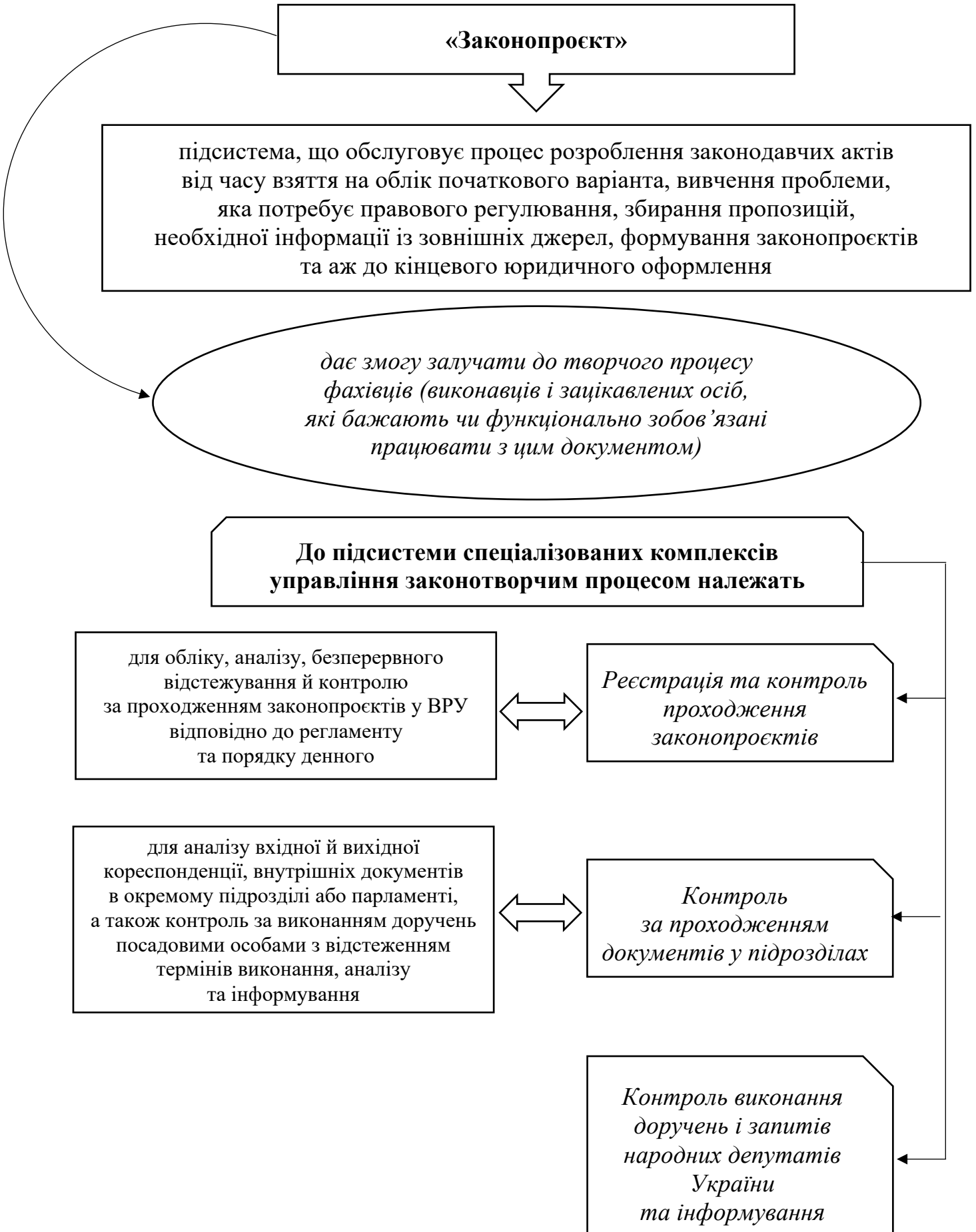
ізоляція від негативних впливів інформаційного трафіку для кожного користувача

управління комп'ютерною мережею з центрального вузла

інтеграція комп'ютерної мережі всіх органів влади України в регіональну, республіканську комп'ютерну мережу України та світу

захист від несанкціонованого доступу

5.2 Підсистема КСІАЗ «Законопроект»

**Бази даних, що входять до підсистеми
«Законопроект»**

це повнотекстові бази ієрархічної структури (побудовані за методом гіперсистем права), що за допомогою технології ведення «Електронного інформаційного бюлетеня» забезпечують доступ користувача до еталонної бази «Закони та підзаконні акти України»

*До підсистеми «Законопроект»
належать бази даних*

текстів законопроектів

порівняльних таблиць

інформаційні матеріали

інформаційно-аналітичні комплекси

реєстрації законопроектів

контролю проходження законопроектів

**Інформаційно-аналітичні
комплекси підсистеми
«Законопроект»**

забезпечують опрацювання проектів законів України та постанов ВРУ на всіх стадіях їх проходження від початкового тексту до остаточної редакції, ухвалення й належного оформлення

5.3 Підсистема КСІАЗ «Рада»

«Рада»

підсистема, що забезпечує голосування, супровід пленарних засідань ВРУ, накопичення інформації про роботу народних депутатів під час обговорення законопроектів на сесії й проведення аналізу діяльності парламенту, фракцій народних депутатів, а також стенографування – комп'ютеризовану підготовку стенограм пленарних засідань Верховної Ради України в режимі реального часу, які вносять до бази даних «Стенограми» та зберігають у складі баз даних електронного бюлетеня

Система «Рада» складається зі спеціалізованих автоматизованих робочих місць (АРМ), об'єднаних у локальну мережу, та технічних засобів

АРМ
«Адміністратор»

головна складова системи. Її основні функції: технічна підтримка проведення голосувань і реєстрацій, запису на виступ із місця, опрацювання результатів та їх видача на табло, екран Головуючого та в мережу, а також комутація мікрофонів під час виступів народних депутатів із робочих місць

АРМ
«Секретар»

Основні функції цього АРМ – формування черги на виступ із трибуни з будь-якого питання, унесеного до затвердженого переліку питань порядку денного й висвітлення оголошень на табло в сесійному залі

АРМ
«Діагностика»

Безперервно приймає потік інформації від пультів народних депутатів, обробляє її та аналізує технічний стан пультів

АРМ
«Головуючий»

Приймає аналітичну інформацію про результати голосувань, реєстрацій, списки народних депутатів, які записалися на виступи з трибуни й місць

АРМ
«Депутат»

Складається з двох частин: інформаційно-довідкової системи про склад депутатського корпусу; програми обробки й відображення інформації про результати поіменних реєстрацій і голосувань

Вхідна інформація системи «Рада»

анкетні дані народних депутатів

перелік зареєстрованих в Україні партій

перелік фракцій і груп народних депутатів Верховної Ради

перелік постійних комітетів Верховної Ради

результати поіменної реєстрації народних депутатів

результати поіменної реєстрації народних депутатів із групуванням за фракціями та групами

загальні результати непоіменних голосувань

результати поіменних голосувань

результати поіменних голосувань із групуванням за результатами голосування

результати голосувань фракцій і груп народних депутатів за поіменного голосування

списки народних депутатів за належністю до партій, фракцій та груп, постійних комітетів ВРУ

списки народних депутатів, записаних на виступи з трибуни

статистика виступів народних депутатів із трибуни й місця

висвітлення на табло в сесійному залі та холі аналітично-експертної інформації, оголошень і повідомлень

Вихідна інформація системи «Рада»

5.4 Інформаційно-аналітична система «Вибори»

Інформаційно-аналітична система «Вибори» здійснює

централізоване накопичення інформації про хід виборів на всіх етапах виборчого процесу, що надходить із виборчих округів

облік даних про виборчі округи України з деталізацією всіх необхідних характеристик та етапів виборчого процесу щодо кожного округу

узагальнення інформації про хід реєстрації претендентів і кандидатів у регіонах та виборчих округах

формування даних про кандидатів у депутати в обсязі відомостей, передбачених ЗУ «Про вибори народних депутатів України»

збирання (за допомогою електронної пошти або телеграфних повідомлень), контроль та опрацювання оперативної інформації про результати виборів

алгоритмічно-програмну (консультативно-довідкову) підтримку ЗУ «Про вибори народних депутатів України» у процесі аналізу результатів голосування

формування звітів, статистичних та інформаційно-аналітичних довідок

У системі «Вибори» передбачено

допомогу й підказки під час уведення, коригування та перегляду інформації

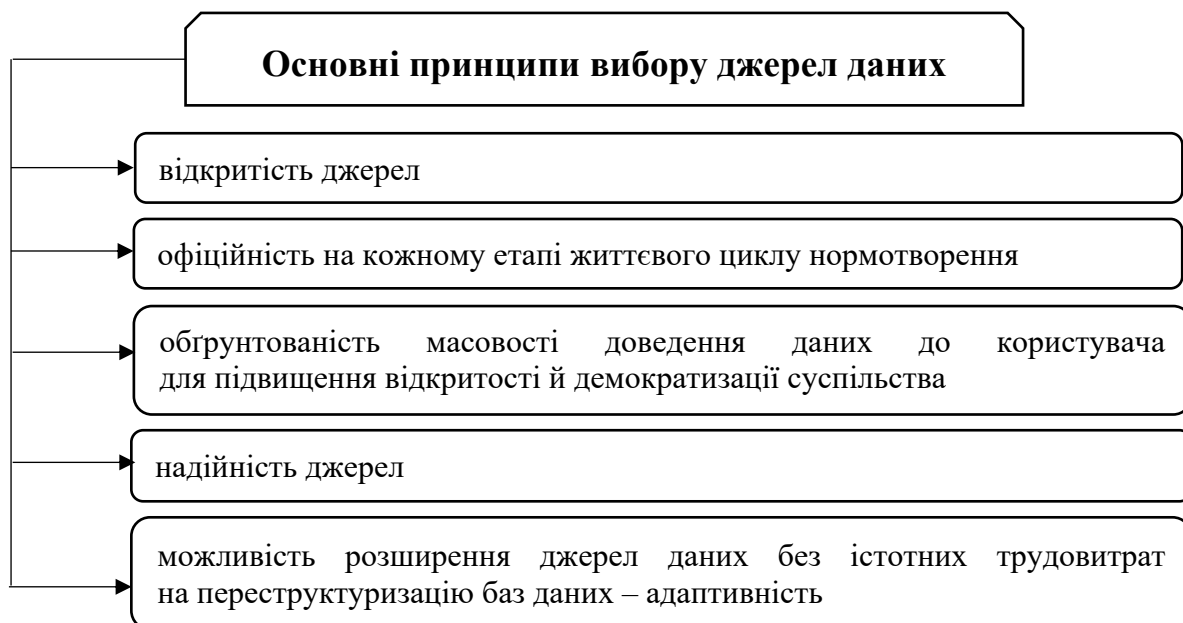
контроль уведеної інформації на рівні шаблонів даних і семантичної відповідності

процедури копіювання й відновлення інформації на зовнішніх носіях

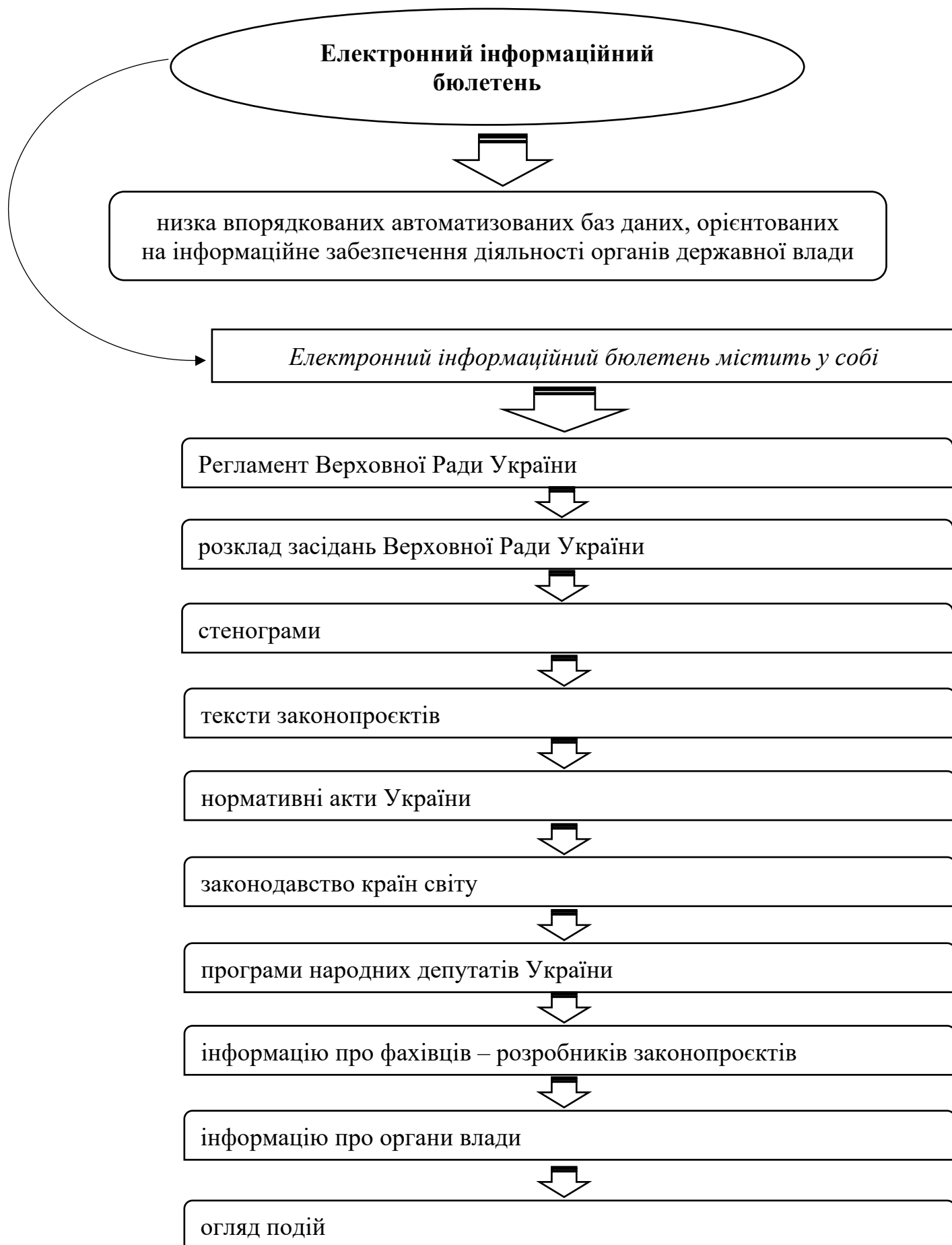
роботу в режимі багатьох користувачів

передавання та прийняття інформації щодо обліку результатів виборів із використанням засобів електронної пошти

5.5 Основні принципи побудови комп'ютерної мережі правової інформації

5.6 Електронний інформаційний бюлетень

5.7 Інформаційно-пошукові системи «Право», «Законодавство» й «Закони та підзаконні акти України в Інтернеті»

Система «Законодавство» забезпечує

пошук документів за реквізитами (назвою, номером, датою ухвалення, органом видання й типом документа), ключовими словами та темами (наприклад, пенсії, боротьба зі злочинністю, податки тощо)

перегляд, сортування, друкування або виведення у файл переліку знайдених документів

перегляд текстів документів у «багатовіконному» режимі з підсвічуванням ключових слів

друкування цілого тексту або будь-яких його частин на матричному, лазерному або струменевому принтері

контекстовий пошук за двома словами (проміжки між словами визначає користувач)

ведення списків користувача (тематичних тез користувача)

перегляд нормативних актів, пов'язаних із документом (що вносять зміни, надають чинності, ратифікують, посилаються на цей документ тощо)

перемикання перегляду з одного документа на інший за посиланнями в тексті (динамічний гіпертекст)

перегляд додаткових реквізитів документа (дати набрання або втрати чинності, дати публікації в пресі), перегляд як чинних, так і нечинних документів

перегляд структури документа, створення «закладок» у текстах, власних приміток користувача до документів

перегляд статистики бази даних

актуалізацію бази даних за допомогою спеціальних файлів, що передаються користувачам на дискетах або засобами телекомунікації

перегляд результатів попередніх пошуків за різними критеріями, перегляд списків документів, доданих до бази даних з окремих блоків поновлень

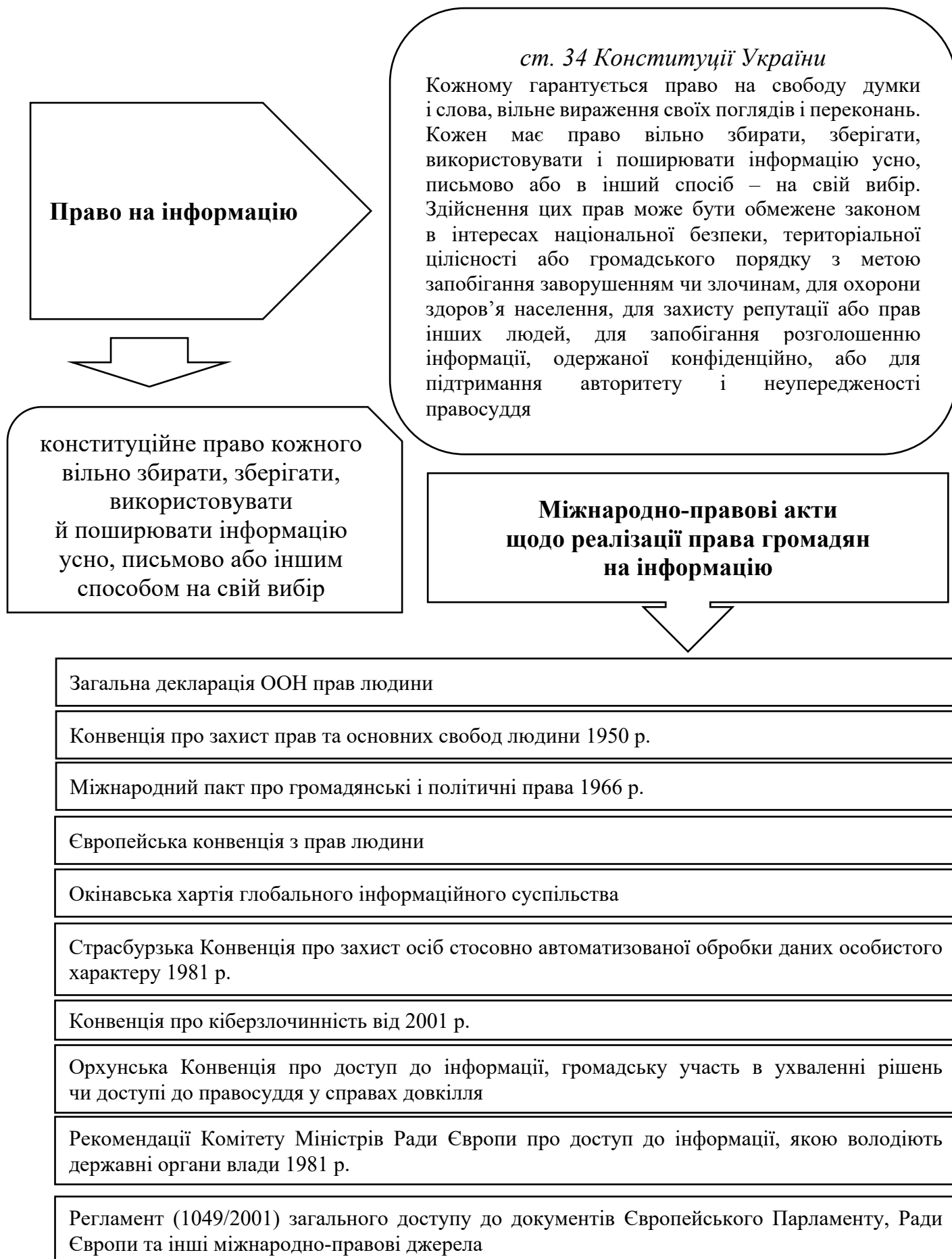
довідку про об'єм вільного дискового простору, версію системи, обсяг бази даних, номер останнього блоку поновлення тощо

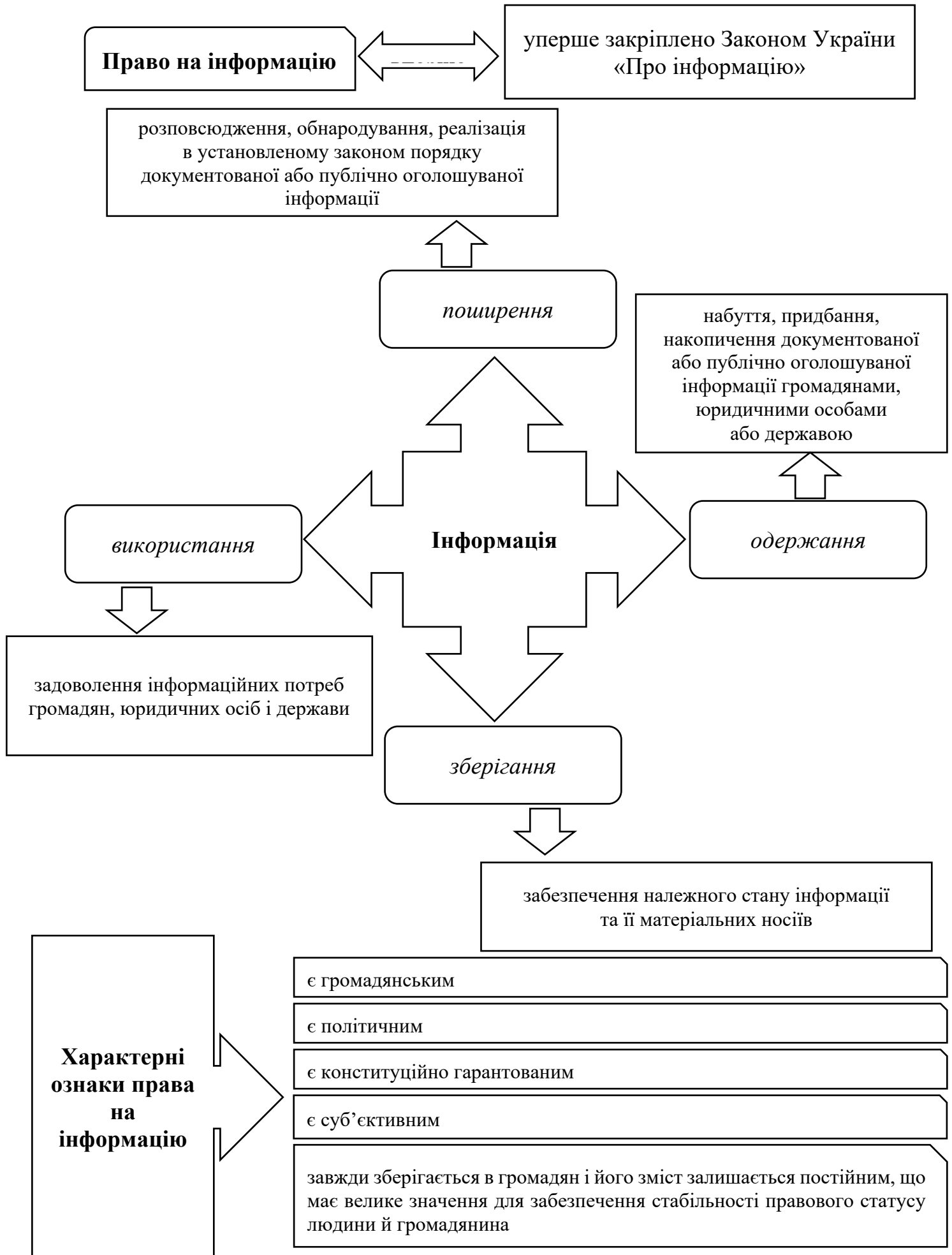
РОЗДІЛ 6

ГАРАНТІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЇ

Ключові слова: громадська безпека; громадський порядок; інформаційні права; інформація особистого характеру; заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права; Загальна декларація прав людини; Конвенція про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру; Конвенція про захист прав і основних свобод людини; Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля; конституційне закріплення права на інформацію; Конституція України; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права; Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права; національна безпека; політичні права та свободи; право людини на невтручання в особисте життя; право на достовірну інформацію про стан довкілля; право на звернення; право на інформацію; право на інформацію про стан свого здоров'я; право на особисте життя; право на особисті папери; право на повагу до приватного й сімейного життя; право на свободу інформації; право на свободу слова та право на інформацію; право на свободу творчості та вибір роду занять; право на таємницю кореспонденції; право на таємницю про стан свого здоров'я; право на честь, гідність та ділову репутацію; свобода вираження поглядів; спеціальні способи захисту особистих немайнових прав; спростування неправдивої інформації та суміжні способи захисту; територіальна цілісність; Хартія про права людини.

6.1 Право на інформацію

**Право людини на інформацію в цивільному законодавстві
в широкому сенсі містить такі елементи**

▶ безпосередньо право на інформацію – *ст. 302 ЦК*

▶ право на інформацію про стан свого здоров'я – *ст. 285 ЦК*

▶ право на таємницю про стан здоров'я – *ст. 286 ЦК*

▶ право на особисте життя та його таємницю – *ст. 301 ЦК*

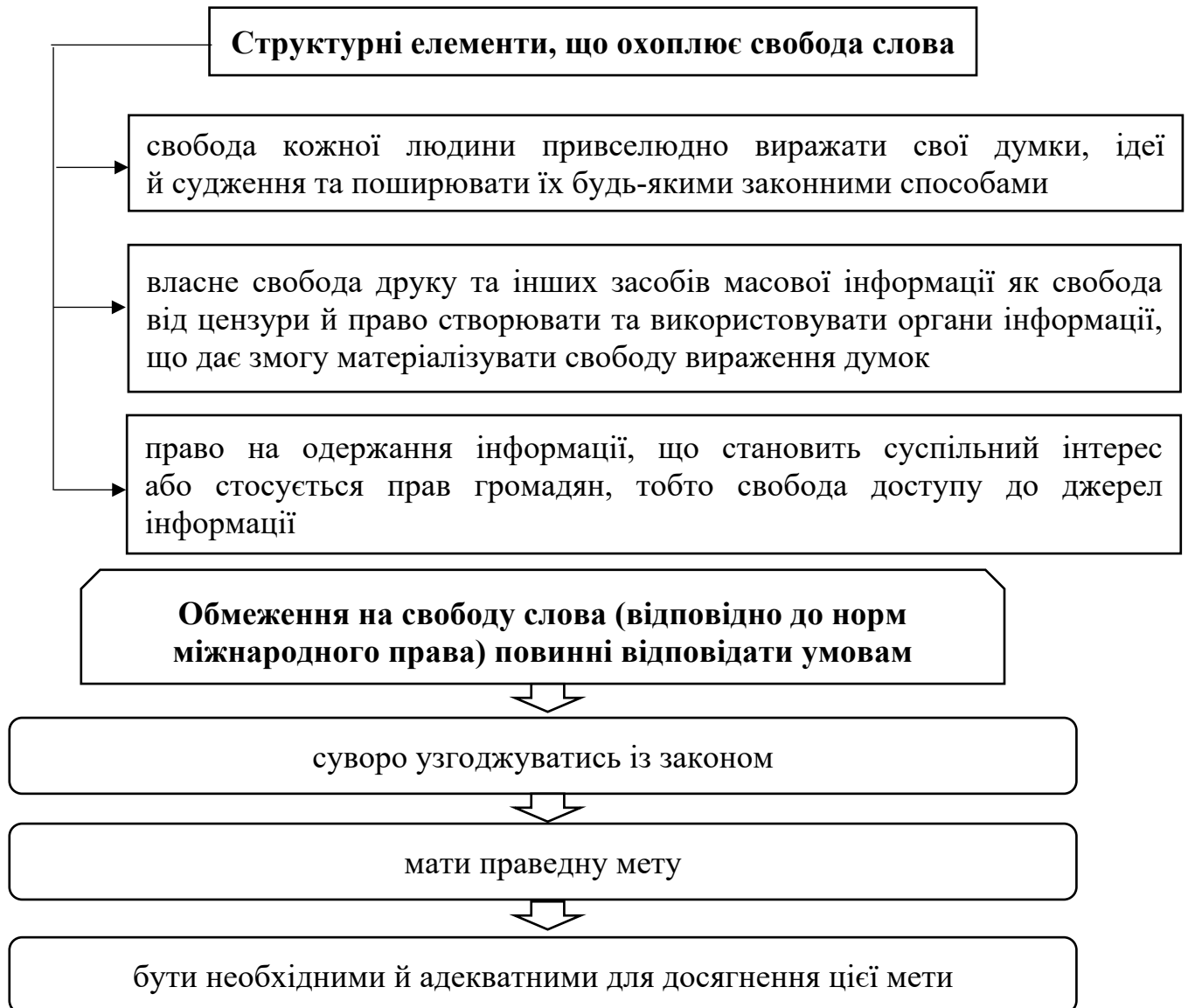
▶ право на особисті папери й таємницю кореспонденції – *ст. 303, 306 ЦК*

▶ право на свободу літературної, художньої, наукової та технічної творчості –
ст. 309 ЦК

▶ право на повагу до гідності й честі, недоторканність ділової репутації – *ст. 297,
299 ЦК*

▶ право на достовірну інформацію про стан довкілля – *ст. 293 ЦК*

6.2 Право на свободу слова

6.3 Конституційні засади прав та свобод людини у сфері інформації

Інформаційні права людини і громадянина, що є складовими сукупного конституційного права

право особи давати згоду на збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про неї

право кожного громадянина на доступ до відомостей про себе (крім тих, що становлять захищену законом таємницю) в органах державної влади, місцевого самоврядування, установах та організаціях

право кожного перевіряти достовірність інформації про себе і членів своєї сім'ї

право спростувати недостовірні відомості в судовому порядку

право вимагати вилучення будь-якої інформації про себе

право кожного на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням недостовірної інформації про себе і членів своєї сім'ї

право на забезпечення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції

право на вільний доступ і поширення інформації про стан навколишнього середовища, якість харчових продуктів та предметів побуту

право на правову інформацію як право знати свої права та обов'язки

право на вільний доступ до нормативно-правових актів, що їх визначають

право власності на інформацію

право на заснування друкованих ЗМІ, одержання через них масової інформації

право на заснування інформаційних агентств

право на науково-технічну інформацію

право на захист від поширення відомостей, що не відповідають дійсності, право на їх спростування

право одержувати інформацію про діяльність державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднання громадян та ін.

Спеціальні юридичні гарантії права на інформацію

обов'язок органів виконавчої влади, місцевого самоврядування інформувати про свою діяльність та ухвалені рішення

створення в державних органах спеціальних інформаційних служб або систем, що в установленому порядку забезпечуватимуть доступ до інформації

створення механізму доступу до інформації

установлення юридичної відповідальності за порушення законодавства про інформацію

здійснення державного контролю за його додержанням

6.4 Підстави й випадки обмеження прав людини в інформаційній сфері

Ст. 29 Загальної декларації прав людини

під час здійснення своїх прав і свобод
кожна людина може зазнавати лише обмежень,
установлених законом винятково
для забезпечення належного визнання й поваги прав
і свобод інших та забезпечення справедливих вимог
моралі, громадського порядку й загального добробуту
в демократичному суспільстві, а також зазначено,
що здійснення відповідних прав і свобод
в жодному разі не повинне суперечити цілям
та принципам Організації Об'єднаних Націй

Ознаки, що в комплексі можуть бути підставою для обмеження прав і свобод людини

забезпечення прав і свобод третіх осіб або моралі, громадського
порядку й загального добробуту (*лише в тому розумінні, що
є в рамках демократичного суспільства*)

забезпечення додержання цілей і принципів ООН

наявність прямих правових приписів (*що регламентують
застосування подібних обмежень*)

Ч. 3 ст. 34 Конституції України

Здійснення права на свободу думки й слова, вільне
вираження своїх поглядів і переконань може бути
обмежене законом в інтересах національної безпеки,
територіальної цілісності або громадського порядку
з метою запобігання заворушенням чи злочинам, охорони
здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших
людей, для запобігання розголошенню інформації,
одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету
і неупередженості правосуддя

**Ст. 8 Конвенції
про захист прав
і основних свобод
людини 1950 р.**

органи державної влади не можуть втручатися в здійснення права на повагу до приватного й сімейного життя «інакше ніж згідно із законом і коли це необхідно в демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки або економічного добробуту країни, з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або з метою захисту прав і свобод інших осіб»

**Випадки й причини обмеження реалізації інформаційних прав людини
(передбачені Конвенцією про захист прав і основних свобод людини 1950 р.)**

Дії, необхідні для захисту безпеки держави, зокрема охорона й захист:

- громадського порядку;
- національної безпеки;
- громадської безпеки;
- територіальної цілісності

Виконання таких загальносуспільних завдань, як захист:

- здоров'я;
- моральних засад

Завдання в рамках правоохоронної діяльності держави виконують для:

- запобігання заворушенням або злочинам;
- забезпечення інтересів правосуддя;
- підтримання авторитету й неупередженості правосуддя;
- запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно

Відповідні заходи захисту прав та інтересів третіх фізичних осіб, необхідність забезпечення та захисту:

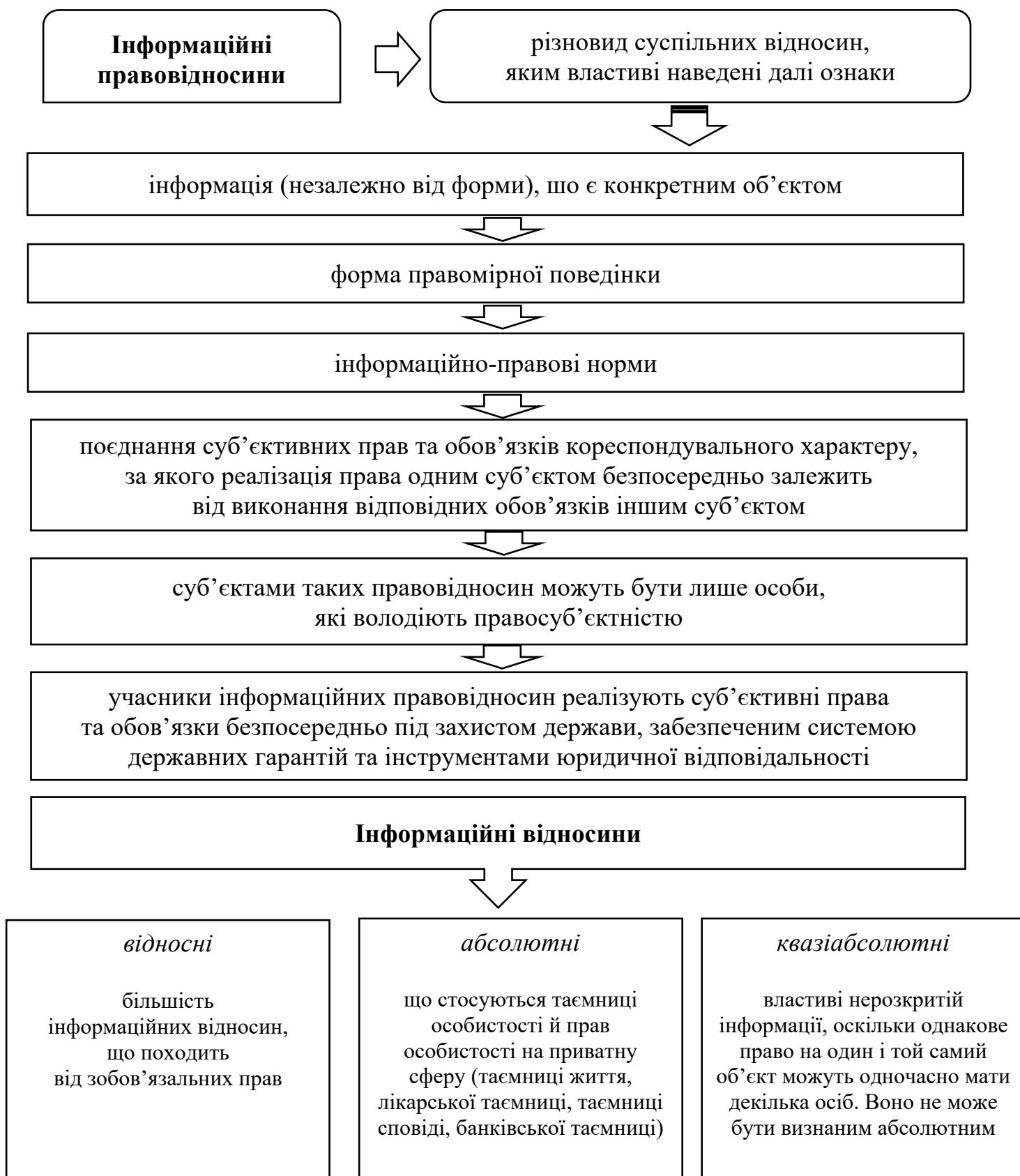
- прав і свобод інших людей;
- репутації інших людей;
- конфіденційності особистого життя;
- інтересів малолітніх

РОЗДІЛ 7

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН, ЇХ СУБ'ЄКТІВ ТА ОБ'ЄКТІВ

Ключові слова: абсолютні інформаційні відносини; автори; атрибутивний підхід; види інформаційної діяльності; використання інформації; відкрита інформація; відносні інформаційні відносини; відокремленість інформації; відомості; властивість інформаційного об'єкта; властивість або ознака тиражування (розповсюдженості) інформації; галузі інформації; дані; екземплярність інформації; захист інформації; зберігання інформації; зберігачі (охоронці) інформації; збирання інформації; зміст права на інформацію; ідеальність і несамостійність інформації; індивідуальні суб'єкти інформаційних правовідносин; інформаційні правовідносини; інформаційна діяльність; інформація; інформація довідково-енциклопедичного характеру; інформація з обмеженим доступом; інформація про стан довкілля (екологічна інформація); інформація про товар (роботу, послугу); інформація про фізичну особу; квазіабсолютні інформаційні відносини; колективні суб'єкти інформаційних правовідносин; комплексна якість інформації; конфіденційна інформація; криміналістична правова інформація; науково-технічна інформація; науково-юридична правова інформація; невичерпність інформації; нематеріальний характер інформації («самостійність відносно носія»); одержання інформації; ознака наступності інформації; організаційна форма; охорона інформації; персональні дані; податкова інформація; поширення інформації; поширювачі; право на інформацію; правова інформація; принцип відкритості, доступності інформації; принцип гарантованості права на інформацію; принцип захищеності особи від втручання в її особисте та сімейне життя; принципи інформаційних відносин; принцип достовірності й повноти інформації; принцип правомірності одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації; принцип свободи вираження поглядів і переконань; принцип свободи обміну інформацією; публічність; службова інформація; соціологічна інформація; споживачі; спеціальні суб'єкти інформаційних правовідносин; статистична інформація; створення інформації; суб'єкти інформаційних правовідносин; суб'єкт владних повноважень; таємна інформація; трансформування інформації; універсальність інформації; фізична невідчужуваність інформації; функціональний підхід.

7.1 Поняття, загальна характеристика й структура інформаційних правовідносин

Інформаційні правовідносини за особливостями дій суб'єктів інформаційних процесів

що виникають під час здійснення, пошуку, одержання та споживання інформації, інформаційних ресурсів, продуктів, послуг; які виникають упродовж виробництва, передавання та їх поширення

що виникають під час створення й використання інформаційних систем, їх мереж, засобів забезпечення

що виникають під час створення та застосування засобів і механізмів інформаційної безпеки

Інформаційні правовідносини (ураховуючи різнобічність і плюралізм суспільних відносин)

інформаційні відносини, що виникають під час створення, поширення, використання, зберігання й знищення інформації

інформаційно-інфраструктурні відносини, характерні для процесу забезпечення реалізації інформаційних відносин і пов'язані з діяльністю учасників правовідносин, наданням інформаційних послуг тощо

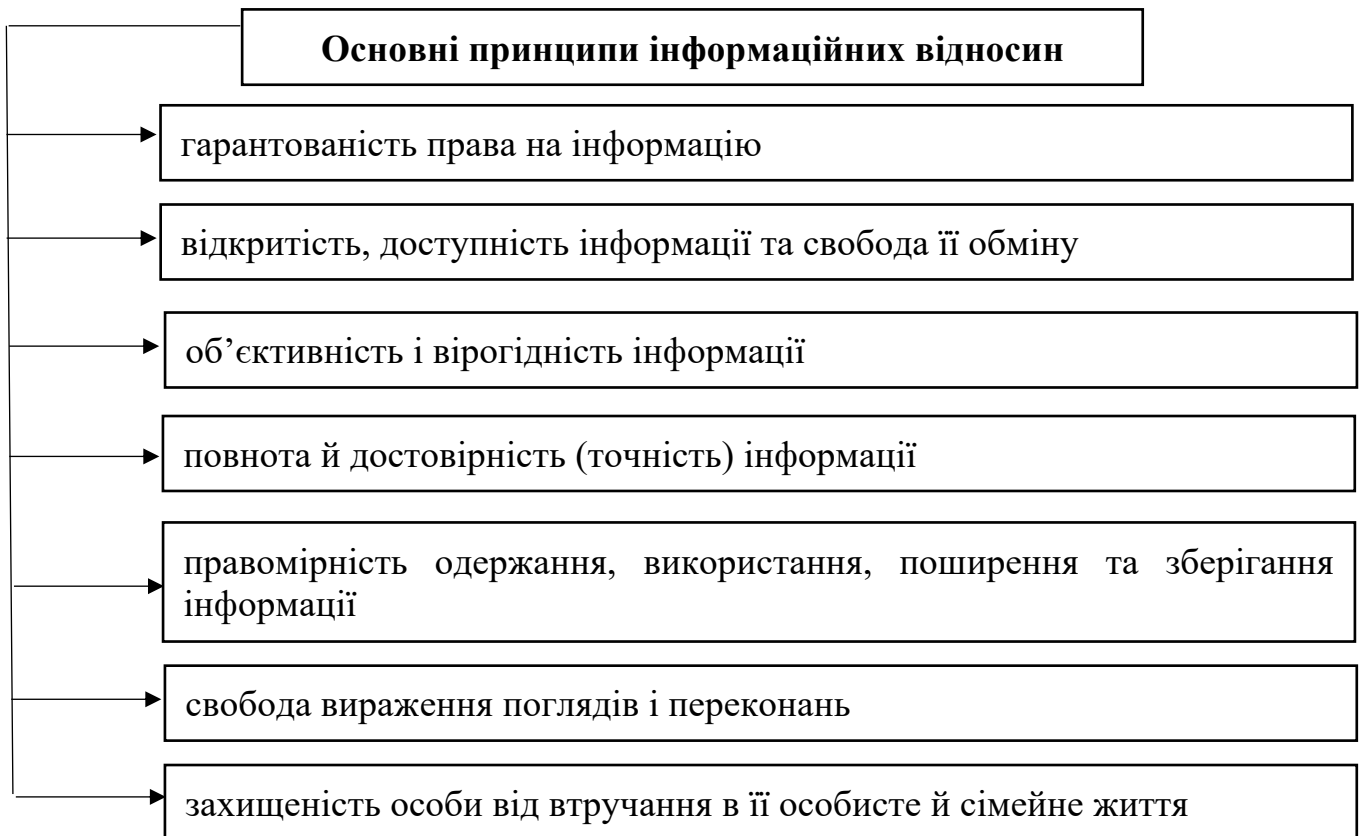
суб'єкт правовідносин

юридичний зміст правовідносин (суб'єктивні права та юридичні обов'язки суб'єктів правовідносин)

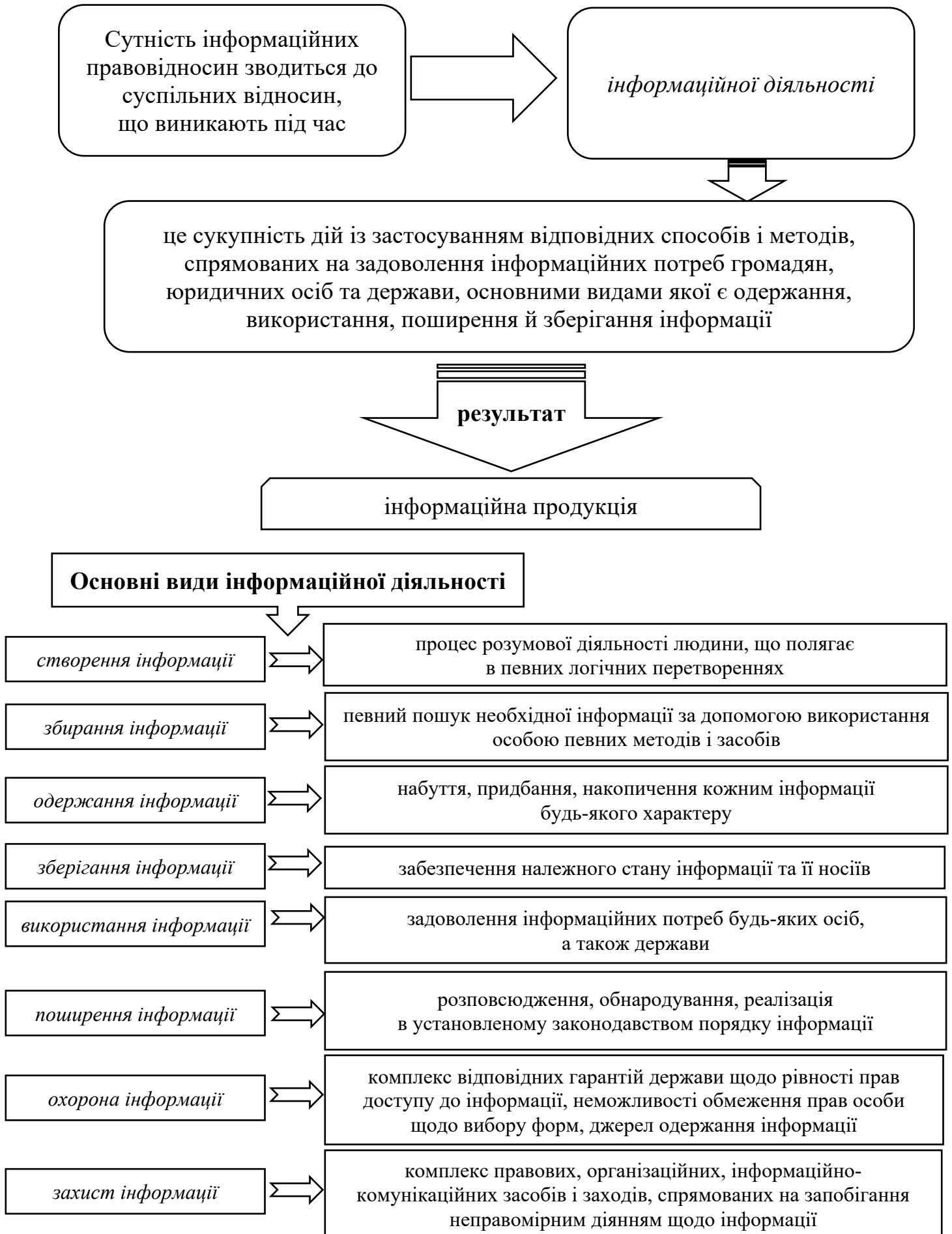
об'єкт правовідносин

Складові інформаційних правовідносин

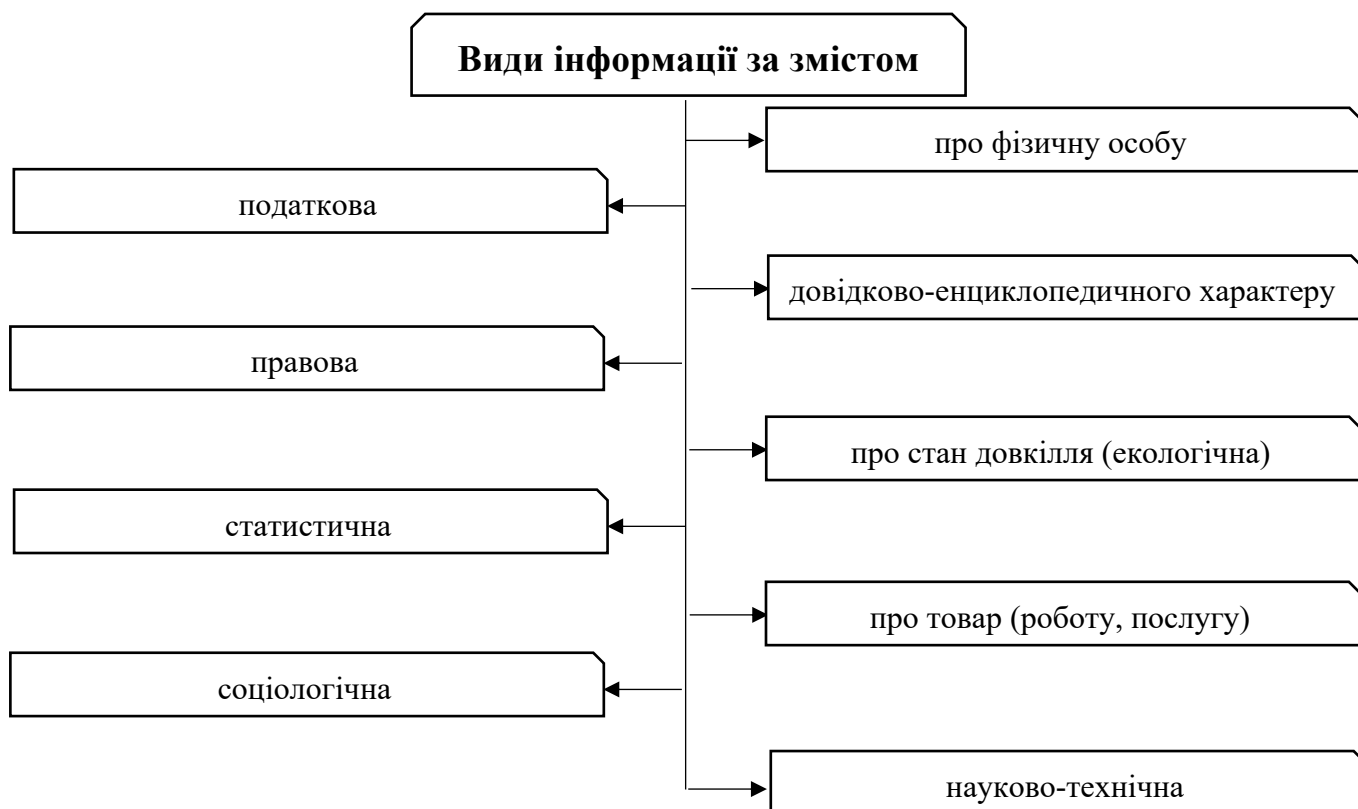
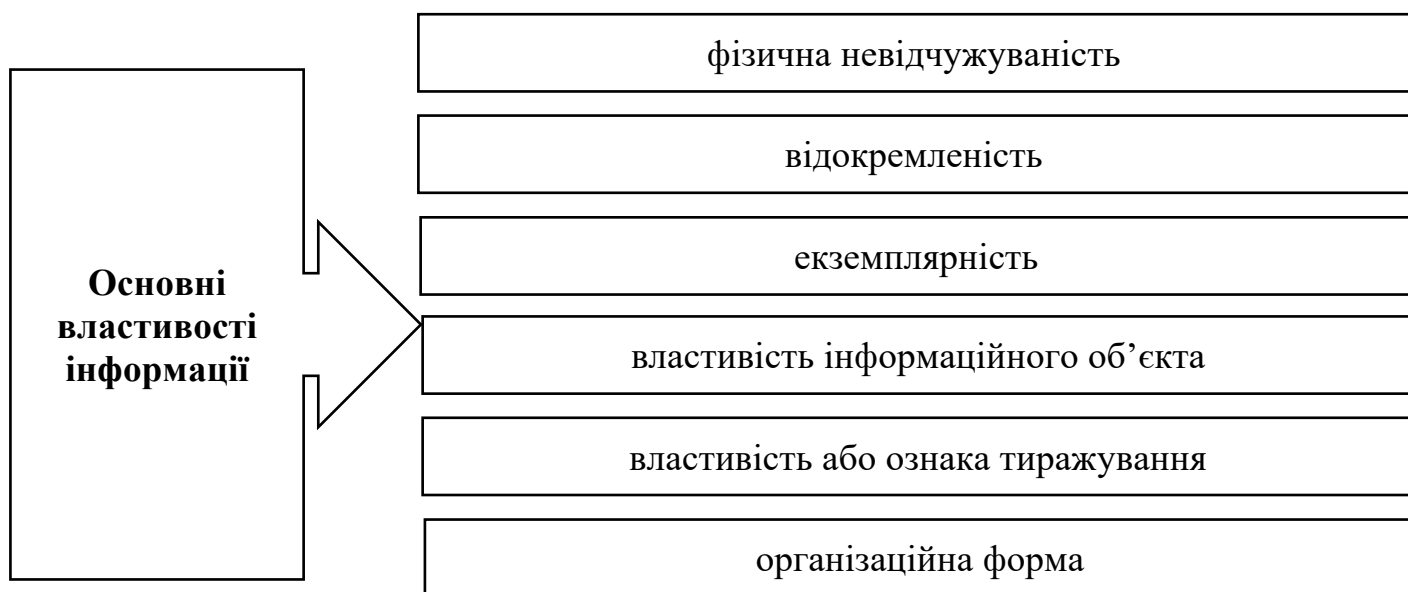
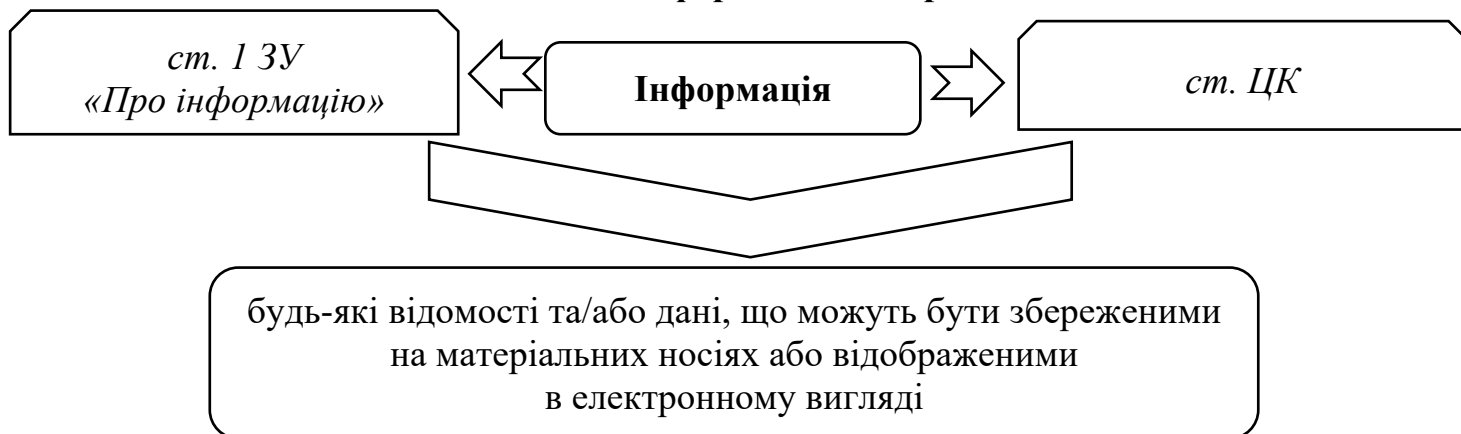
7.2 Принципи інформаційних правовідносин

7.3 Інформаційна діяльність

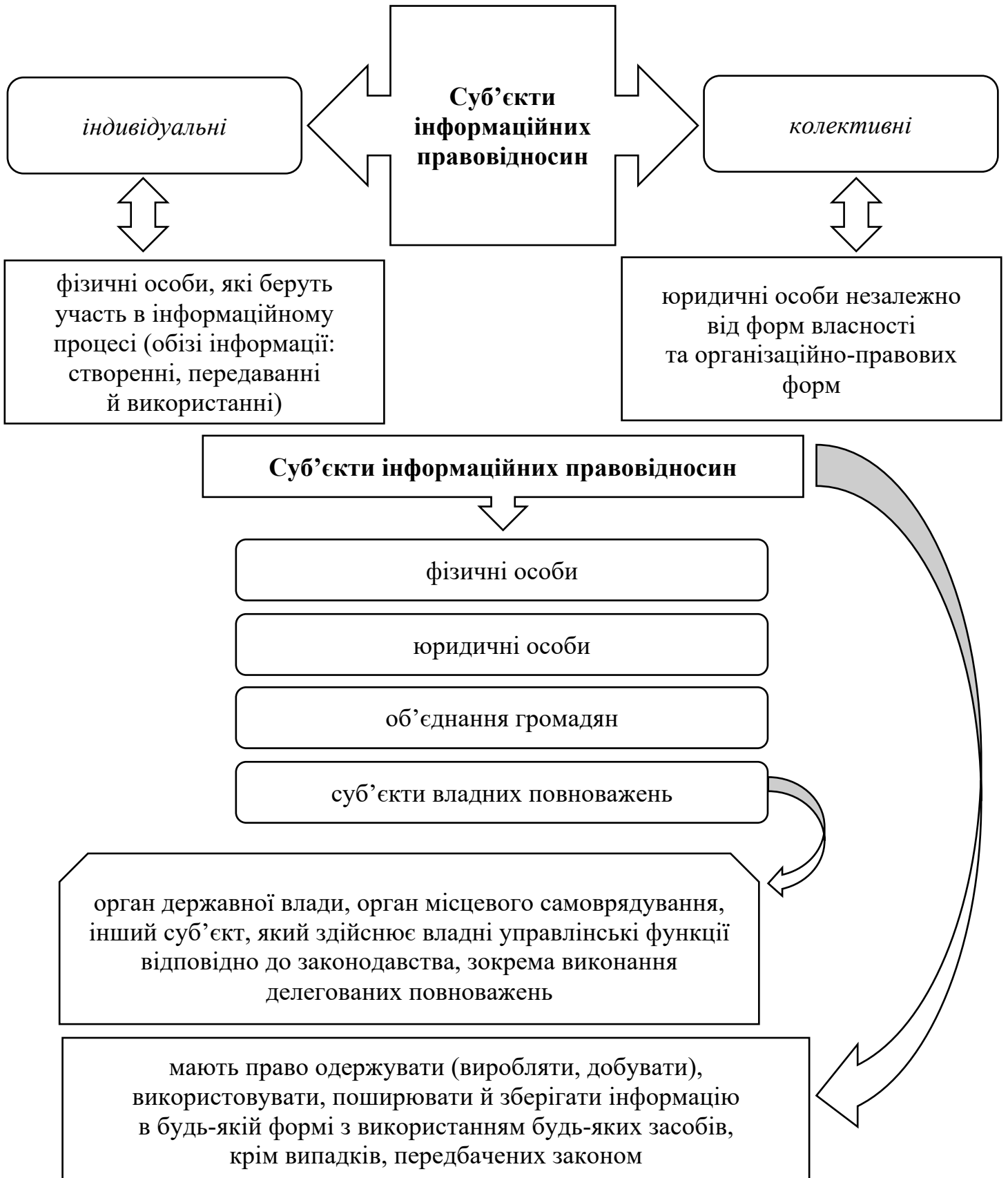

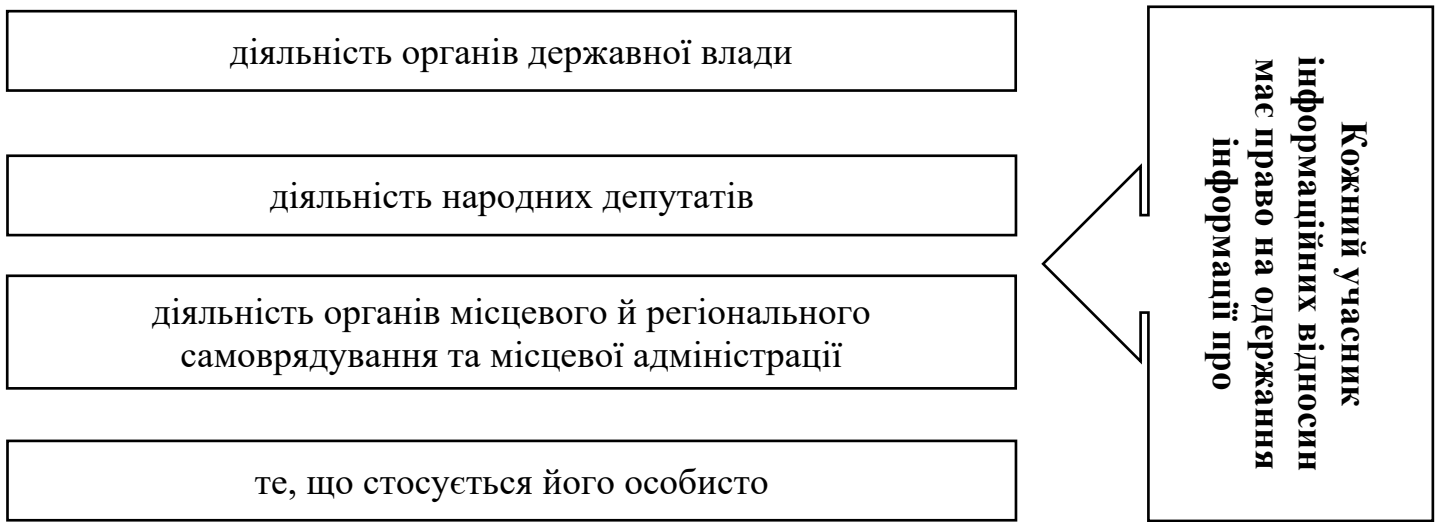
7.4 Об'єкти інформаційних правовідносин

Інформація про фізичну особу (персональні дані)	➤	відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, ідентифіковану або яка може бути конкретно ідентифікованою
Інформація довідково-енциклопедичного характеру	➤	систематизовані, документовані, публічно оголошені або іншим чином поширені відомості про суспільне, державне життя й навколишнє природне середовище
Інформація про стан довкілля	➤	відомості та/або дані про: – стан складових довкілля та його компоненти, зокрема генетично модифіковані організми й взаємодію між цими складовими; – фактори, що впливають або можуть впливати на складові довкілля (речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, зокрема адміністративні, угоди в галузі навколишнього природного середовища, політика, законодавство, плани та програми); – стан здоров'я й безпеки та умови життя людей, об'єктів культури й споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових довкілля; – інші відомості та/або дані
Інформація про товар (роботу, послугу)	➤	відомості й/або дані, що розкривають кількісні, якісні та інші характеристики товару (роботи, послуги)
Науково-технічна інформація	➤	будь-які відомості та/або дані про вітчизняні й зарубіжні досягнення науки, техніки та виробництва, одержані в результаті науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, що можуть бути збереженими на матеріальних носіях або відображеними в електронному вигляді
Правова інформація	➤	будь-які відомості про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення й боротьбу з ними та їх профілактику тощо
Статистична інформація	➤	документована інформація, що кількісно характеризує масові явища й процеси, що відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя суспільства
Соціологічна інформація	➤	будь-які документовані відомості про ставлення до окремих осіб, подій, явищ, процесів, фактів тощо

7.5 Суб'єкти інформаційних правовідносин

Суб'єкти інформаційних відносин зобов'язані

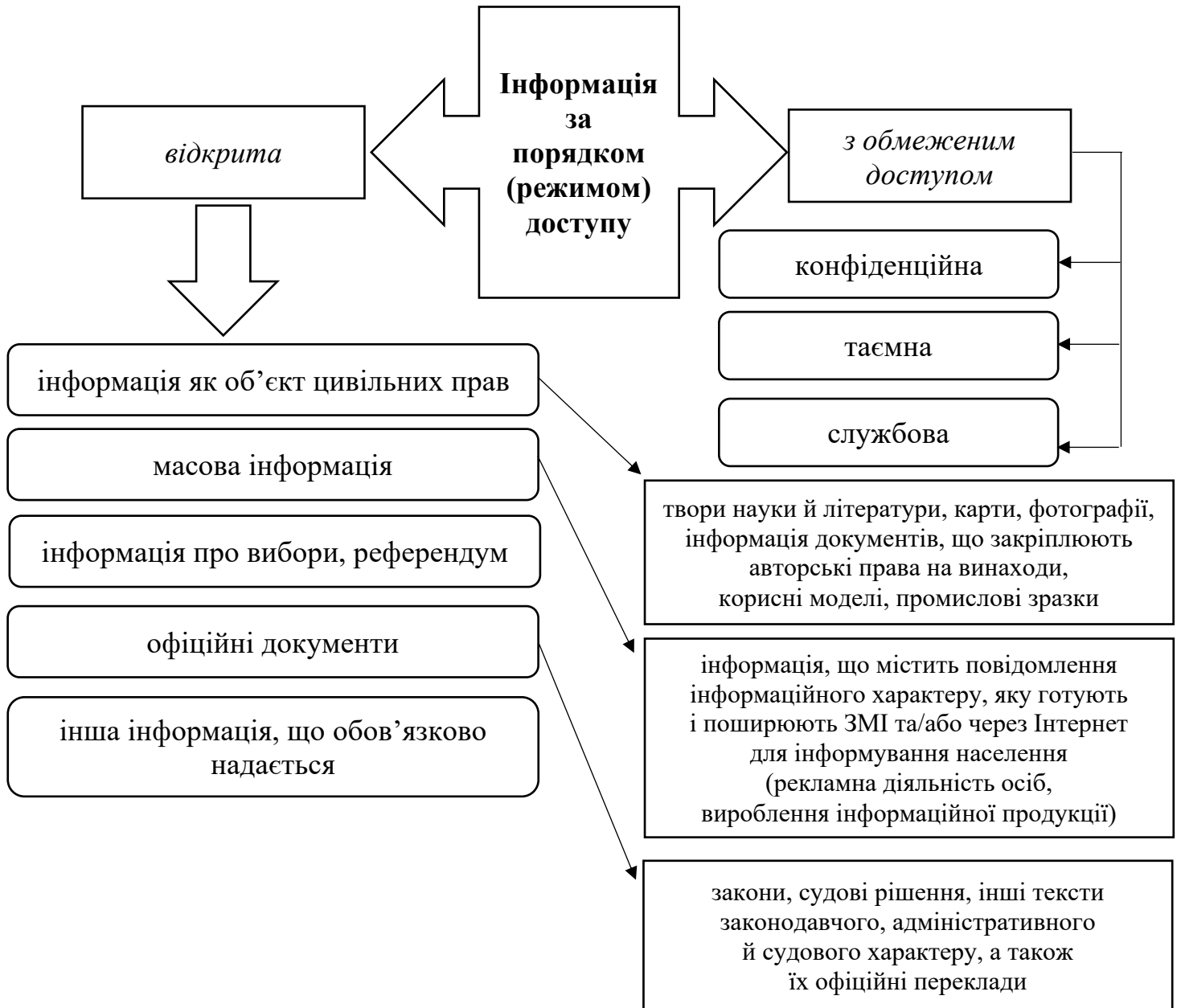
- поважати інформаційні права інших суб'єктів
- використовувати інформацію згідно із законом або договором (угодою)
- забезпечувати додержання принципів інформаційних відносин
- забезпечувати доступ до інформації всім споживачам на умовах, передбачених законом або угодою
- зберігати інформацію в належному стані впродовж встановленого терміну й надавати її іншим громадянам, юридичним особам або державним органам у передбаченому законом порядку
- компенсувати шкоду, заподіяну внаслідок порушення законодавства про інформацію

РОЗДІЛ 8

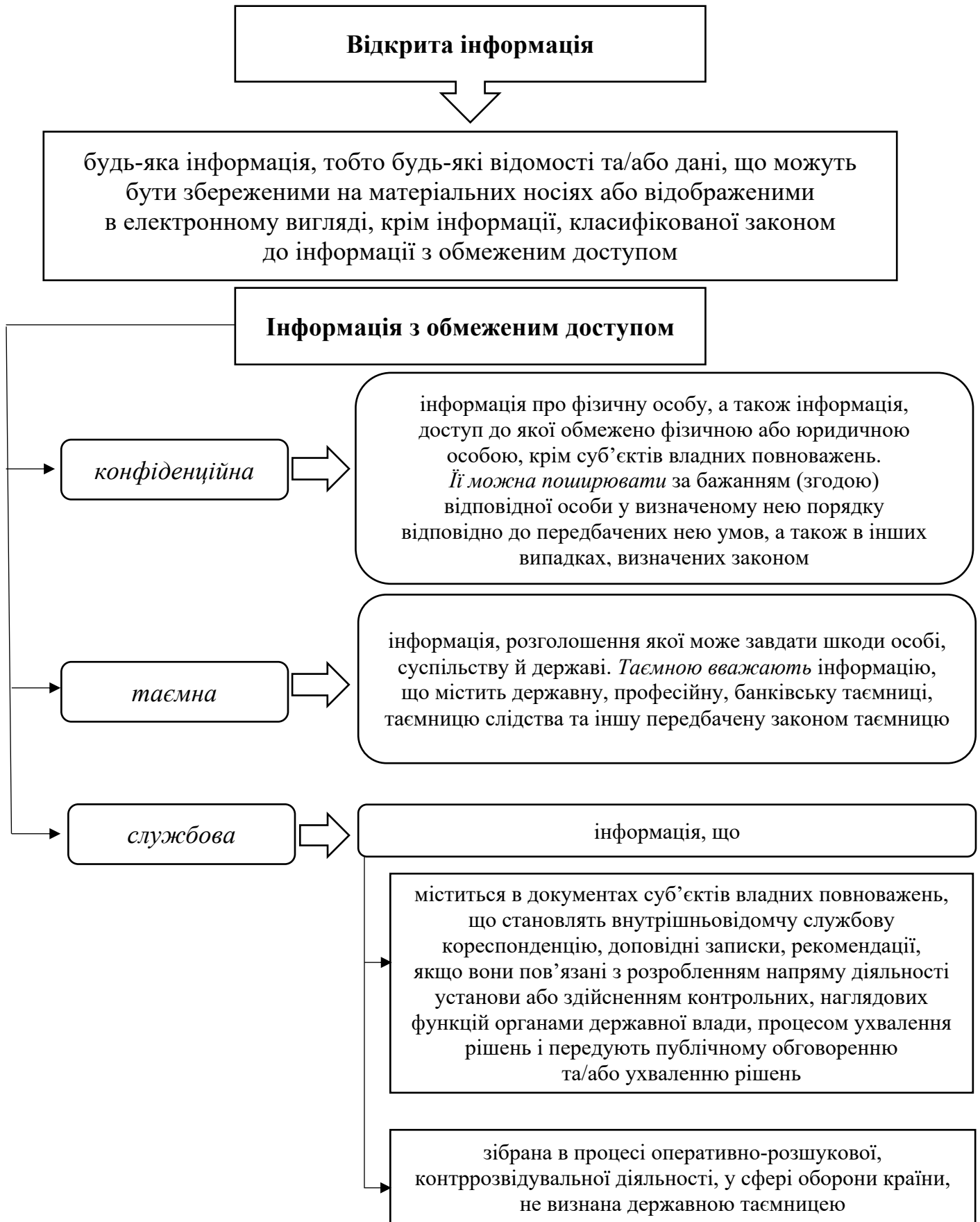
ПРАВОВІ РЕЖИМИ ІНФОРМАЦІЇ Й ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

Ключові слова: база національних інформаційних ресурсів; вебресурси; виконавчий рівень державного управління інформаційними ресурсами; відкрита інформація; друкована й аудіовізуальна інформація; запит на інформацію; засоби комунікації, телебачення та радіомовлення; засоби масової інформації; електронні засоби масової інформації; електронні інформаційні ресурси; інформаційна діяльність; інформаційні продукти; інформаційні ресурси; інформація; інформація з обмеженим доступом; конфіденційна інформація; масова інформація; міждержавні й міжнародні інформаційні продукти; національні інформаційні ресурси; службова інформація; організаційно-правова система державного управління інформаційними ресурсами; публічна інформація; публічна інформація у формі відкритих даних; рівень організаційного та нормативно-методичного забезпечення виконання законодавчих і нормативно-правових актів; свобода інформації; стратегічний рівень державного управління інформаційними ресурсами; таємна інформація; функції державного управління інформаційними ресурсами.

8.1 Класифікація інформації за правовим режимом доступу

8.2 Відкрита інформація та інформація з обмеженим доступом

**Інформацією з обмеженим доступом
не можуть бути дані про**

розпорядження бюджетними коштами

володіння, користування чи розпорядження державним або комунальним майном,
зокрема копії відповідних документів

умови отримання державних та/або комунальних коштів чи майна, прізвища,
імена, по батькові фізичних осіб і найменування юридичних осіб, які отримали ці
кошти або майно

стан довкілля, якість харчових продуктів та предметів побуту

аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні ситуації,
що сталися або можуть статися й загрожують безпеці людей

стан здоров'я населення, його життєвий рівень, зокрема харчування, одяг, житло,
медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також соціально-
демографічні показники, стан правопорядку, освіти й культури

факти порушення прав та свобод людини й громадянина

незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування,
їх посадових і службових осіб

8.3 Обмеження щодо поширення інформації

Заборонено виробництво й розповсюдження продукції, що

пропагує війну, національну та релігійну ворожнечу, зміну шляхом насильства конституційного ладу або територіальної цілісності України

містить виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії росії проти України, зокрема шляхом репрезентування збройної агресії росії проти України як внутрішнього конфлікту, громадянського конфлікту, громадянської війни, заперечення тимчасової окупації частини території України

глорифікує осіб, які здійснювали збройну агресію росії проти України, представників збройних формувань росії, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд і груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих росією, а також представників окупаційної адміністрації росії, яку становлять її державні органи та інші структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних росії самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України, зокрема шляхом їх визначення як «повстанців», «ополченців», «увічливих військових»

має еротичний характер, містить елементи насильства й жорстокості, дозволено винятково за умови додержання обмежень, установлених законодавством

має порнографічний характер

пропагує фашизм і неофашизм

принижує або ображає націю чи особистість за національною ознакою

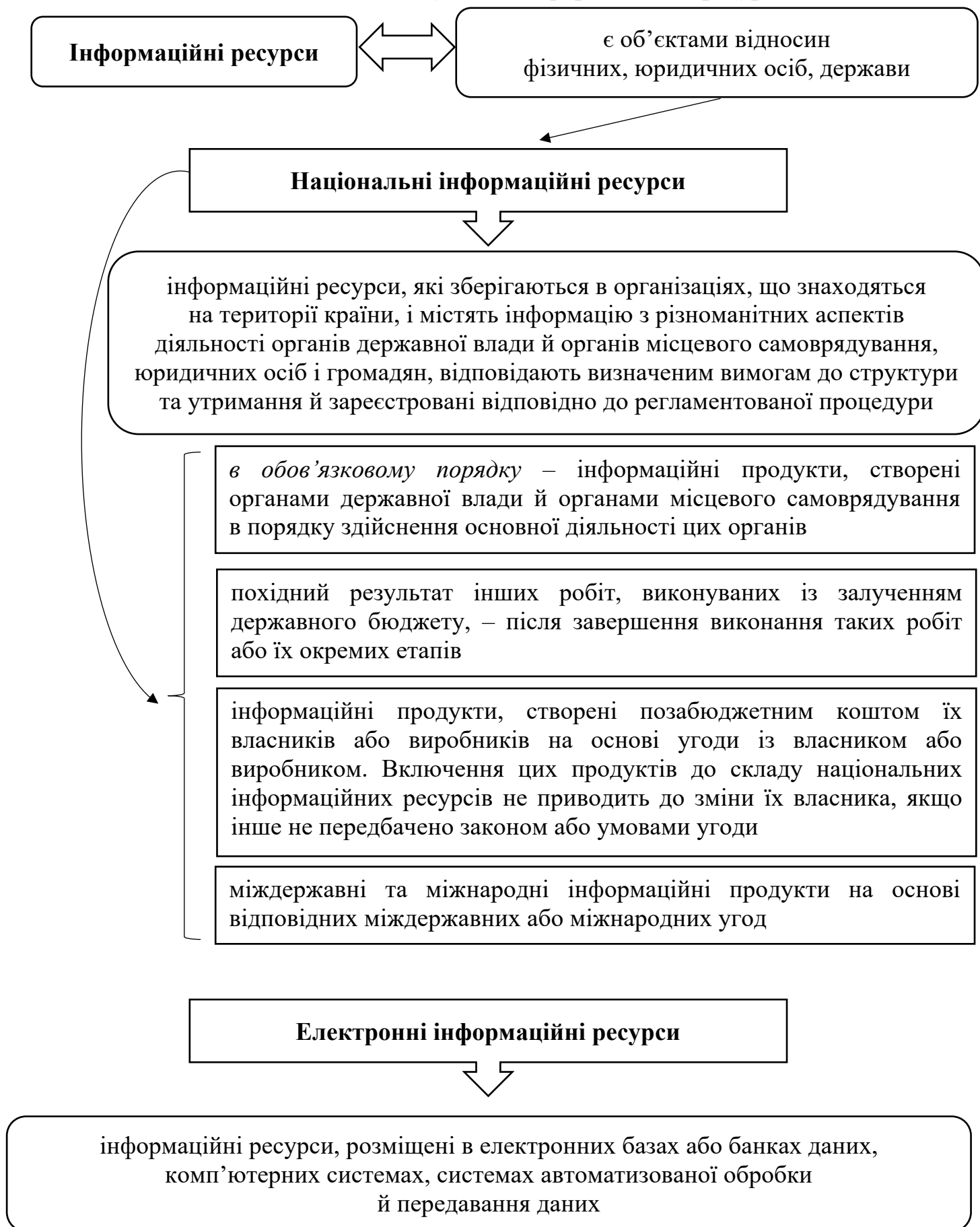
пропагує бузувірство, блюзнірство, неповагу до національних та релігійних святинь

принижує особистість, є проявом знуцання з приводу фізичних вад (каліцтва), а також із душевнохворих, літніх людей

пропагує невігластво, неповагу до батьків

пропагує наркоманію, токсикоманію, алкоголізм, тютюнопалінн та інші шкідливі звички

8.4 Поняття й сутність інформаційних ресурсів

РОЗДІЛ 9 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Ключові слова: громадський контроль за забезпеченням доступу до публічної інформації; державний контроль за забезпеченням доступу до публічної інформації; доступ до інформації; запит на інформацію; запитувач інформації; звернення громадян; індивідуальний запит на інформацію; інформація з обмеженим доступом; колективний запит на інформацію; конфіденційна інформація; оприлюднення інформації; парламентський контроль за забезпеченням доступу до публічної інформації; право на доступ до публічної інформації; принцип вільного отримання та поширення інформації, крім обмежень, установлених законом; принцип прозорості й відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень; принцип рівноправності незалежно від ознак раси, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного й соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак; публічна інформація; публічна інформація у формі відкритих даних; реєстр публічної інформації; розпорядник публічної інформації; службова інформація; таємна інформація.

9.1 Поняття публічної інформації, основна характеристика

9.2 Гарантії права та принципи забезпечення доступу до публічної інформації

Право на доступ до публічної інформації гарантовано

обов'язком розпорядників інформації надавати й оприлюднювати її, крім випадків, передбачених законом

визначенням розпорядником інформації спеціальних структурних підрозділів або посадових осіб, які організують у встановленому порядку доступ до публічної інформації, якою він володіє

максимальним спрощенням процедур подання запиту та одержання інформації

доступом до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень, крім випадків, передбачених законодавством

здійсненням парламентського, громадського та державного контролю за додержанням прав на доступ до публічної інформації

юридичною відповідальністю за порушення законодавства про доступ до публічної інформації

Принципи забезпечення доступу до публічної інформації

прозорість і відкритість діяльності суб'єктів владних повноважень

вільне одержання, поширення та будь-яке інше використання інформації, наданої або оприлюдненої відповідно до законодавства, крім обмежень, установлених законом

Рівноправність незалежно від ознак раси, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного й соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак

9.3 Забезпечення порядку доступу до публічної інформації

Права особи щодо інформації про себе

знати в період збирання інформації, але до початку її використання, які відомості про неї та з якою метою збирають, як, ким і з якою метою їх використовують, передають чи поширюють, крім випадків, установлених законом

доступ до інформації про неї, що збирають і зберігають

вимагати виправлення неточної, неповної, застарілої інформації про себе, знищення інформації про себе, збирання, використання чи зберігання якої здійснюють із порушенням вимог закону

ознайомлюватися за рішенням суду з інформацією про інших осіб, якщо це необхідно для реалізації й захисту прав і законних інтересів

відшкодування шкоди в разі розкриття інформації про цю особу з порушенням вимог, визначених законодавством

Зобов'язання розпорядників інформації

надавати інформацію безперешкодно й безкоштовно на вимогу осіб, яких вона стосується, крім випадків, передбачених законом

використовувати інформацію лише з метою та в спосіб, визначений законом

вживати заходів щодо унеможливлення несанкціонованого доступу до неї інших осіб

виправляти неточну та застарілу інформацію про особу самостійно або на вимогу осіб, яких вона стосується

Розпорядники інформації

суб'єкти владних повноважень – органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, органи влади Автономної Республіки Крим, інші суб'єкти, що здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення яких є обов'язковими для виконання

юридичні особи, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів, бюджету Автономної Республіки Крим, – стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів

особи, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень згідно із законом чи договором, зокрема надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, – стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їх обов'язків

суб'єкти господарювання, які домінують на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами або є природними монополіями, – стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них

юридичні особи публічного права, державні/комунальні підприємства або державні/комунальні організації, що мають на меті одержання прибутку, господарські товариства, у статутному капіталі яких більше ніж 50 % акцій (часток, паїв) прямо чи опосередковано належать державі та/або територіальній громаді, – щодо інформації про структуру, принципи формування та розмір оплати праці, винагороди, додаткового блага їх керівника, заступника керівника, особи, яка постійно або тимчасово обіймає посаду члена виконавчого органу чи входить до складу наглядової ради

оприлюднювати інформацію, передбачену Законом України «Про доступ до публічної інформації» та іншими законами

систематично вести облік документів, що перебувають у їхньому володінні

вести облік запитів на інформацію

визначати спеціальні місця для роботи запитувачів із документами чи їх копіями, а також надавати право запитувачам робити виписки з них, фотографувати, копіювати, сканувати їх, записувати на будь-які носії інформації тощо

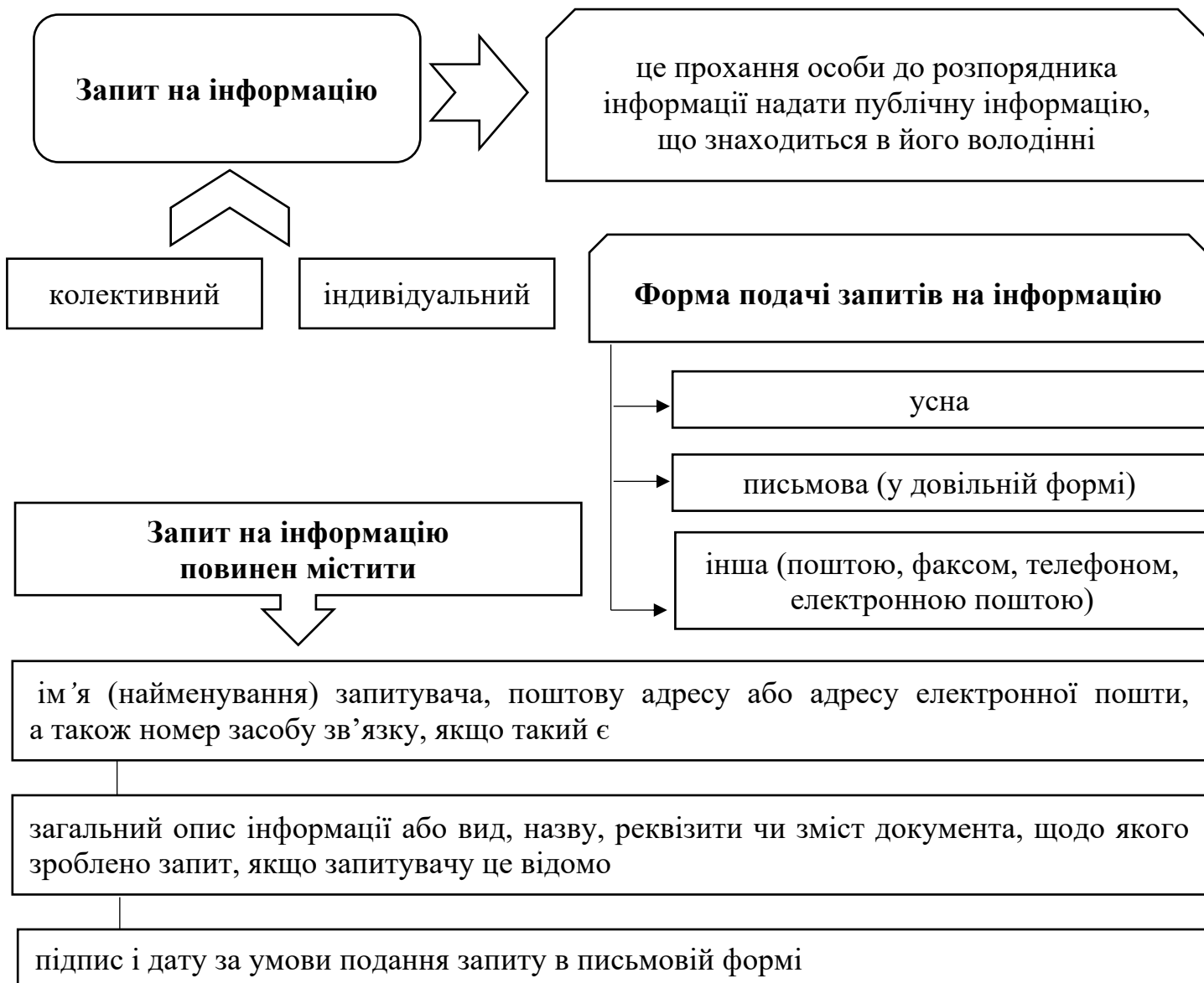
мати спеціальні структурні підрозділи або призначати відповідальних осіб для забезпечення доступу запитувачів до інформації та оприлюднення інформації

надавати й оприлюднювати достовірну, точну та повну інформацію, а також у разі потреби перевіряти правильність та об'єктивність наданої інформації й оновлювати оприлюднену інформацію

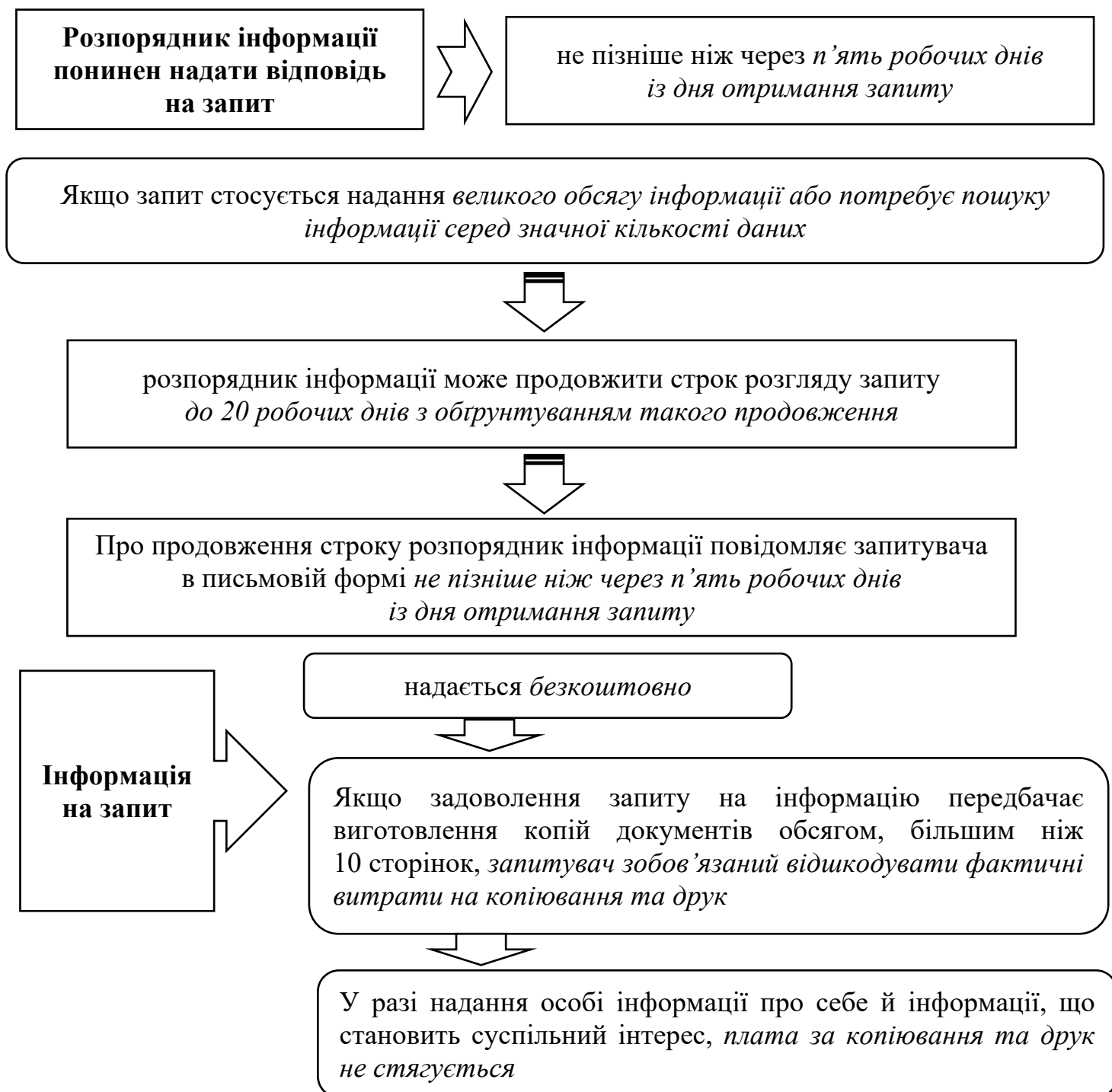
Обов'язки розпорядників

9.4 Інформаційний запит і звернення громадян

9.5 Порядок надання інформації за запитами й зверненнями громадян

9.6 Правові підстави відмови громадянам у доступі до інформації

Підстави відмови в задоволенні запиту

розпорядник інформації не володіє й не зобов'язаний відповідно до його компетенції, передбаченої законодавством, володіти інформацією, щодо якої зроблено запит

інформація, що запитується, належить до категорії інформації з обмеженим доступом відповідно до ч. 2 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації»

особа, яка подала запит на інформацію, не оплатила передбачені ст. 21 Закону України «Про доступ до публічної інформації» фактичні витрати, пов'язані з копіюванням або друком

не додержано вимог до запиту на інформацію, передбачених ч. 5 ст. 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації»

У відмові в задоволенні запиту на інформацію повинно бути зазначено

прізвище, ім'я, по-батькові та посаду особи, відповідальної за розгляд запиту розпорядником інформації

дату відмови

мотивовану підставу відмови

порядок оскарження відмови

підпис

**Відстрочка
в задоволенні
запиту
на інформацію**

допускається, якщо запитувана інформація не може бути надана для ознайомлення в передбачені цим Законом строки в разі настання обставин непереборної сили. Рішення про відстрочку доводиться до відома запитувача в письмовій формі з роз'ясненням порядку оскарження ухваленого рішення

У рішенні про відстрочку в задоволенні запиту на інформацію повинно бути зазначено

прізвище, ім'я, по-батькові та посаду особи, відповідальної за розгляд запиту розрядником інформації

дату надсилання або вручення повідомлення про відстрочку

причини, унаслідок яких запит на інформацію не може бути задоволеним у встановлений Законом України «Про доступ до публічної інформації» строк

строк, упродовж якого буде задоволено запит

підпис

9.7 Оскарження рішень, дій чи бездіяльності щодо порушення права громадян на доступ до інформації

Запитувач має право оскаржити

відмову в задоволенні запиту на інформацію

відстрочку задоволення запиту на інформацію

ненадання відповіді на запит на інформацію

ненадання недостовірної або неповної інформації

несвоєчасне надання інформації

невиконання розпорядником обов'язку оприлюднювати інформацію відповідно до ст. 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації»

інші рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації, які порушили законні права та інтереси запитувача

Відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації несуть особи, винні у вчиненні таких порушень

ненадання відповіді чи інформації на запит

навмисне приховування або знищення інформації чи документів

безпідставна відмова в задоволенні запиту на інформацію

неоприлюднення інформації відповідно до ст. 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації»

надання або оприлюднення недостовірної, неточної або неповної інформації

несвоєчасне надання інформації

необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом

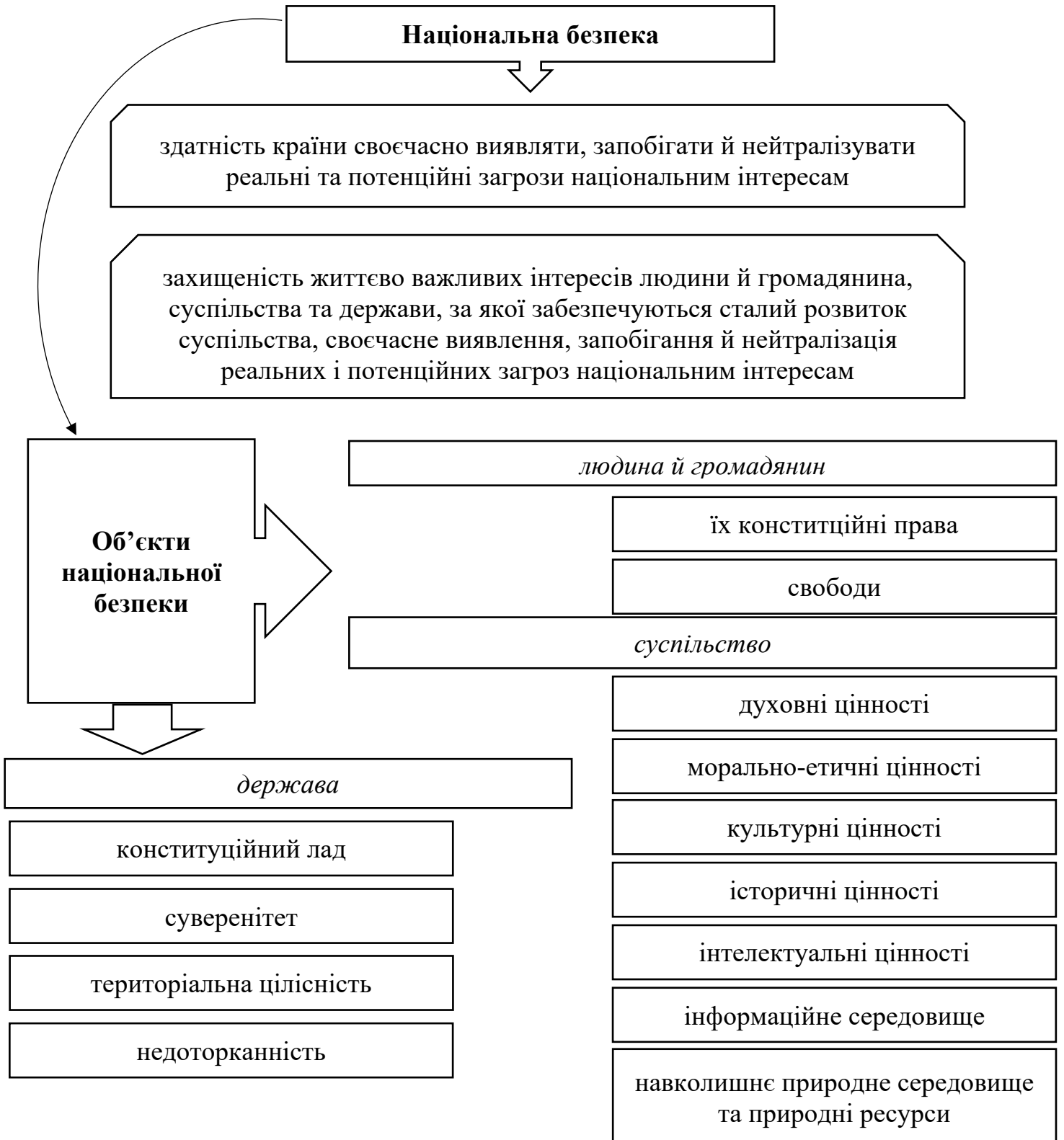
нереєстрування документів

РОЗДІЛ 10

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ

Ключові слова: адміністративний рівень інформаційної безпеки; види загроз національним інтересам; види загроз національній безпеці; випадкова загроза; вірогідна загроза; допустима загроза; доступність; екзогенна загроза; елементна загроза; ендогенна загроза; загроза; закономірна загроза; захист інформації; здійснена загроза; інформаційна безпека; інформаційна безпека держави; інформаційна безпека особистості; інформаційна війна; інформаційна кооперація; інформаційне протиборство; інформаційний патронат; інформаційний тероризм; інформація як об'єкт правового захисту; контроль; конфіденційність; криптографічний захист; національна безпека; національні інтереси; небезпека; неможлива загроза; неприпустима загроза; нормативно-правовий рівень інформаційної безпеки; об'єктивна загроза; повторювана загроза; потенційна загроза; правовий захист; продовжувана загроза; провідний суб'єкт суспільних правовідносин; програмно-технічний рівень інформаційної безпеки; процедурний рівень інформаційної безпеки; реальна загроза; система забезпечення інформаційної безпеки; системна загроза; стратегічний рівень управління інформаційною безпекою; структура забезпечення інформаційної безпеки; структурна загроза; суб'єктивна загроза; тактичний рівень управління інформаційною безпекою; технічний захист; уявна загроза; цілісність.

10.1 Національна безпека й національні інтереси: загальна характеристика та поняття

10.2 Інформаційна безпека України: поняття, правові засади

Інформаційна безпека

це стан захищеності інформаційного середовища суспільства, що забезпечує його формування, використання й розвиток в інтересах громадян, організацій, держави

Інформаційна безпека

це стан захищеності потреб в інформації особи, суспільства й держави, за якого забезпечується їх існування та прогресивний розвиток незалежно від наявності внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз

Інформаційна безпека

складова національної безпеки, процес управління загрозами й небезпеками державними та недержавними інституціями, окремими громадянами, за якого забезпечуються

інформаційний суверенітет України

удосконалення державного регулювання розвитку інформаційної сфери, упровадження новітніх технологій у цій сфері, наповнення внутрішнього та світового інформаційного простору достовірною інформацією про Україну

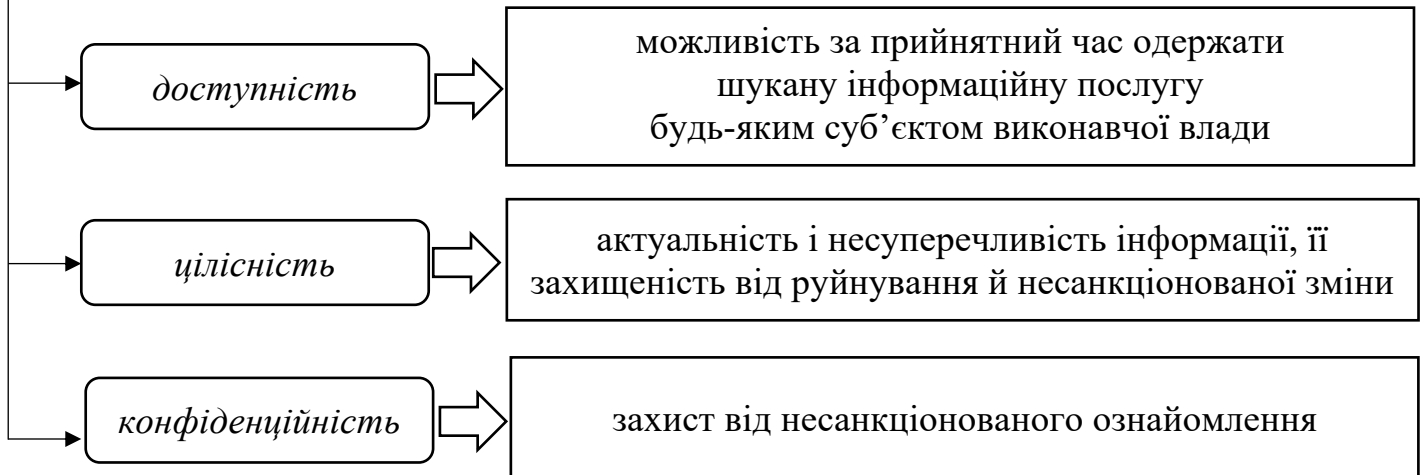
удосконалення державного регулювання розвитку інформаційної сфери, упровадження новітніх технологій у цій сфері, наповнення внутрішнього й світового інформаційного простору достовірною інформацією про Україну

активне залучення засобів масової інформації до боротьби з корупцією, зловживанням службовим становищем, іншими явищами, що загрожують національній безпеці України

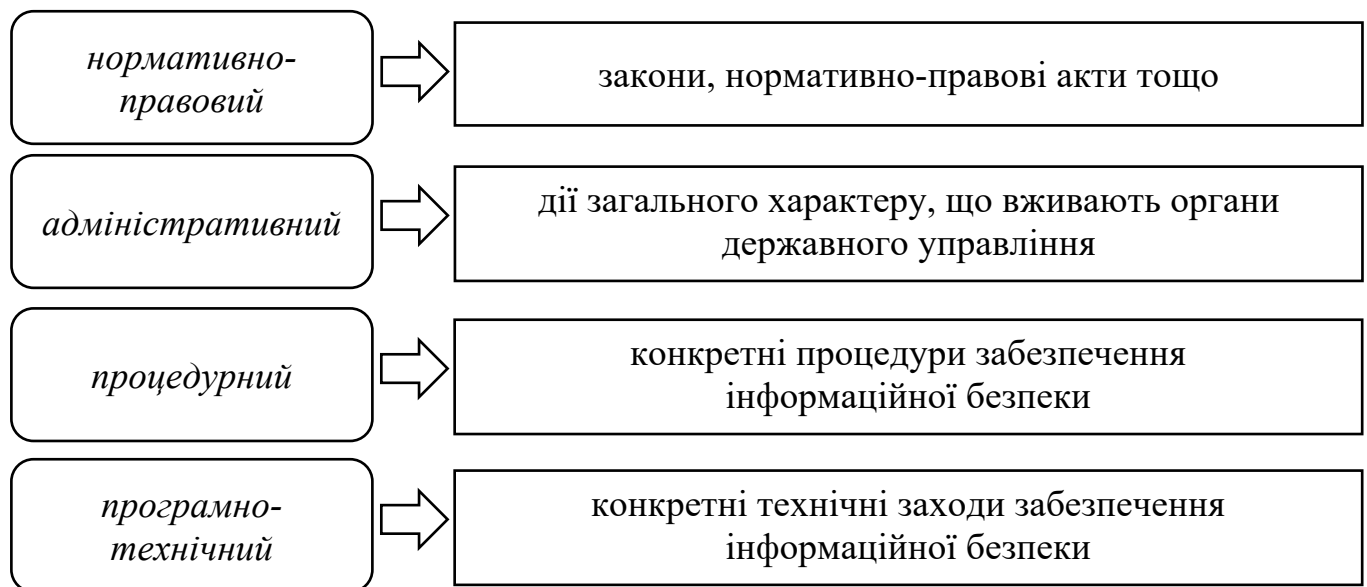
неухильне додержання конституційного права громадян на свободу слова, доступ до інформації, недопущення неправомірного втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у діяльність засобів масової інформації, дискримінації в інформаційній сфері й переслідування журналістів за політичні позиції

вжиття комплексних заходів щодо захисту національного інформаційного простору та протидії монополізації інформаційної сфери України

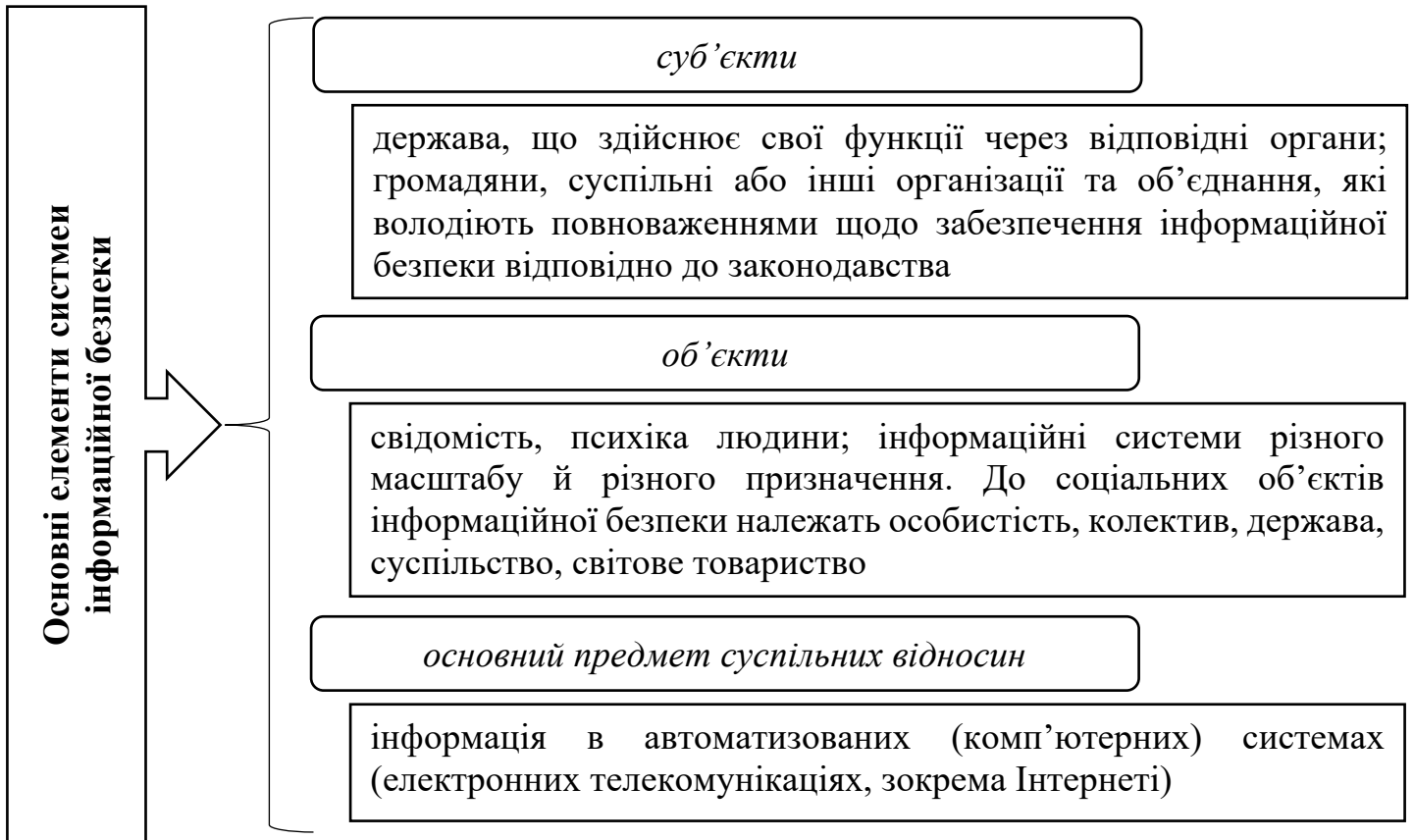
Основні характеристики інформаційної безпеки

Рівні інформаційної безпеки

10.3 Складові елементи системи інформаційної безпеки

10.4 Заходи забезпечення інформаційної безпеки

Заходи забезпечення інформаційної безпеки

законодавчі

забезпечення інформаційної безпеки. Орієнтовані на всі суб'єкти інформаційних відносин незалежно від їх організаційної належності (це може бути як юридична, так і фізична особа) в межах країни (міжнародні конвенції мають навіть ширшу сферу дії)

адміністративні

накази та інші дії керівництва організацій, пов'язані з інформаційними системами, що захищаються. Орієнтовані на всіх суб'єктів у межах організації

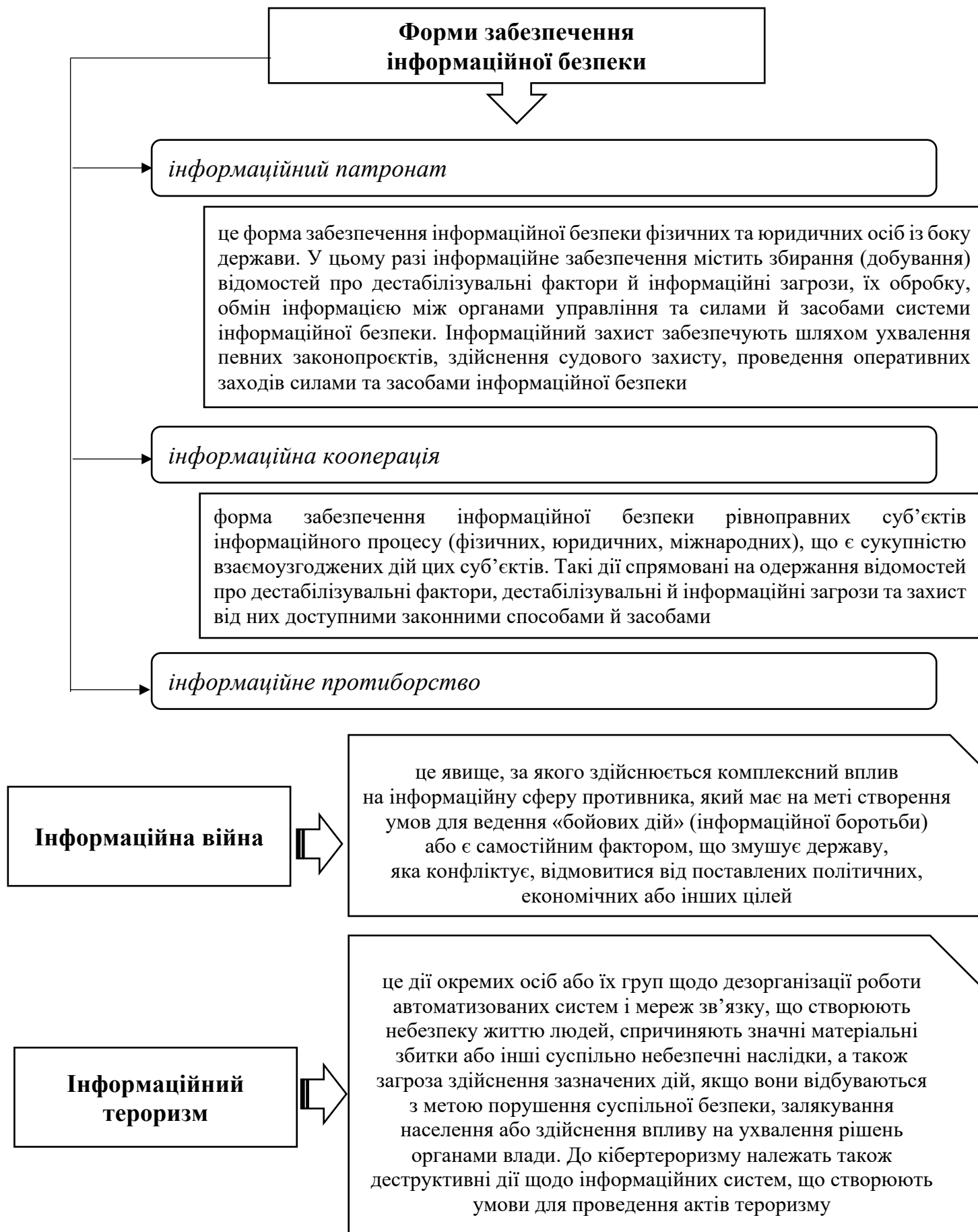
процедурні

заходи безпеки, орієнтовані на окремих людей (або невеликі категорії суб'єктів)

програмно-технічні

орієнтовані на устаткування й програмне забезпечення

10.5 Форми забезпечення інформаційної безпеки

10.6 Види загроз національним інтересам і національній безпеці в інформаційній сфері

Загрози національній безпеці

наявні й потенційно можливі явища та чинники, що створюють небезпеки життєво важливим національним інтересам України

Основні реальні та потенційні загрози національній безпеці України й стабільності в суспільстві

у зовнішньополітичній сфері

посягання на державний суверенітет України та її територіальну цілісність, територіальні претензії з боку інших держав

спроби втручання у внутрішні справи України з боку інших держав

воєнно-політична нестабільність, регіональні й локальні війни (конфлікти) в різних регіонах світу, насамперед поблизу кордонів України

у сфері державної безпеки

розвідувально-підривна діяльність іноземних спеціальних служб

загроза посягань із боку окремих груп та осіб на державний суверенітет, територіальну цілісність, економічний, науково-технічний та оборонний потенціал України, права й свободи громадян

поширення корупції в органах державної влади, зрощення бізнесу й політики, організованої злочинної діяльності

злочинна діяльність проти миру та безпеки людства, насамперед поширення міжнародного тероризму

загроза використання з терористичною метою ядерних та інших об'єктів на території України

можливість незаконного ввезення в країну зброї, боєприпасів, вибухових речовин і засобів масового ураження, радіоактивних та наркотичних засобів

спроби створення й функціонування незаконних воєнізованих збройних формувань і намагання використати в інтересах певних сил діяльність військових формувань та правоохоронних органів держави

прояви сепаратизму, намагання автономізації за етнічною ознакою окремих регіонів України

у воєнній сфері та сфері безпеки державного кордону

поширення зброї масового ураження й засобів її доставки

недостатня ефективність структур і механізмів забезпечення міжнародної безпеки та глобальної стабільності

нелегальна міграція

можливість утягування України в регіональні збройні конфлікти чи протистояння з іншими державами

нарощування іншими державами поблизу кордонів України угруповань військ та озброєнь, які порушують співвідношення сил, що склалося

небезпечне зниження рівня забезпечення військовою й спеціальною технікою та озброєнням нового покоління Збройних Сил України, інших військових формувань, що загрожує зниженням їх боєздатності

повільність у здійсненні й недостатнє фінансове забезпечення програм реформування Воєнної організації та оборонно-промислового комплексу України

накопичення великої кількості застарілої й не потрібної для Збройних Сил України військової техніки, озброєння, вибухових речовин

незавершеність договірно-правового оформлення та недостатнє облаштування державного кордону України

незадовільний рівень соціального захисту військовослужбовців, громадян, звільнених із військової служби, та членів їхніх сімей

зростання небезпеки для життя й здоров'я цивільного населення, насамперед дітей, унаслідок воєнних дій чи збройних конфліктів

у внутрішньополітичній сфері

порушення з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування Конституції й законів України, прав і свобод людини і громадянина, зокрема під час проведення виборчих кампаній, недостатня ефективність контролю за дотриманням вимог Конституції й виконання законів України

можливість виникнення конфліктів у сфері міжетнічних і міжконфесійних відносин, радикалізації й проявів екстремізму в діяльності певних об'єднань національних меншин та релігійних громад

загроза проявів сепаратизму в окремих регіонах України

структурна й функціональна незбалансованість політичної системи суспільства, нездатність її окремих ланок до оперативного реагування на загрози національній безпеці

в економічній сфері

істотне скорочення внутрішнього валового продукту, зниження інвестиційної та інноваційної активності й науково-технічного та технологічного потенціалу, скорочення досліджень на стратегічно важливих напрямках інноваційного розвитку

ослаблення системи державного регулювання й контролю у сфері економіки

нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки, зокрема фінансової (фіскальної) політики держави; відсутність ефективної програми запобігання фінансовим кризам; зростання кредитних ризиків

недостатні темпи відтворювальних процесів і подолання структурної деформації в економіці

критичний стан основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості, агропромислового комплексу, системах життєзабезпечення

критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків, низькі темпи розширення внутрішнього ринку

нераціональна структура експорту з переважно сировинним характером і низькою питомою вагою продукції з високою часткою доданої вартості

велика боргова залежність держави, критичні обсяги державних зовнішнього й внутрішнього боргів

небезпечне для економічної незалежності України зростання частки іноземного капіталу в стратегічних галузях економіки

неефективність антимонопольної політики й механізмів державного регулювання природних монополій, що ускладнює створення конкурентного середовища в економіці

критичний стан із продовольчим забезпеченням населення

«тінізація» національної економіки

неефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, недостатні темпи диверсифікації джерел їх постачання та відсутність активної політики енергозбереження, що створює загрозу енергетичній безпеці держави

переважання в діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними

у соціальній і гуманітарній сферах

невідповідність програм реформування економіки країни й результатів їх здійснення визначеним соціальним пріоритетам

неефективність державної політики щодо підвищення трудових доходів громадян, подолання бідності та збалансування продуктивної зайнятості працездатного населення

криза системи охорони здоров'я й соціального захисту населення і, як наслідок, небезпечне погіршення стану здоров'я населення; поширення наркоманії, алкоголізму, соціальних хвороб

загострення демографічної кризи

зниження можливостей здобуття якісної освіти представниками бідних прошарків суспільства

прояви моральної й духовної деградації суспільства

неефективність державної політики щодо підтримки сім'ї та забезпечення, додержання й захисту прав дитини, і, як наслідок, збільшення кількості сімей із дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які залишилися без батьківського піклування

у науково-технічній сфері

посилення науково-технологічного відставання України від розвинених країн

неефективність державної інноваційної політики, механізмів стимулювання інноваційної діяльності

низька конкурентоспроможність продукції

нерозвиненість внутрішнього ринку високотехнологічної продукції й відсутність його ефективного захисту від іноземної технічної та технологічної експансії

зниження внутрішнього попиту на підготовку науково-технічних кадрів для наукових, конструкторських, технологічних установ та високо-технологічних підприємств, незадовільний рівень оплати науково-технічної праці, падіння її престижу, недосконалість механізмів захисту прав інтелектуальної власності

вплив учених, фахівців, кваліфікованої робочої сили за межі України

у сфері цивільного захисту

невідповідність стану єдиної державної системи цивільного захисту, сил цивільного захисту, їх технічного оснащення сучасним викликам

значне антропогенне й техногенне перевантаження території України, зростання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

погіршення технічного стану гідротехнічних споруд каскаду водосховищ на річці Дніпро

непідтримання в належному технічному стані ядерних об'єктів на території України

небезпека техногенного, зокрема ядерного й біологічного, тероризму

в екологічній сфері

нераціональне, виснажливе використання мінерально-сировинних природних ресурсів (як невідновлюваних, так і відновлюваних)

неподоланність негативних соціально-екологічних наслідків чорнобильської катастрофи

погіршення екологічного стану водних басейнів, загострення проблеми транскордонних забруднень і зниження якості води

неконтрольоване ввезення в Україну екологічно небезпечних технологій, речовин, матеріалів і трансгенних рослин, збудників хвороб, небезпечних для людей, тварин, рослин та організмів, екологічно необґрунтоване використання генетично змінених рослин, організмів, речовин і похідних продуктів

неефективність заходів щодо подолання негативних наслідків військової та іншої екологічно небезпечної діяльності

посилення впливу шкідливих генетичних ефектів у популяціях живих організмів, зокрема генетично змінених організмів, та біотехнологій

застарілість і недостатня ефективність комплексів з утилізації токсичних та екологічно небезпечних відходів

в екологічній сфері

прояви обмеження свободи слова й доступу до публічної інформації

поширення засобами масової інформації культу насильства, жорстокості, порнографії

комп'ютерна злочинність і комп'ютерний тероризм

розголошення інформації, що становить державну таємницю, або іншої інформації з обмеженим доступом, спрямованої на задоволення потреб і забезпечення захисту національних інтересів суспільства й держави

намагання маніпулювати суспільною свідомістю, зокрема шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації

**Загрози
за джерелами
походження**

природного походження

техногенного походження

антропогенного походження

**Загрози
за ступенем
гіпотетичної
шкоди**

загроза

небезпека

**Загрози
за повторюваністю
вчинення**

повторювані

продовжувані

10.7 Рівні та структура забезпечення інформаційної безпеки

Структура системи забезпечення інформаційної безпеки

стратегічний рівень управління інформаційною безпекою – Рада національної безпеки та оборони України, Кабінет Міністрів України

тактичний рівень управління інформаційною безпекою – центральні органи виконавчої влади.

Система забезпечення інформаційної безпеки

внутрішня структура, систематизована сукупність, єдність, взаємозв'язок і диференціація її окремих елементів (об'єкта, суб'єктів, основних характеристик, рівнів інформаційної безпеки й переліку загроз)

Рівні інформаційної безпеки

нормативно-правовий рівень – закони, нормативно-правові акти тощо

адміністративний рівень – дії загального характеру, що вживають органи державного управління

процедурний рівень – конкретні процедури забезпечення інформаційної безпеки

програмно-технічний рівень – конкретні технічні заходи забезпечення інформаційної безпеки

10.8 Методи запобігання й нейтралізації загроз інформаційній безпеці

Методи запобігання та нейтралізації загроз інформаційної безпеки

Правові методи передбачають розроблення й реалізацію комплексу нормативно-правових актів, що регламентують інформаційні відносини в суспільстві, забезпечують інформаційну безпеку. Серед інших принципів захисту правової інформації виділяють принцип кримінальної відповідальності за несанкціонований доступ до інформації

Програмно-технічні методи базуються на використанні різних технічних засобів захисту інформації під час її передавання по каналах зв'язку

Організаційно-економічні методи охоплюють формування системи захисту таємної та конфіденційної інформації за допомогою їх сертифікації, ліцензування, стандартизації на предмет відповідності вимогам інформаційної безпеки

РОЗДІЛ 11
ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ
МІЖНАРОДНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

Ключові слова: міжнародна інформаційна діяльність; міжнародне інформаційне співробітництво; міжнародне співробітництво у сфері телекомунікацій; міжнародний договір; мета міжнародного співробітництва; правова доктрина європейської континентальної сім'ї права; правова доктрина системи загального права англо-американської сім'ї права; презумпція невинності громадянина приватної особи; принципи міжнародного інформаційного права; принципи міжнародної взаємодії.

11.1 Види типових правових систем

*правова доктрина системи загального права
англо-американської сім'ї права*

Великобританія, США
та інші країни, що
запозичили їх доктрину

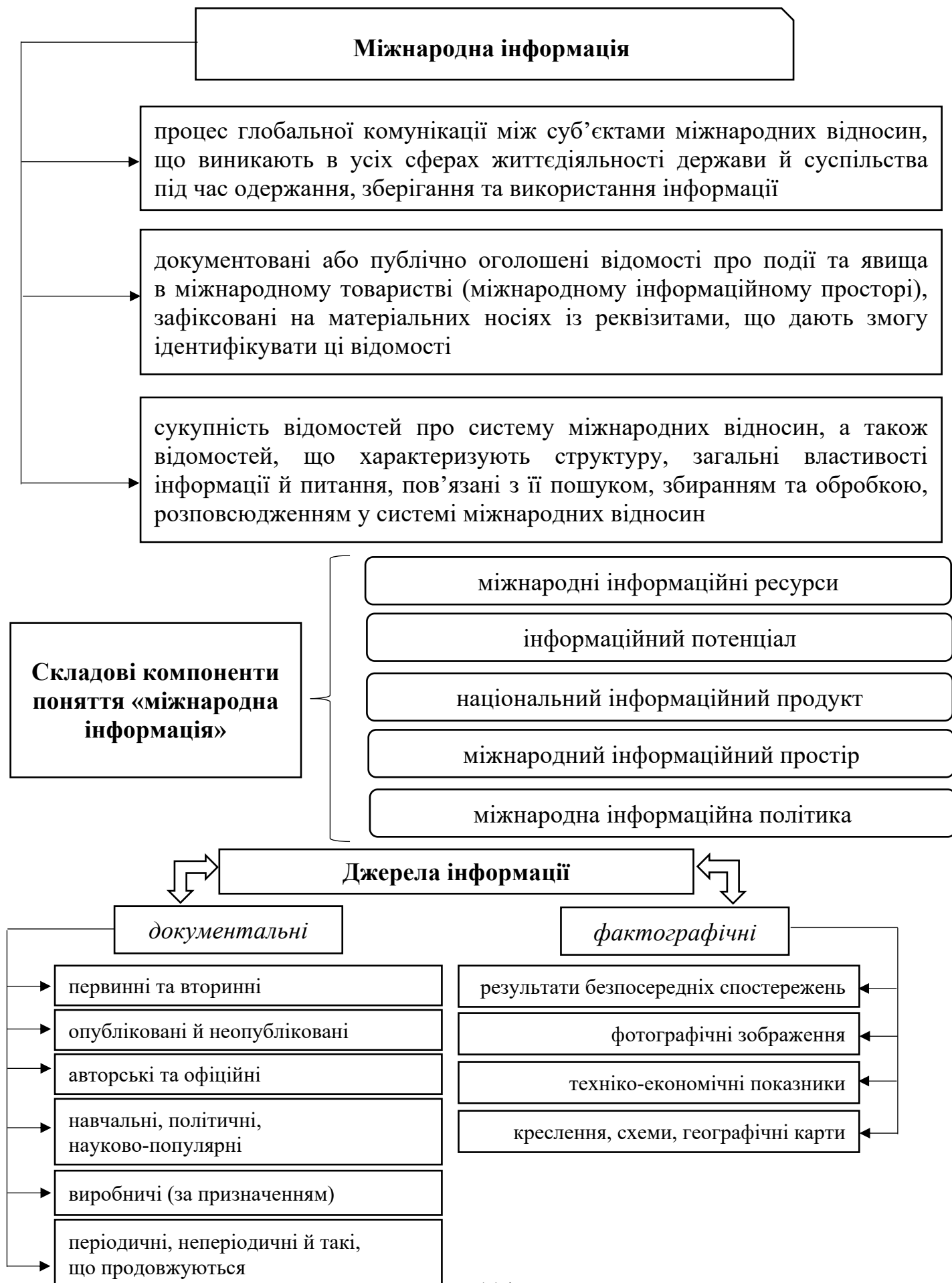
Її основний зміст зводиться до публічно-правового й приватно-правового (недержавного) регулювання суспільних відносин. Право поділяють на публічне та приватне. Важливою критерієм поділу – визначення соціальної спрямованості інтересу: публічний (суспільства, держави загалом) і приватний (окремої людини, недержавних спільнот). Державне забезпечення приватно-правового регулювання здійснюється через можливість судового захисту у формі судових прецедентів

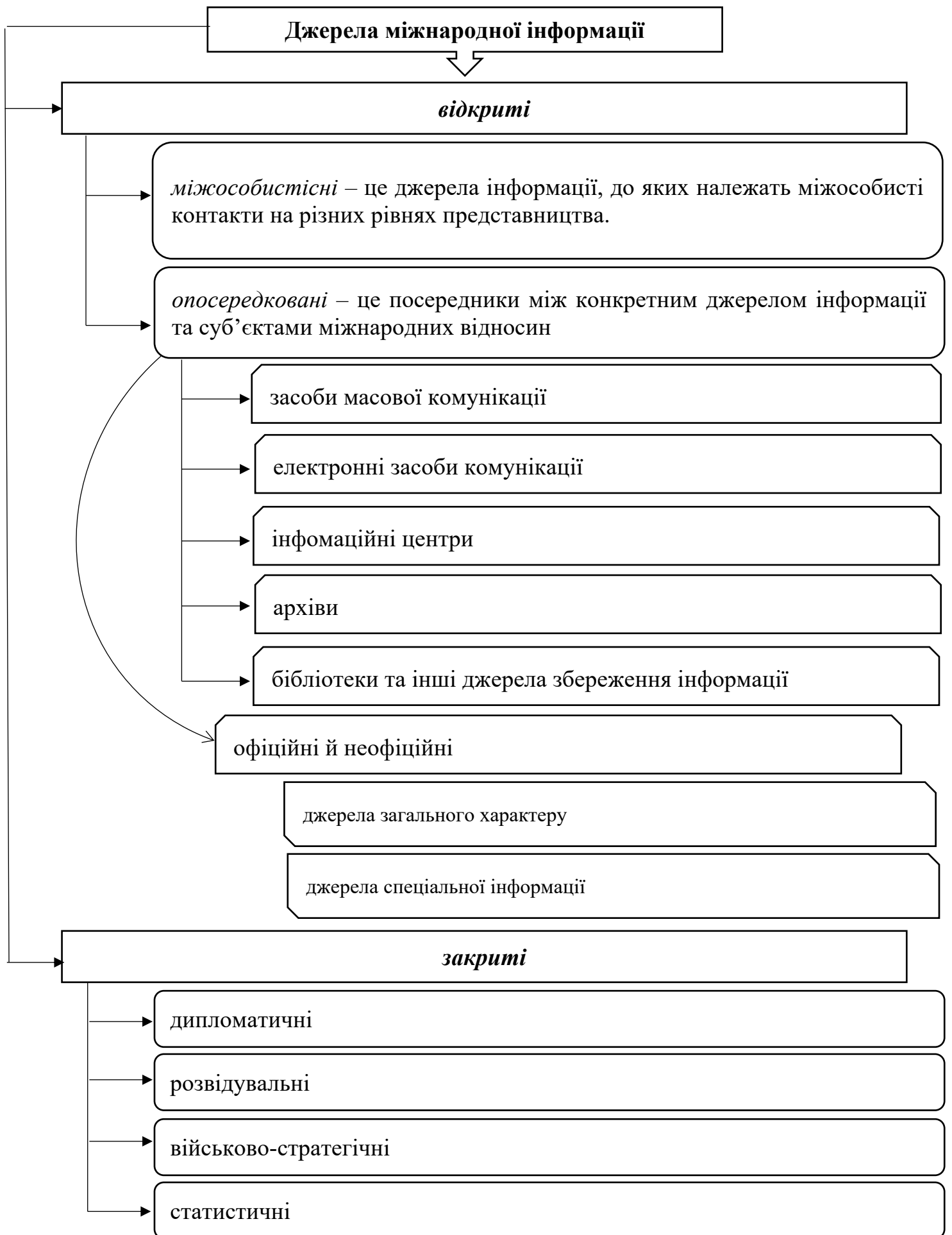
За цією доктриною право поділяють на галузі, підгалузі, галузеві й міжгалузеві комплексні інституції публічного (державного) права. Серед провідних галузей визначають: конституційне, адміністративне, цивільне та кримінальне право. На їх основі виникають синтетичні комплексні галузі чи міжгалузеві комплексні інститути права

ФРН, Франція, Україна

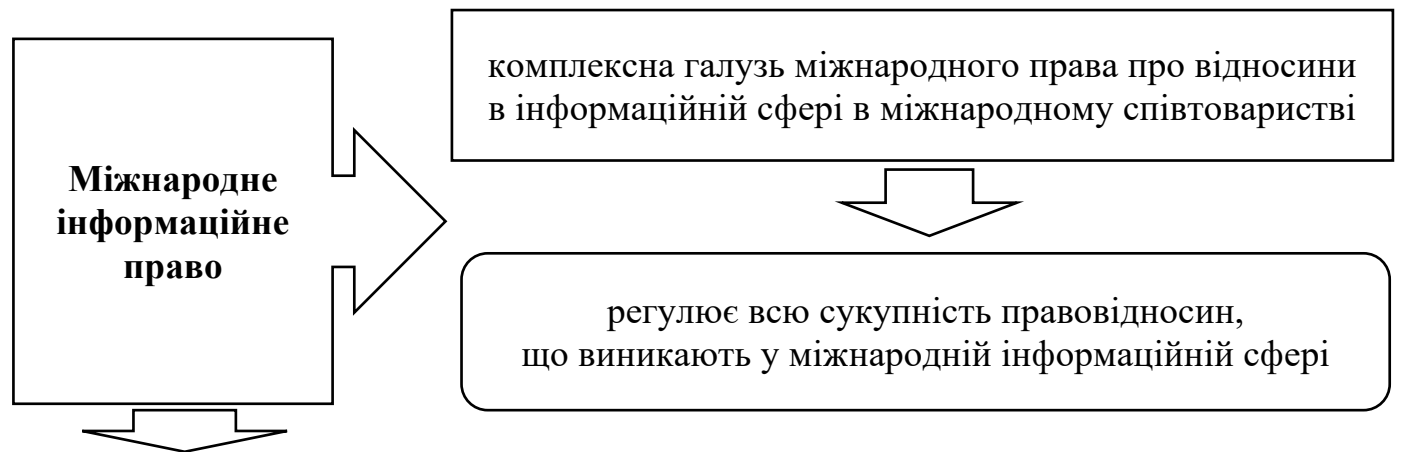
правова доктрина європейської континентальної сім'ї права

11.2 Міжнародна інформація та її джерела

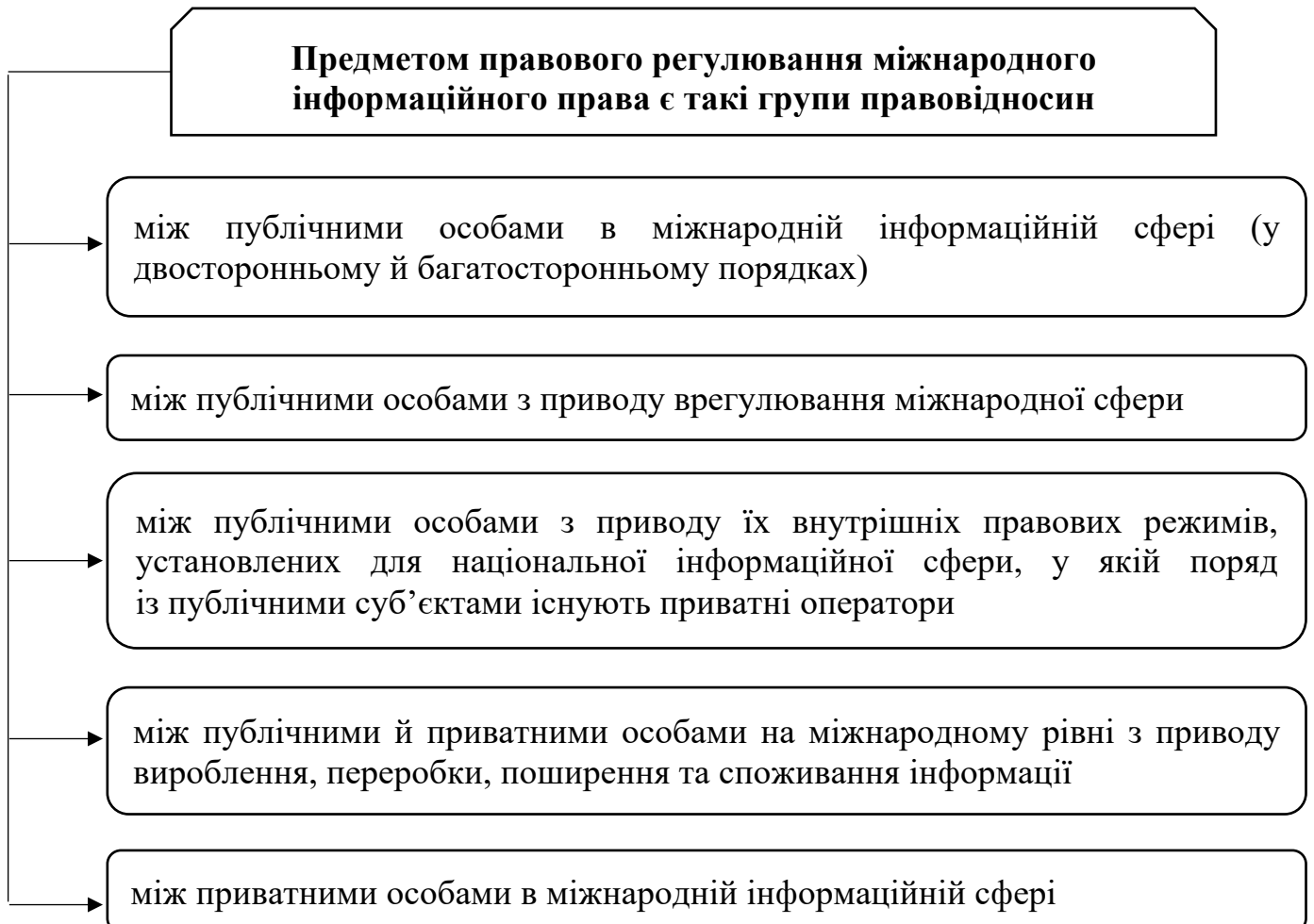

11.3 Поняття й сутність міжнародного інформаційного права

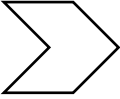
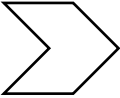

Об'єкт правового регулювання – міжнародна інформація.
Предмет – правовідносини між суб'єктами міжнародної інформаційної сфери, тобто сфери створення, переробки, розповсюдження й споживання міжнародної інформації

11.4 Принципи міжнародного інформаційного права

Принципи міжнародного інформаційного права

- державний суверенітет окремих країн в участі в міжнародних відносинах
- верховенство прав людини: повага й гуманне ставлення до людини, її честі, гідності, репутації
- презумпція невинності громадянина, приватної особи на засадах співвідношення потреб та інтересів окремих людей, корпорацій (об'єднань), націй, держав і світового співтовариства
- принцип (право держав) здійснення чи санкціонування здійснення транскордонного радіо- й телевізійного мовлення
- принцип (обов'язок держав) попередження та припинення розповсюдження ідей, засуджуваних міжнародним співтовариством
- принцип (обов'язок держав) забезпечення вільного доступу населення до засобів масової інформації
- принцип (право держав) протидії держав розповсюдженню на своїй території ідей, заборонених міжнародною спільнотою, що становлять собою загрозу державній безпеці, суспільному порядку, здоров'ю й моральності населення
- принцип (право держав) розвитку державами своїх інформаційних інфраструктур для досягнення своїх політичних, економічних і культурних цілей
- принцип (обов'язок) попередження й припинення використання засобів масової інформації для образливої чи ворожої іншим державам пропаганди та втручання в їх внутрішні справи
- принцип (обов'язок) заохочувати поширення прогресивних загальнодемократичних ідей
- принцип (обов'язок) здійснення контролю за діяльністю національних органів ЗМІ, що поширюють ідеї та відомості за кордоном
- принцип співробітництва держав в інформаційній сфері

11.5 Напрями міжнародного інформаційного співробітництва

Міжнародне інформаційне співробітництво може бути в галузі інформації з питань, що становлять взаємний інтерес, і здійснюється на основі міжнародних договорів, укладених Україною та юридичними особами

які займаються інформаційною діяльністю

у сфері науково-технічної інформації

у сфері інформатизації

у галузі зв'язку

у сфері телекомунікацій тощо

**Мета міжнародного
співробітництва
у сфері телекомунікацій**

інтеграція телекомунікацій України
в глобальні телекомунікації
з урахуванням політичних
та економічних інтересів України

*здійснюється
шляхом*

укладання міжнародних договорів

участі в роботі міжнародних організацій

участі в реалізації міжнародних проєктів, пов'язаних зі створенням глобальної й регіональних телекомунікаційних мереж, з урахуванням інтересів національної безпеки України

гармонізації стандартів, норм і правил із міжнародними стандартами, рекомендаціями, нормами та правилами, що стосуються вимог до технічних засобів і телекомунікаційних мереж, взаємодії операторів телекомунікацій, використання обмежених ресурсів, якості та видів телекомунікаційних послуг

взаємодії операторів телекомунікацій України з операторами телекомунікацій інших держав

11.6 Основні принципи міжнародної взаємодії

Основні принципи міжнародної взаємодії

використання світового досвіду з інтеграції правового, організаційного та технічно-технологічного змісту

створення нормативно-правової бази інформатизації різних суб'єктів на основі системи дво- й багатосторонніх міжнародних договорів та угод

правове й технологічне забезпечення доступу різних суб'єктів до закордонних інформаційних ресурсів

упровадження міжнародних стандартів для забезпечення пошуку, збирання, збереження та використання інформації

активне використання закордонних інформаційних продуктів для формування власних інформаційних ресурсів України

придбання ліцензій, створення спільних підприємств у сфері інформатизації

експорт інформаційних ресурсів України й збільшення національної присутності у світовому інформаційному просторі

участь України як повноправного члена міжнародних програм і проєктів щодо формування світового інформаційного простору, створення нових інформаційних технологій

моніторинг форм і методів впливу міжнародних засобів комунікацій на процеси формування суспільної свідомості в Україні

11.7 Основні напрями співробітництва держав-членів в інформаційному просторі

Основні напрями співробітництва

створення механізму постійного інформаційного обміну

інформаційне забезпечення органів міждержавного співробітництва

сприяння поглибленню й зміцненню інтеграційних процесів у погоджених сферах діяльності, розвиток взаємодії в соціально-гуманітарній та екологічній сферах

сприяння забезпеченню єдиних підходів до регулювання ціноутворення, оподаткування й стягнення мита на інформаційні та телекомунікаційні послуги

стандартизація й уніфікація міждержавного електронного документообігу на основі відповідних міжнародних стандартів

правове, організаційне та технологічне забезпечення використання багатомовного середовища Співдружності

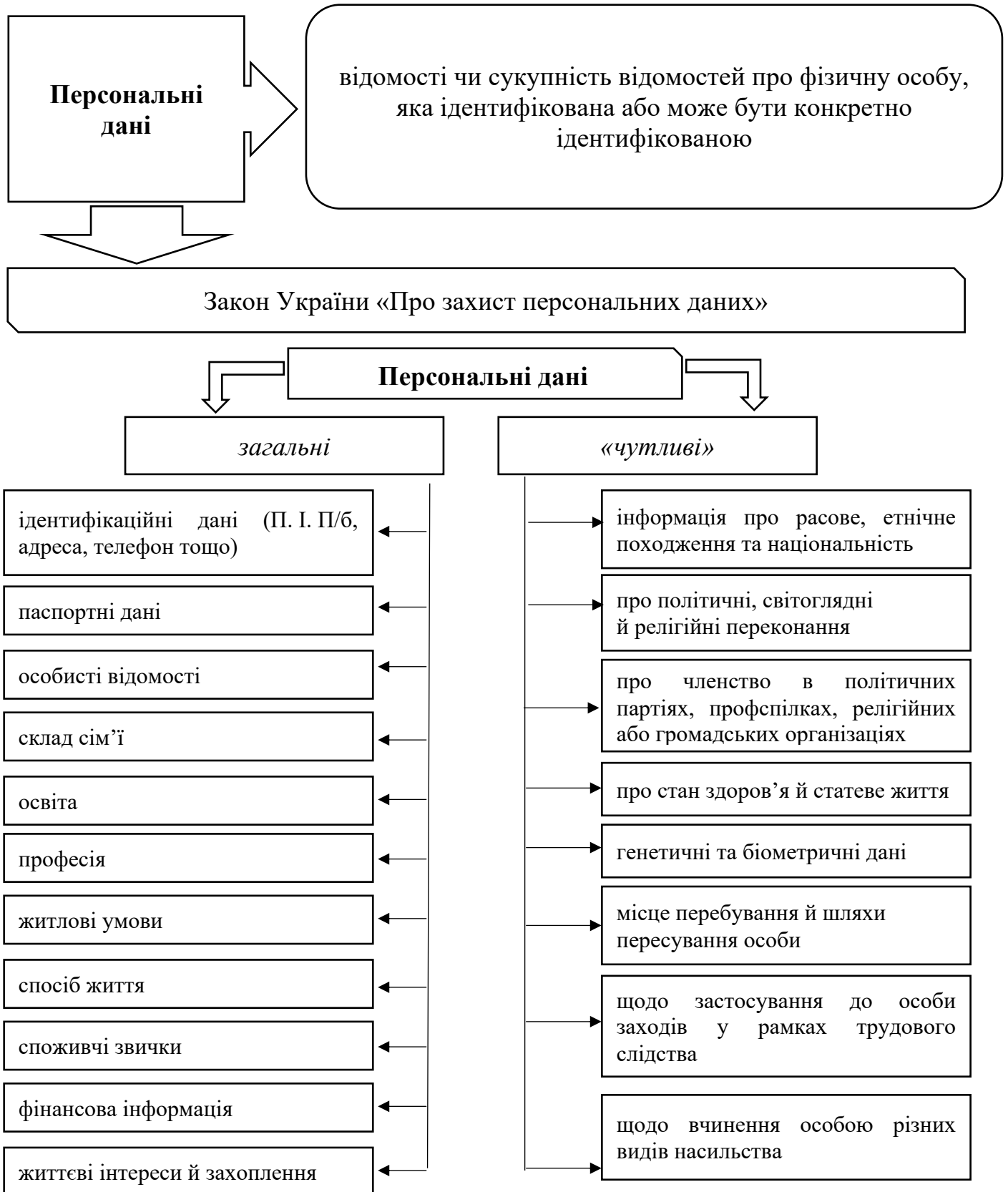
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА

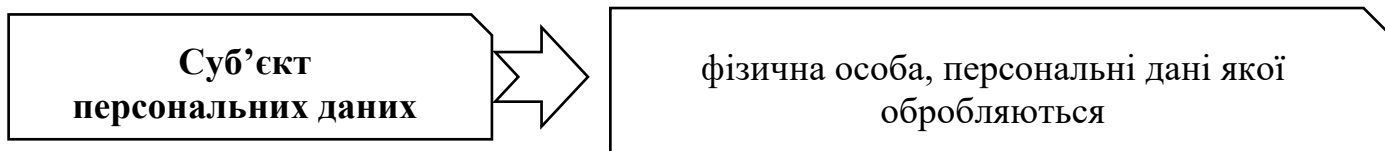
РОЗДІЛ 12

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Ключові слова: база персональних даних; використання персональних даних; володілець персональних даних; загальні вимоги до обробки персональних даних; збирання персональних даних; контроль за дотриманням законодавства про захист персональних даних; обробка персональних даних; оплата доступу до персональних даних; особливі вимоги до обробки персональних даних; персональні дані; порядок доступу до персональних даних; права суб'єктів персональних даних; розпорядник персональних даних; суб'єкт персональних даних; третя особа (стосовно персональних даних); Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

12.1 Поняття персональних даних і суб'єкти правовідносин, пов'язаних із персональними даними

Суб'єкти відносин, пов'язаних із персональними даними

суб'єкт персональних даних

володілець персональних даних

розпорядник персональних даних

третя особа

Уповноважений ВРУ з прав людини

Володілець чи розпорядник персональних даних

підприємства, установи й організації всіх форм власності, органи державної влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні особи – підприємці, які обробляють персональні дані відповідно до закону

Розпорядник персональних даних, володільцем яких є орган державної влади чи орган місцевого самоврядування, крім цих органів

може бути лише підприємство державної або комунальної форми власності

12.2 Права суб'єктів персональних даних

Суб'єкт персональних даних має право

знати про джерела збирання, місцезнаходження своїх персональних даних, мету їх обробки, місцезнаходження або місце проживання (перебування) володільця чи розпорядника персональних даних або дати відповідне доручення щодо одержання цієї інформації вповноваженим ним особам, крім випадків, установлених законом

одержувати інформацію про умови надання доступу до персональних даних, зокрема інформацію про третіх осіб, яким передаються його персональні дані

на доступ до своїх персональних даних

одержувати не пізніше ніж за 30 календарних днів із дня надходження запиту, крім випадків, передбачених законом, відповідь про те, чи обробляються його персональні дані, а також отримувати зміст таких персональних даних

пред'являти вмотивовану вимогу володільцю персональних даних із запереченням проти обробки своїх персональних даних

пред'являти вмотивовану вимогу щодо зміни або знищення своїх персональних даних будь-яким володільцем і розпорядником персональних даних, якщо ці дані обробляються незаконно чи є недостовірними

на захист своїх персональних даних від незаконної обробки та випадкової втрати, знищення, пошкодження у зв'язку з умисним приховуванням, ненаданням чи несвоєчасним їх наданням, а також на захист від надання відомостей, що є недостовірними чи ганьблять честь, гідність і ділову репутацію фізичної особи

звертатися зі скаргами на обробку своїх персональних даних до Уповноваженого або суду

застосовувати засоби правового захисту в разі порушення законодавства про захист персональних даних

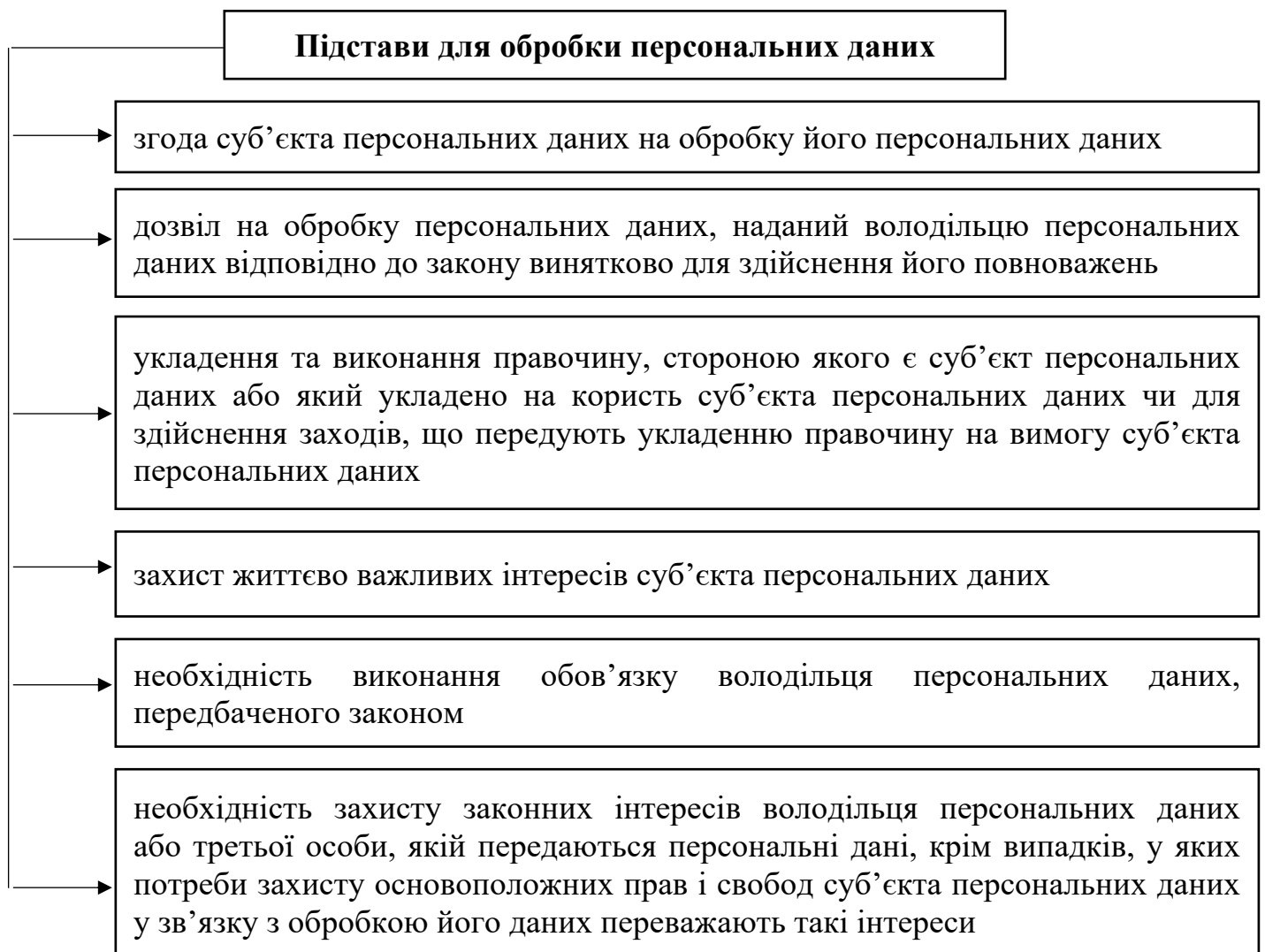
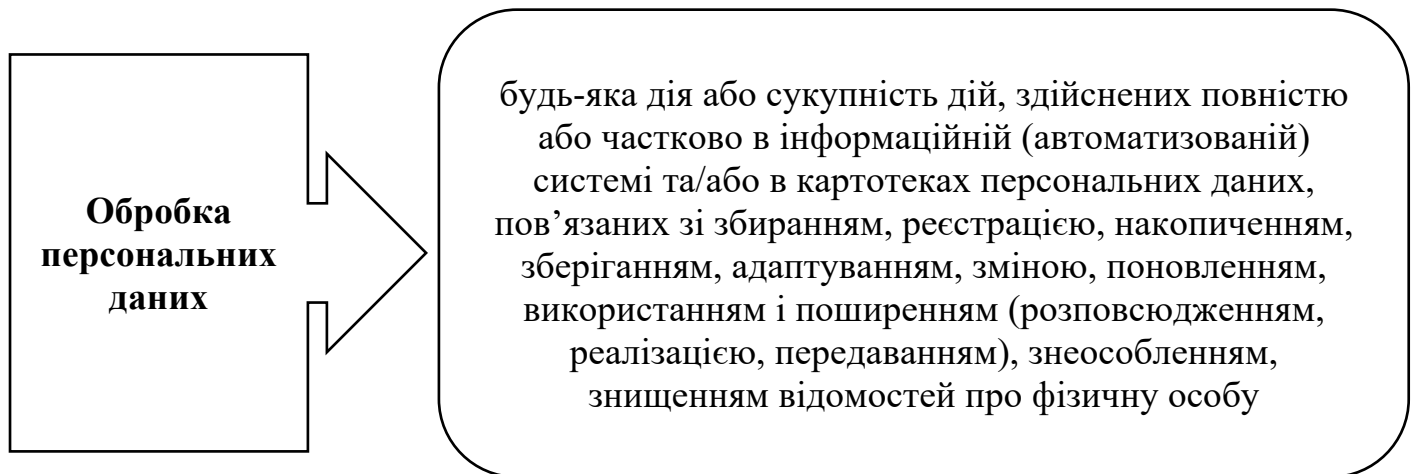
вносити застереження стосовно обмеження права на обробку своїх персональних даних під час надання згоди

відкликати згоду на обробку персональних даних

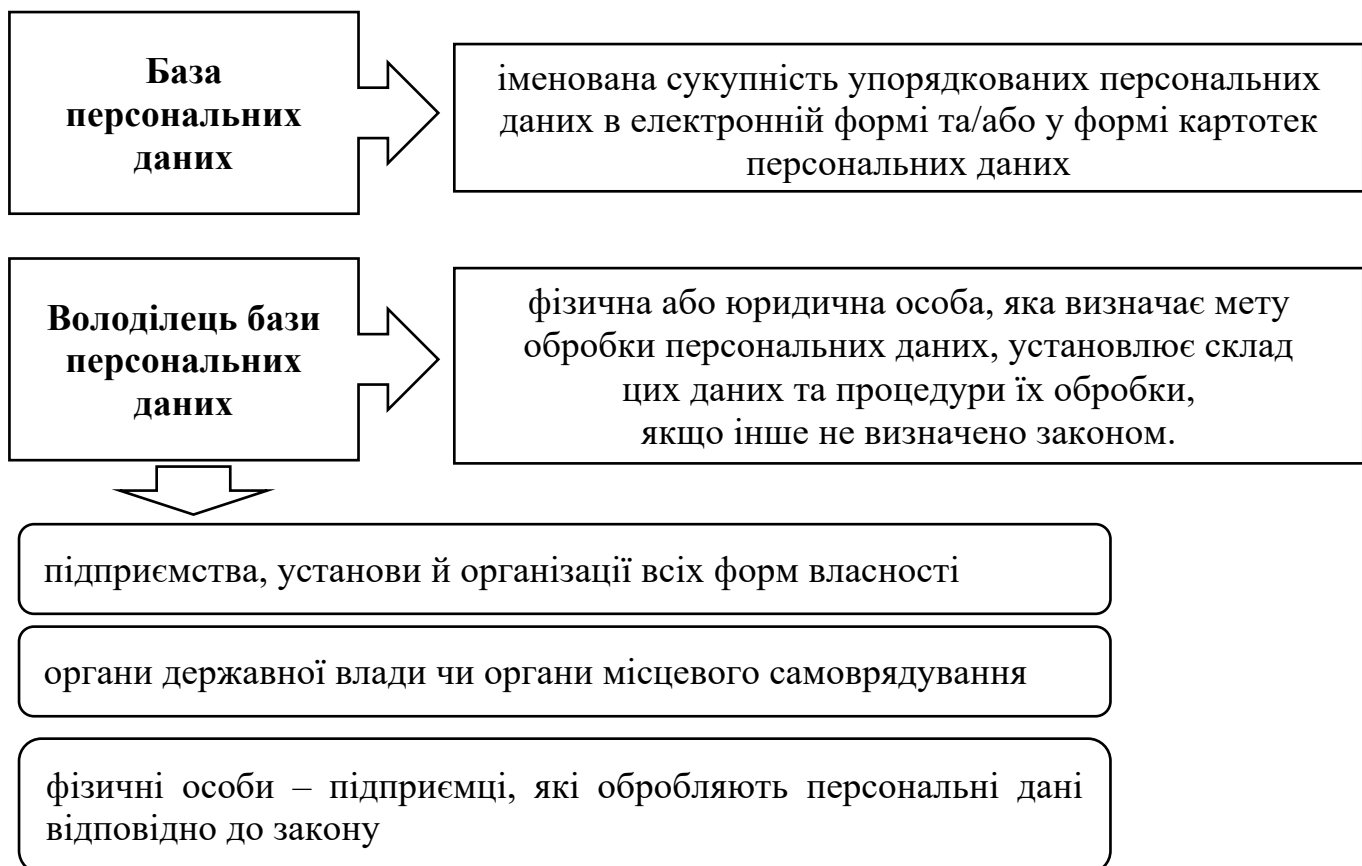
знати механізм автоматичної обробки персональних даних

на захист від автоматизованого рішення, що має для нього правові наслідки

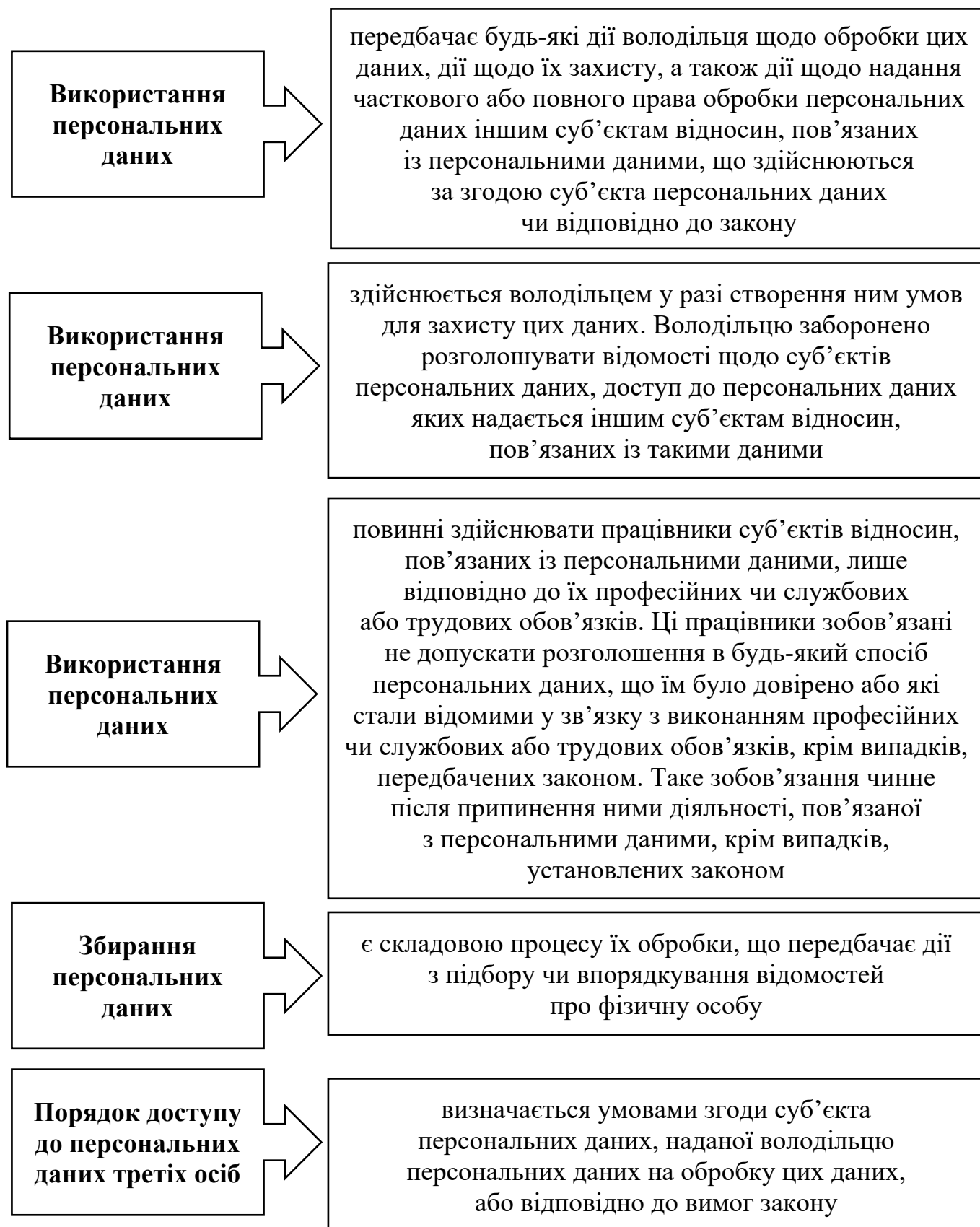
12.3 Обробка й види обробок персональних даних

12.4 База персональних даних та її володілець

12.5 Використання, збирання й порядок доступу до персональних даних

**Доступ до персональних даних третій особі не надають,
якщо**

зазначена особа відмовляється взяти на себе зобов'язання
щодо забезпечення виконання вимог Закону або неспроможна
їх забезпечити

**Суб'єкт відносин,
пов'язаних
із персональними
даними**

подає запит щодо доступу до персональних даних
володільцеві персональних даних

У запиті зазначають

прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання (місце перебування)
і реквізити документа, що посвідчує фізичну особу, яка подає запит
(для фізичної особи – заявника)

найменування, місцезнаходження юридичної особи, яка подає запит, посаду,
прізвище, ім'я й по батькові особи, яка засвідчує запит; підтвердження того,
що зміст запиту відповідає повноваженням юридичної особи (для юридичної
особи – заявника)

прізвище, ім'я та по батькові, а також інші відомості, що дають змогу
ідентифікувати фізичну особу, щодо якої робиться запит

відомості про базу персональних даних, стосовно якої подається запит,
чи відомості про володільця чи розпорядника персональних даних

перелік персональних даних, що запитуються

мету та/або правові підстави для запиту

**Строк вивчення запиту
на предмет його задоволення**

не може перевищувати десяти робочих днів
із дня його надходження

**Запит задовольняють
упродовж**

30 календарних днів із дня його надходження,
якщо інше не передбачено законом

**Відстрочення доступу
суб'єкта персональних даних**

до своїх персональних даних не допускається

Відстрочення доступу до персональних даних третіх осіб

допускається, якщо необхідні дані не можуть бути наданими впродовж 30 календарних днів із дня надходження запиту. Водночас загальний термін вирішення питань, порушених у запиті, не може перевищувати 45 календарних днів

У повідомленні про відстрочення зазначають

→ прізвище, ім'я та по батькові посадової особи

→ дату надсилання повідомлення

→ причину відстрочення

→ термін, упродовж якого буде задоволено запит

У повідомленні про відмову наводять

→ прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка відмовляє в доступі

→ дату надсилання повідомлення

→ причину відмови

Доступ суб'єкта персональних даних до даних про себе

здійснюється безоплатно

Доступ інших суб'єктів відносин, пов'язаних із персональними даними, до персональних даних певної фізичної особи чи групи осіб

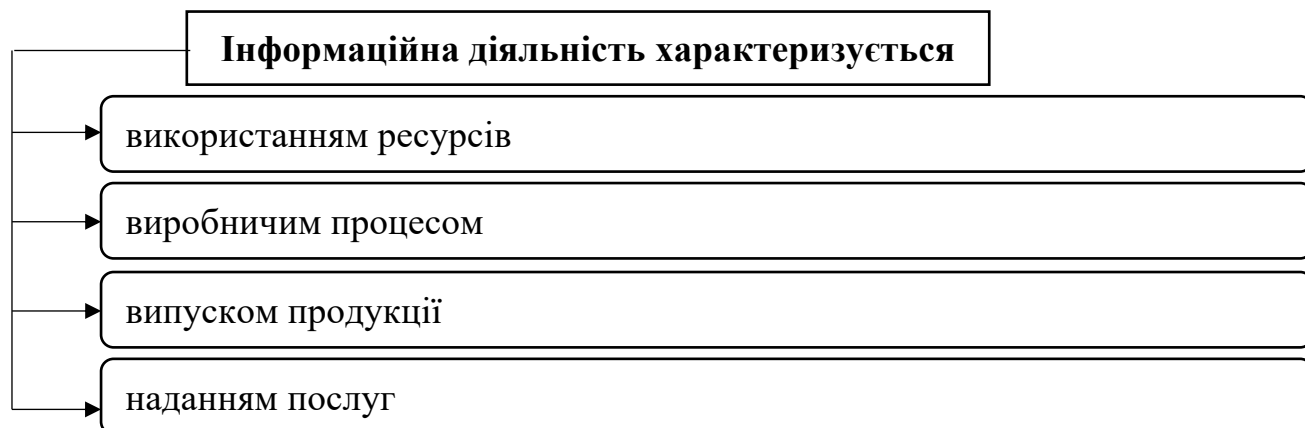
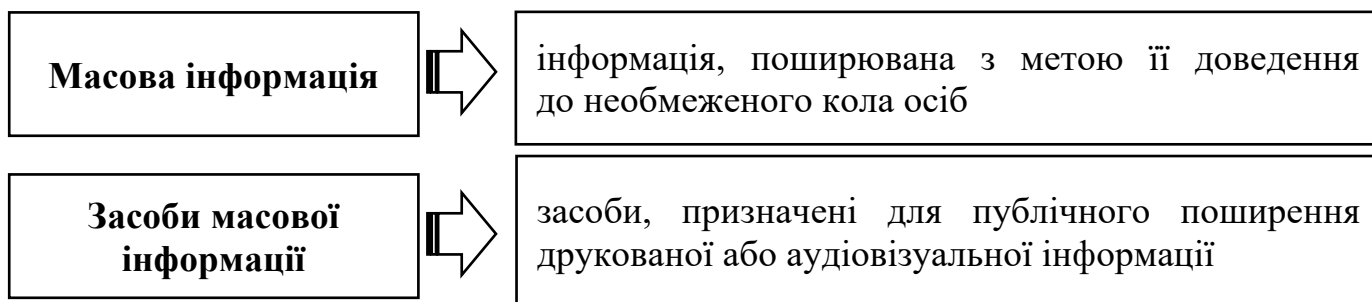
може бути платним у разі додержання умов, визначених законодавством. Оплаті підлягає робота, пов'язана з обробкою персональних даних, а також робота з консультування та організації доступу до відповідних даних

РОЗДІЛ 13

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

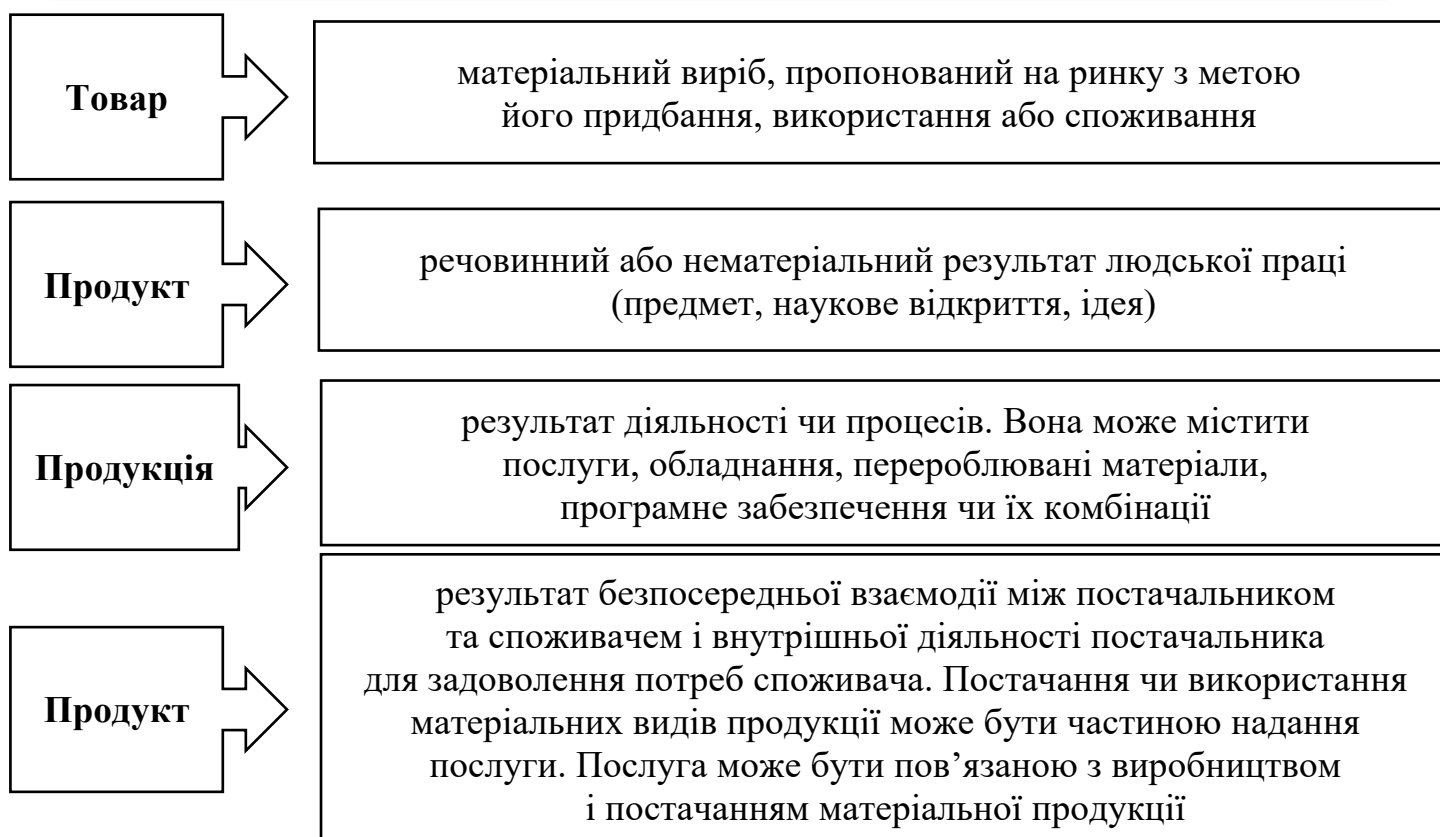
Ключові слова: автор друкованого ЗМІ; акредитація журналіста; аудіовізуальні засоби масової інформації (ЗМІ); аудіовізуальна інформація; бази даних; бібліографічні бази даних; видавець друкованого ЗМІ; види інформаційних послуг; випуск інформаційних видань; відмова в державній реєстрації друкованого ЗМІ; державна реєстрація друкованого ЗМІ; державний засіб масової інформації; дистанційний доступ до віддалених баз даних; друкована інформація; друковані засоби масової інформації (ЗМІ); журналіст; журналістський колектив друкованого ЗМІ; засновник (співзасновники) друкованого ЗМІ; засоби масової інформації (ЗМІ); засоби комунікації; Інтернет; інформаційна діяльність; інформаційна послуга; інформаційна продукція; інформаційний продукт; інформаційний товар; інформаційні ресурси; ліцензування каналів; масова інформація; медичне й страхове обслуговування; Міжнародний стандарт промислової класифікації сфери послуг; небібліографічні бази даних; носії інформації; оптова та роздрібна торгівля; освіта й наукові розробки; оцінні судження; правовий статус журналіста; продукт економічної діяльності; редактор (головний редактор) друкованого ЗМІ; редакція друкованого ЗМІ; ретроспективний пошук інформації; розповсюджувач друкованого ЗМІ; свобода інформації; споживання інформаційних ресурсів; статус журналістів; суб'єкти діяльності друкованого ЗМІ; телебачення та радіомовлення; телерадіоорганізація; традиційні послуги науково-технічної інформації; транспорт і зв'язок; трудовий колектив друкованого ЗМІ; фінансові, страхові й банківські послуги; цінність інформації.

13.1 Поняття «масова інформація» та характеристика інформаційної діяльності

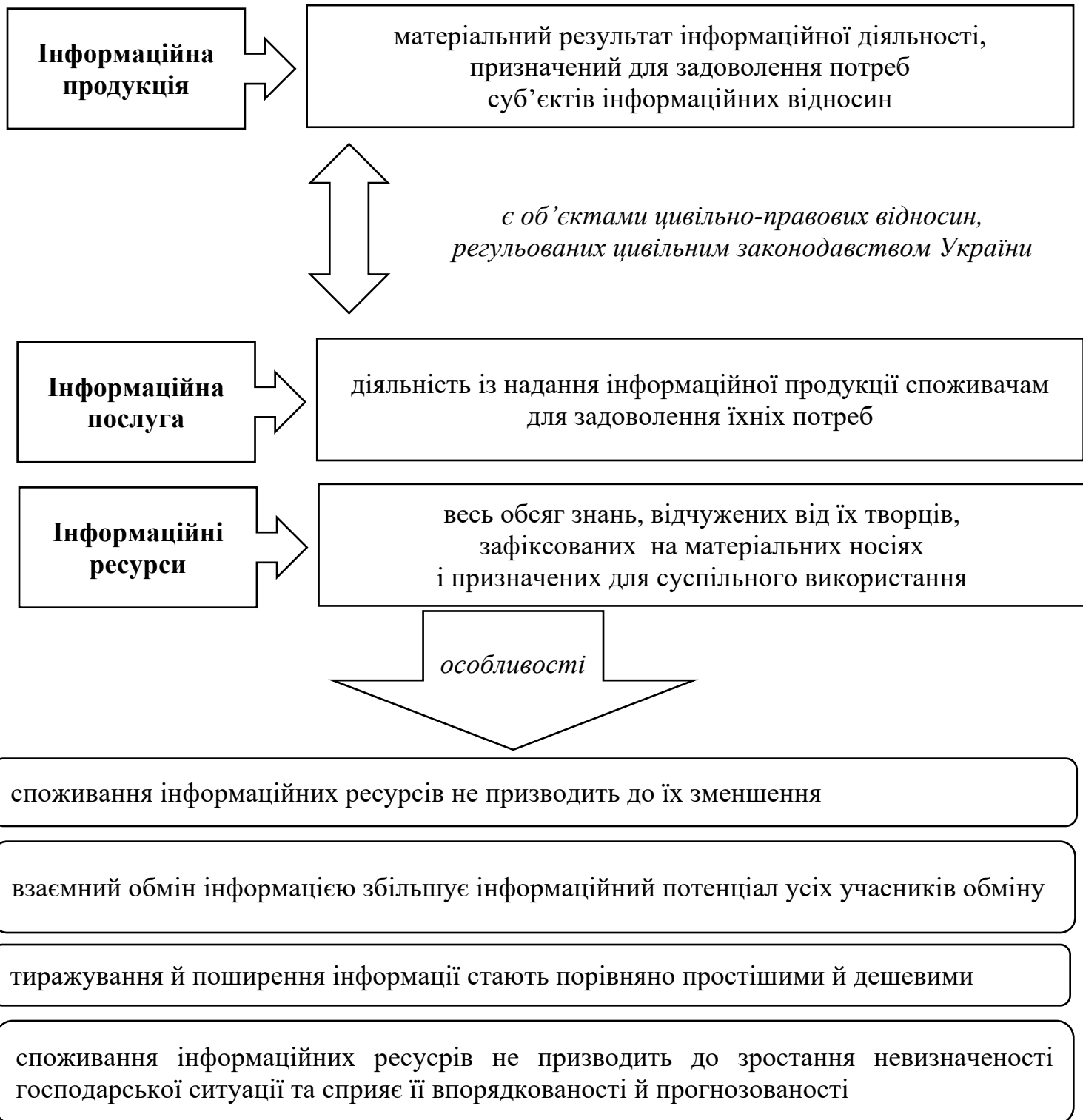

її результат

інформаційний продукт, який з'являється на ринку у вигляді інформаційних товарів і послуг

13.2 Поняття «інформаційна продукція» й «інформаційна послуга»

13.3 Інформація як товар

Особливості інформації як товару

інформацію можна продати, залишивши її в попереднього власника

ціна інформації прямо не залежить від місця, часу та способу її використання

володіння інформацією не є гарантією абсолютного права на її використання

цінність інформації на момент її створення та продажу здебільшого невідома, переважно її визначають після використання

цінність однієї інформації може бути різною для різних користувачів

інформація здатна приносити користь, функціонально не пов'язана з витратами на її виробництво

інформація не втрачається в процесі використання, але морально застаріває

Сфера послуг

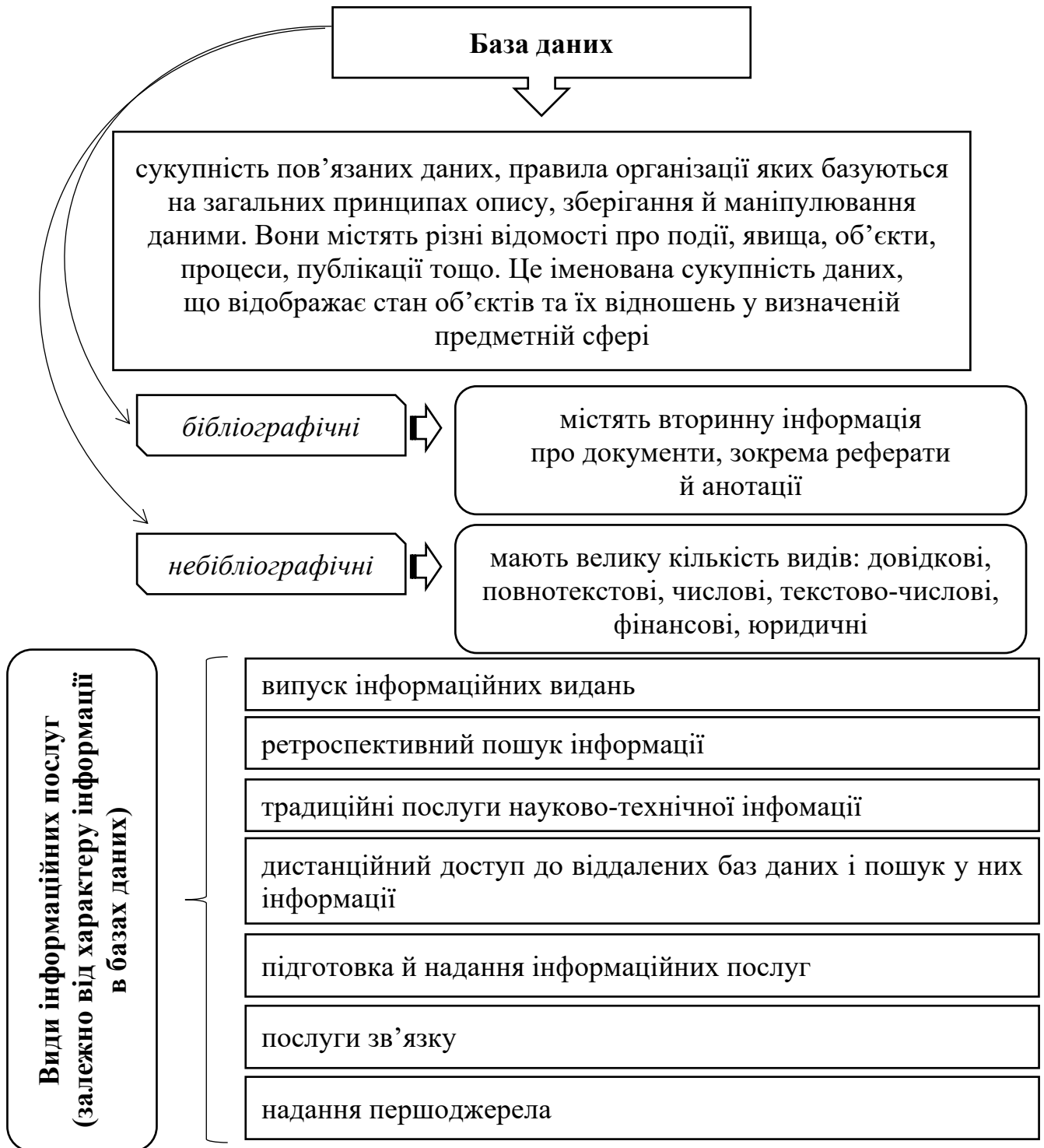
оптова й роздрібна торгівля

транспорт і зв'язок

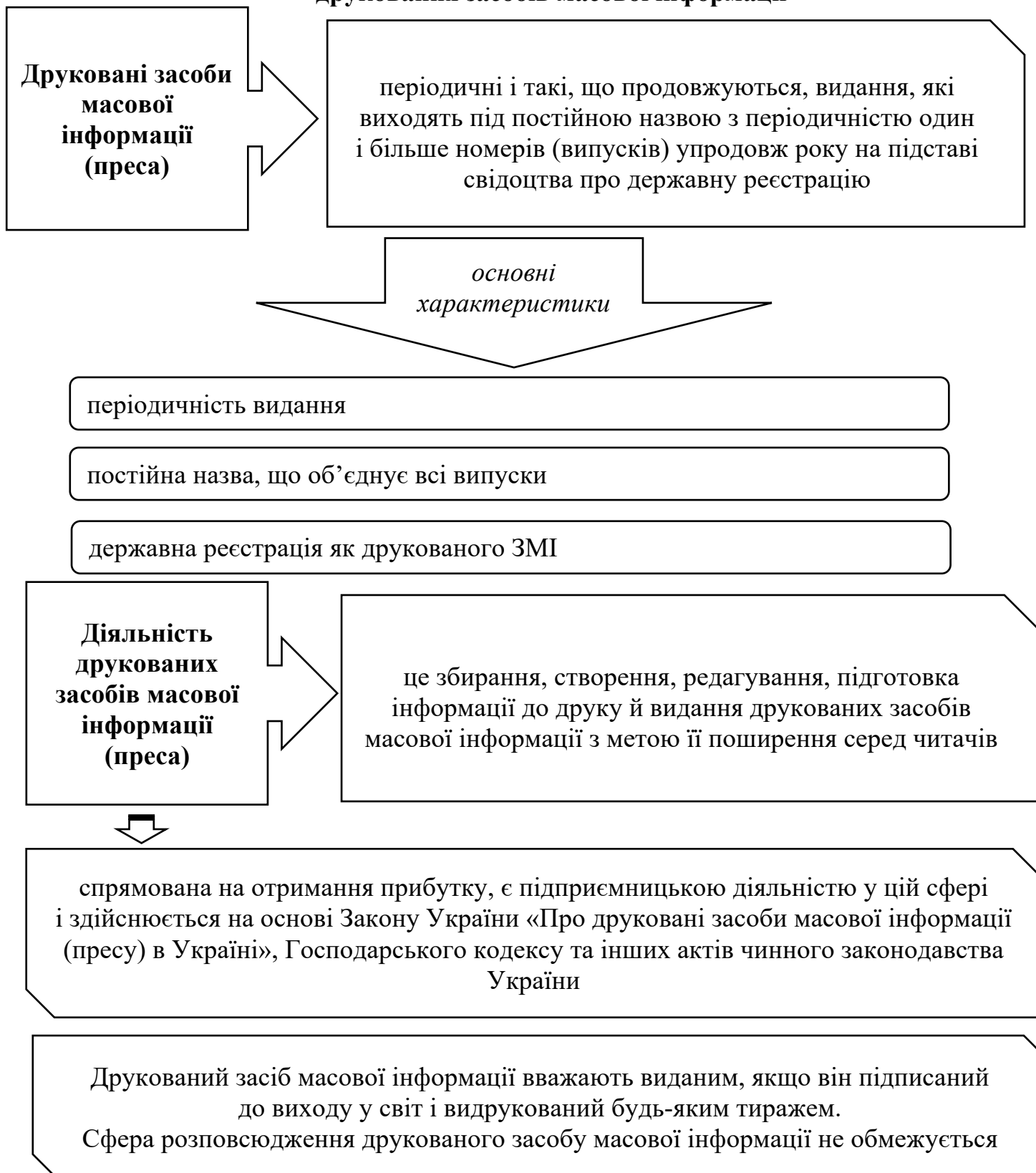
фінансові, страхові та банківські послуги

інші послуги: медичне й страхове обслуговування, освіта та наукові розробки, відпочинок і культура, комунальні послуги

13.4 База даних та її види

13.5 Правові основи створення й діяльності друкованих засобів масової інформації

Заборонене використання друкованих засобів масової інформації для

закликів до захоплення влади, насильницької зміни конституційного ладу або територіальної цілісності України

пропаганди війни, насильства та жорстокості

розпалювання расової, національної, регіональної, релігійної ворожнечі

розповсюдження порнографії, а також із метою вчинення терористичних актів та інших кримінально караних діянь

пропаганди комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів і їх символіки

популяризації або пропаганди держави-агресора та її органів влади, представників органів влади держави-агресора та їх дій, що створюють позитивний образ держави-агресора, виправдовують чи визнають правомірною окупацію території України

виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, зокрема шляхом репрезентування збройної агресії російської федерації проти України як внутрішнього конфлікту, громадянського конфлікту, громадянської війни, заперечення тимчасової окупації частини території України

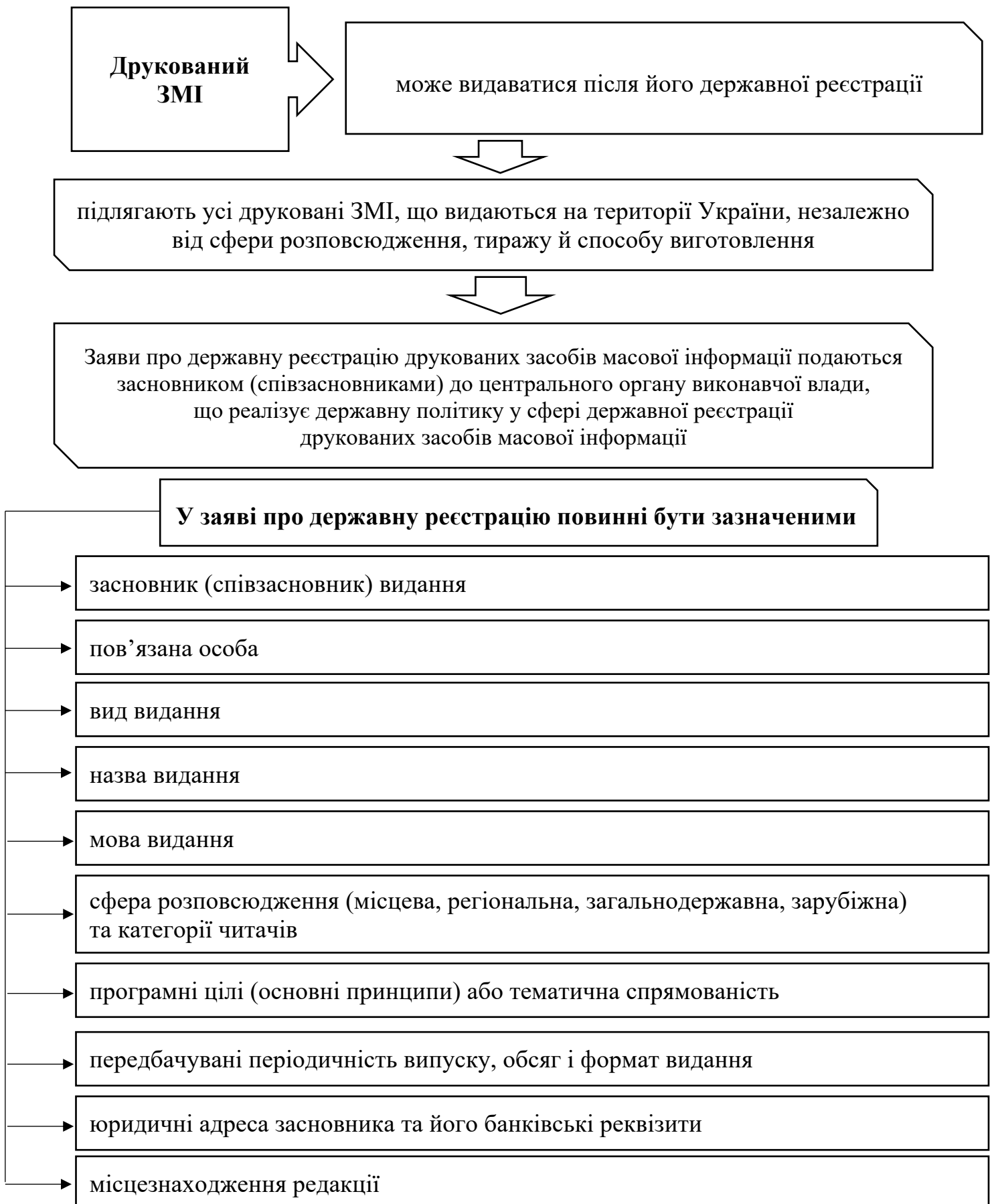
глорифікації осіб, які здійснювали збройну агресію російської федерації проти України, представників збройних формувань російської федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих російською федерацією, а також представників окупаційної адміністрації російської федерації, яку становлять її державні органи та інші структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних російській федерації самопроголошених органів, що узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України, зокрема шляхом їх визначення як «повстанці», «ополченці», «ввічливі військові люди»

втручання в особисте й сімейне життя особи, крім випадків, передбачених законом

заподіяння шкоди честі та гідності особи

розголошення будь-якої інформації, що може призвести до вказання на особу неповнолітнього правопорушника без його згоди й згоди його законного представника

13.6 Умови та процедура державної реєстрації друкованих засобів масової інформації

**Підстави для відмови в державній реєстрації
друкованого ЗМІ**

якщо назва друкованого ЗМІ, його програмні цілі (основні принципи) або тематична спрямованість суперечать статтям 3 і 4 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»

якщо органом реєстрації вже раніше було видано свідоцтво друкованому засобу масової інформації з такою самою назвою, за винятком видань, що виходять різними мовами

якщо заяву подано до закінчення року з дня набрання законної сили рішенням про припинення діяльності друкованого засобу масової інформації

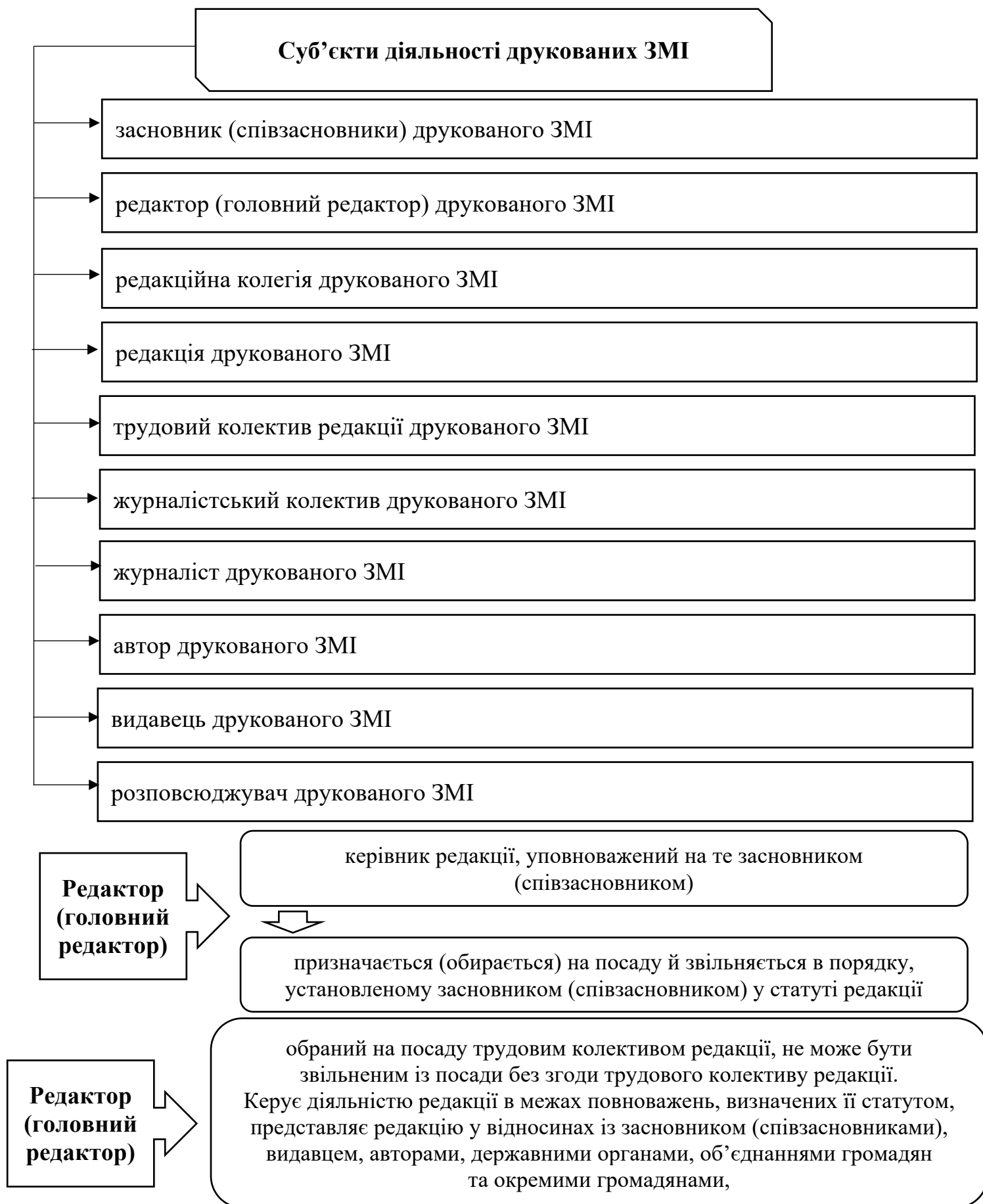
якщо засновником (співзасновником) порушено вимоги статті 10 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»

якщо засновниками (співзасновниками) друкованого засобу масової інформації є органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування

Свідоцтво про державну реєстрацію

друкованого засобу масової інформації видається засновнику (співзасновникам)
після сплати ним реєстраційного збору

13.7 Правовий статус суб'єктів діяльності у сфері друкованих засобів масової інформації

13.8 Правовий статус журналіста

Журналіст

творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для друкованого засобу масової інформації та діє на підставі трудових чи інших договірних відносин з його редакцією або займається такою діяльністю за її уповноваженням, що підтверджується редакційним посвідченням чи іншим документом, виданим йому редакцією цього друкованого засобу масової інформації

Журналіст має право

на вільне одержання, використання, поширення (публікацію) та зберігання інформації

відвідувати державні органи, органи місцевого самоврядування, а також підприємства, установи й організації та бути прийнятим їх посадовими особами

відкрито здійснювати записи, зокрема з використанням будь-яких технічних засобів, за винятком випадків, передбачених законом

на вільний доступ до статистичних даних, архівних, бібліотечних і музейних фондів; обмеження цього доступу зумовлюються лише специфікою цінностей та особливими умовами їх схоронності, що визначаються чинним законодавством України

у разі пред'явлення редакційного посвідчення чи іншого документа, що підтверджує його професійну належність або повноваження, надані редакцією друкованого засобу масової інформації, перебувати в районі стихійного лиха, катастроф, місцях аварій, масових бунтів, на мітингах і демонстраціях, на територіях, де оголошено надзвичайний стан

звертатися до спеціалістів для перевірки одержаних інформаційних матеріалів

поширювати підготовлені ним повідомлення й матеріали за власним підписом, під умовним ім'ям (псевдонімом) або без підпису (анонімно)

відмовлятися від публікації матеріалу за власним підписом, якщо його зміст після редакційної правки суперечить особистим переконанням автора

на збереження таємниці авторства та джерел інформації, за винятком випадків, коли ці таємниці обнародуються на вимогу суду

Журналіст зобов'язаний

дотримуватися програми діяльності друкованого засобу масової інформації, з редакцією якого він перебуває в трудових або інших договірних відносинах, керуватися положеннями статуту редакції

подавати для публікації об'єктивну й достовірну інформацію

задовольняти прохання осіб, які надають інформацію, щодо їх авторства або збереження таємниці авторства

відмовлятися від доручення редактора (головного редактора) чи редакції, якщо воно не може бути виконано без порушення Закону

представлятися та пред'являти редакційне посвідчення чи інший документ, що підтверджує його професійну належність або повноваження, надані редакцією друкованого засобу масової інформації

виконувати обов'язки учасника інформаційних відносин

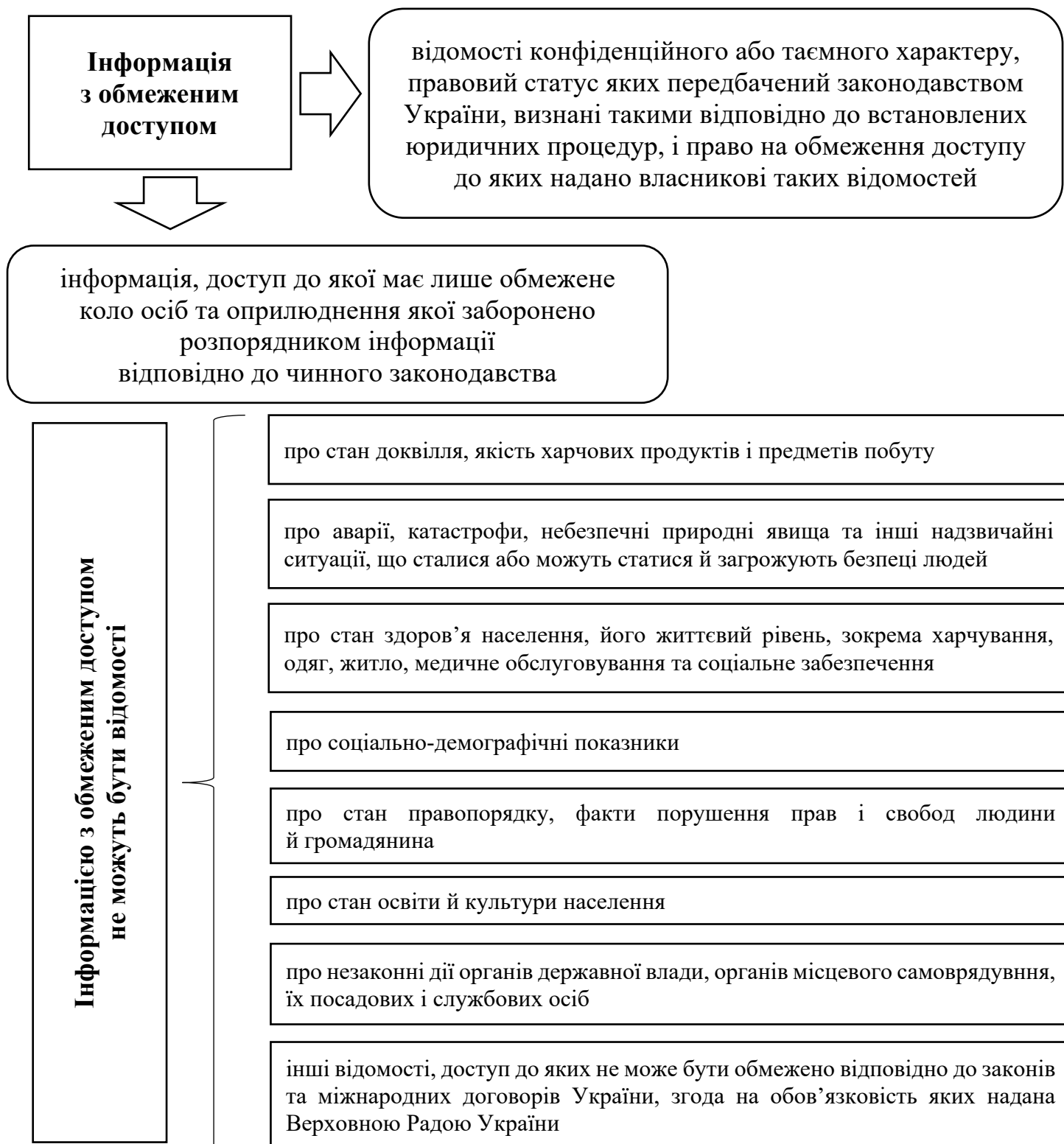
утримуватися від поширення в комерційних цілях інформаційних матеріалів, що містять рекламні відомості про реквізити виробника продукції чи послуг (його адресу, контактний телефон, банківський рахунок), комерційні ознаки товару чи послуг тощо

РОЗДІЛ 14

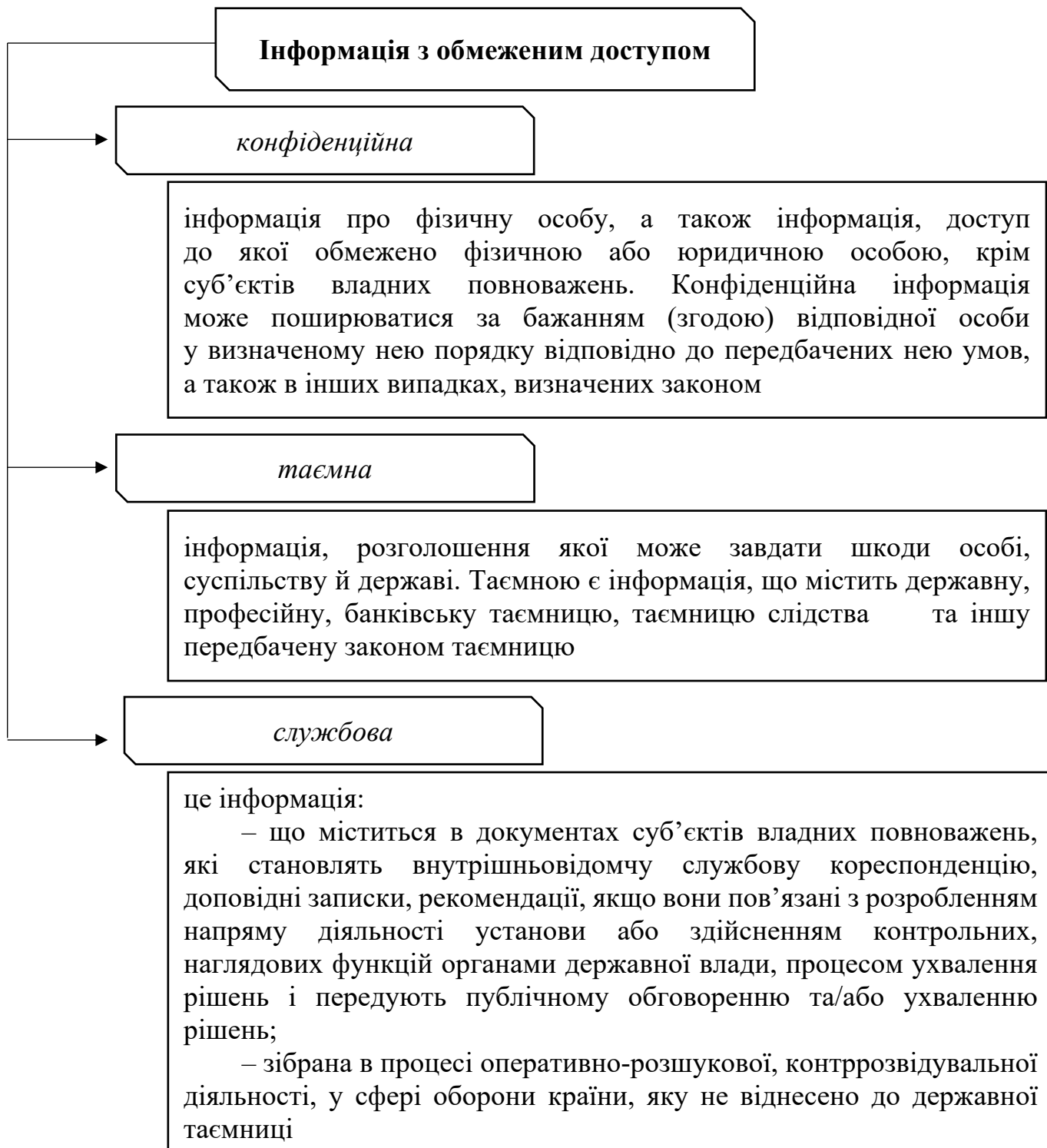
ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ

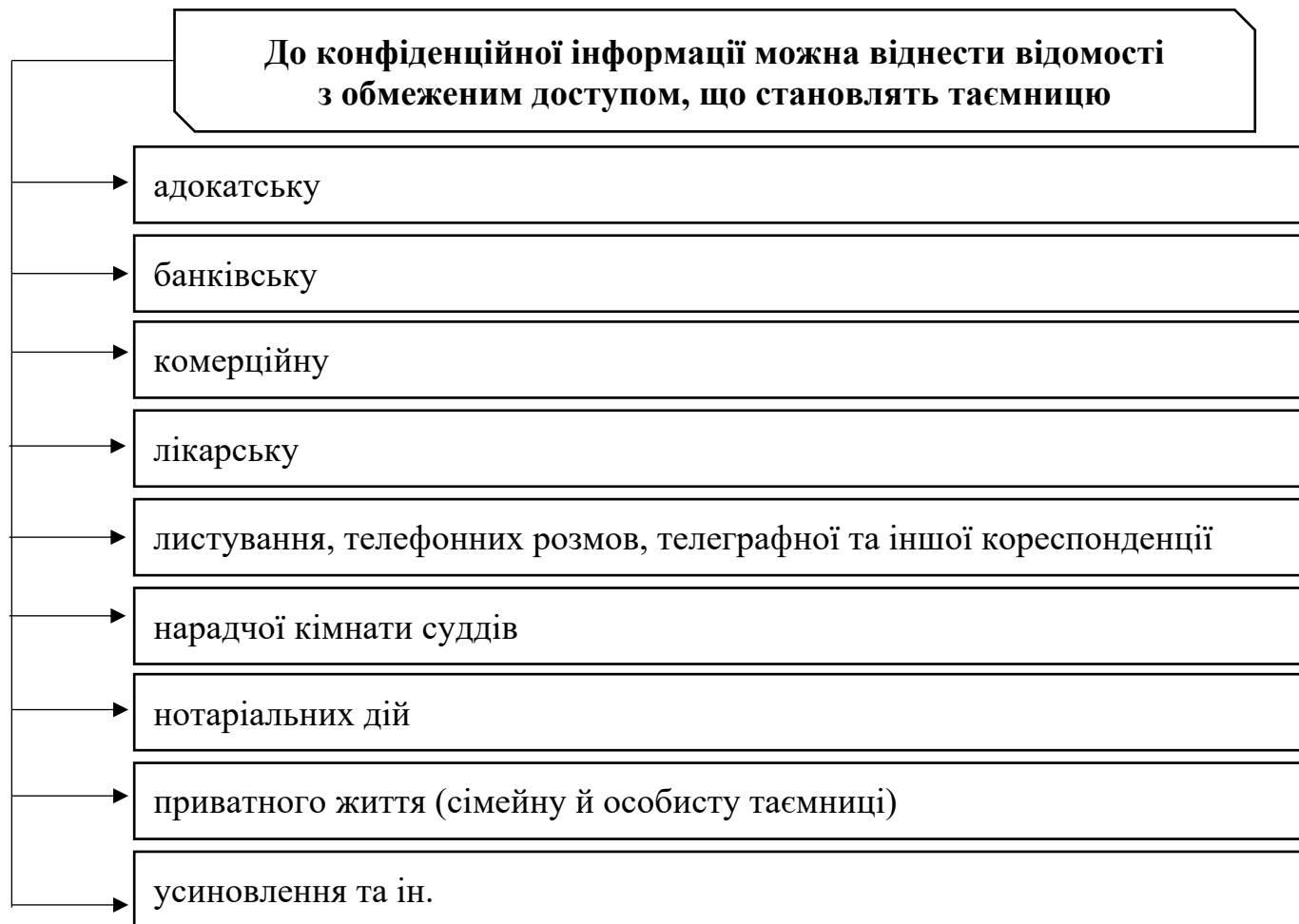
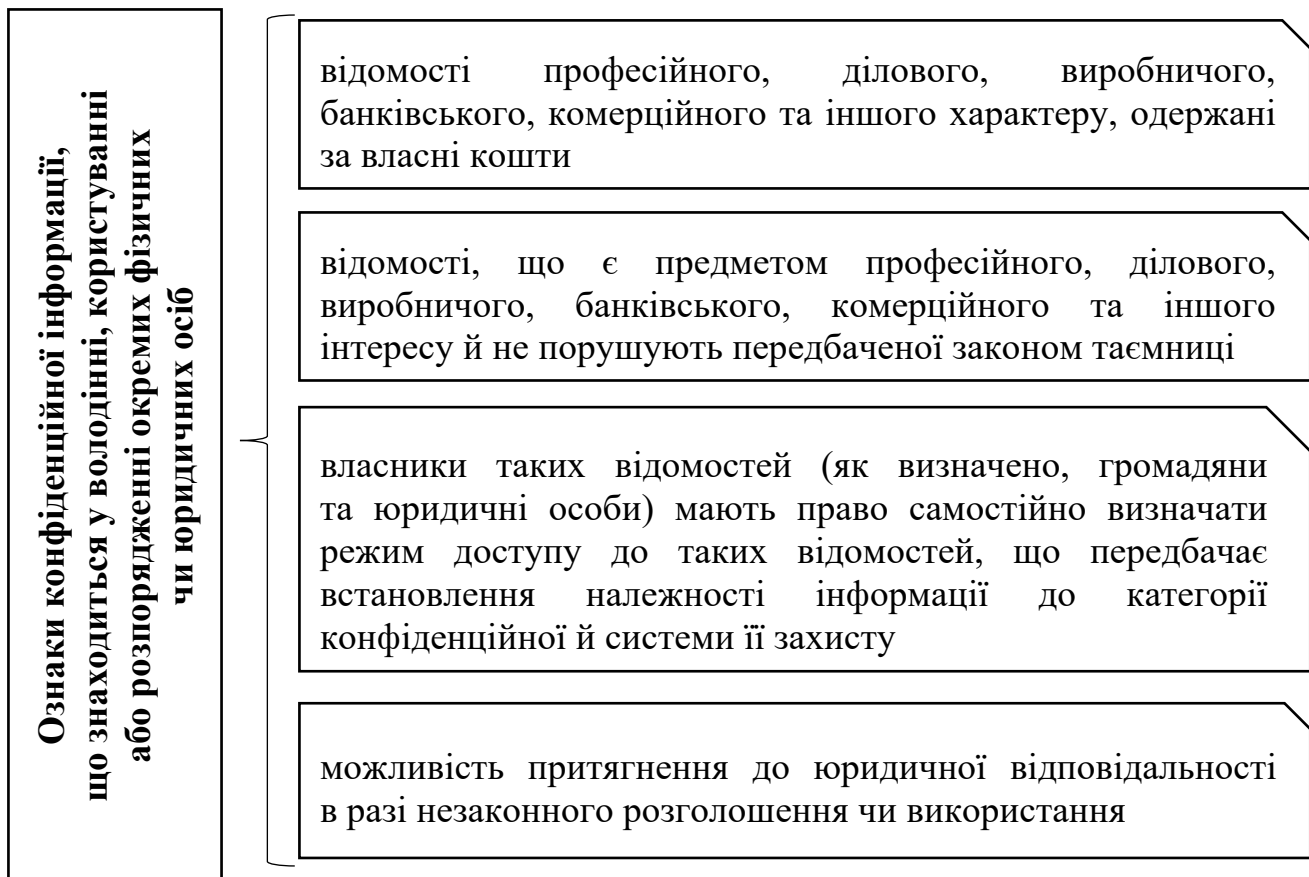
Ключові слова: адвокатська таємниця; банківська таємниця; звід відомостей, що становлять державну таємницю; здійснення права власності на секретну інформацію; віднесення інформації до державної таємниці; відомості приватного життя; відомості усиновлення; державна таємниця; державний експерт із питань таємниць; допуск до державної таємниці; доступ до державної таємниці; інформація з обмеженим доступом; інформація із ступенем секретності «особливої важливості»; інформація із ступенем секретності «таємно»; інформація із ступенем секретності «цілком таємно»; інформація у сфері державної безпеки та охорони правопорядку, що належить до державної таємниці; інформація у сфері економіки, науки й техніки, що належить до державної таємниці; інформація у сфері зовнішніх відносин, що належить до державної таємниці; інформація у сфері оборони, що належить до державної таємниці; інформація, що не належить до державної таємниці; комерційна таємниця; контроль за забезпеченням охорони державної таємниці; конфіденційна інформація; лікарська таємниця; професійна таємниця; службова таємниця; таємна інформація; таємниця нарадчої кімнати суддів; фінансування витрат на здійснення діяльності, пов'язаної з державною таємницею.

14.1 Поняття й загальна характеристика інформації з обмеженим доступом

14.2 Класифікація та види інформації з обмеженим доступом

Службова таємниця

узагальнена назва відомостей, розголошення яких заборонено чинним законодавством, що стали відомими та якими користуються в процесі й під час виконання своїх службових обов'язків у державних органах та органах місцевого самоврядування службові особи

сукупність відомостей, що не підлягають розголошенню, перебувають у розпорядженні певної посадової особи органу влади та які їй (особі) необхідні для ефективного здійснення покладених державою функцій

Ознаки інформації, що становить службову таємницю

це службова інформація

її одержання, використання, поширення й зберігання здійснюють посадові особи, які є державними й муніципальними службовцями, у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків відповідно до чинного законодавства

режим такої інформації, що визначає порядок віднесення інформації до службової таємниці та її розсекречення, порядок захисту, зберігання, передання й доступу до неї, встановлюється спеціальними нормативно-правовими актами

за недотримання встановленого правового режиму службової таємниці винні притягаються до спеціальної юридичної відповідальності

Професійна таємниця

узагальнена назва відомостей (переважно з обмеженим доступом), зміст яких відомий особі у зв'язку з виконанням нею професійної діяльності й розголошення яких заборонено

відомості, що становлять предмет адвокатської, лікарської, нотаріальної таємниці; таємниці рахунків і вкладів, листування, телефонних розмов, телеграфних та інших повідомлень, що передаються засобами зв'язку; таємниці усиновлення, голосування; відомості, про які дізналися судді під час розгляду кримінальних справ у судовому засіданні, та ін.

Ознаки професійної таємниці

виконання професійних обов'язків, за якого певній особі стають відомими конфіденційні відомості

особа не є службовою (посадовою) особою

інформація стосується приватного життя особи

особа, якій з огляду на її професію була довіреною інформація, зобов'язана за законом забезпечити її охорону, не розголошувати відповідні відомості

за недотримання правового режиму професійної таємниці винні притягуються до встановленої законодавством юридичної відповідальності

14.3 Поняття й правовий режим державної таємниці

Державна таємниця

вид таємної інформації, що охоплює відомості у сферах оборони, економіки, науки й техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані в порядку, установленому Законом України «Про державну таємницю», державною таємницею та підлягають охороні державою

Віднесення інформації до державної таємниці

процедура ухвалення (державним експертом із питань таємниць) рішення про віднесення категорії відомостей або окремих відомостей до державної таємниці з установленням ступеня їх секретності шляхом обґрунтування й визначення можливої шкоди національній безпеці України в разі розголошення цих відомостей, включенням цієї інформації до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, та з опублікуванням цього Зводу, змін до нього

Звід відомостей, що становлять державну таємницю

акт, у якому зведено переліки відомостей, що згідно з рішеннями державних експертів із питань таємниць становлять державну таємницю у визначених законодавством сферах

14.4 Суб'єкти та об'єкти інформаційних правовідносин у сфері державної таємниці

До державної таємниці у сфері оборони належить інформація

про зміст стратегічних і оперативних планів та інших документів бойового управління, підготовку й проведення військових операцій, стратегічне та мобілізаційне розгортання військ, а також інші найважливіші показники, що характеризують організацію, кількість, дислокацію, бойову і мобілізаційну готовність, бойову та іншу військову підготовку, озброєння й матеріально-технічне забезпечення Збройних Сил України та інших військових формувань

про дислокацію, характеристики пунктів управління, зміст заходів загальнодержавного та регіонального, у разі необхідності міського й районного рівня, щодо приведення в готовність єдиної державної системи цивільного захисту населення та територій до виконання завдань в особливий період та про організацію системи зв'язку (оповіщення) в особливий період, можливості населених пунктів, регіонів та окремих об'єктів щодо евакуації, розосередження населення й забезпечення його життєдіяльності; забезпечення виробничої діяльності об'єктів національної економіки у воєнний час

про геодезичні, гравіметричні, картографічні та гідрометеорологічні дані й характеристики, що мають значення для оборони країни

про застосування систем озброєння, підготовку та проведення військових операцій

про винаходи, дослідження й розроблення нових зразків озброєння в інтересах забезпечення національної безпеки та оборони й результати таких досліджень і розроблень

про заходи й показники розвитку Збройних Сил України та їх спроможностей

про склад, завдання й матеріально-технічне забезпечення розвідувального органу Міністерства оборони України та зібрану й створену ним інформацію в результаті його діяльності

про особовий склад Сил спеціальних операцій Збройних Сил України, а також осіб, які співпрацюють або раніше співпрацювали на конфіденційній основі із Силами спеціальних операцій Збройних Сил України, фінансування та матеріально-технічне забезпечення руху опору, засоби, зміст, плани, організацію, завдання, форми, методи й результати ведення руху опору, оперативний резерв і мережу осередків руху опору

До державної таємниці у сфері економіки, науки й техніки належить інформація

про зміст мобілізаційних планів державних органів та органів місцевого самоврядування, мобілізаційні потужності, заходи мобілізаційної підготовки й мобілізації та обсяги їх фінансування, запаси та обсяги постачання стратегічних видів сировини й матеріалів, а також зведені відомості про номенклатуру та рівні накопичення, загальні обсяги поставок, відпуску, закладення, освіження, розміщення й фактичні запаси державного матеріального резерву

про використання транспорту, зв'язку, потужностей інших галузей та об'єктів інфраструктури держави в інтересах забезпечення її безпеки

про плани, обсяги та інші найважливіші характеристики добування, виробництва й реалізації окремих стратегічних видів сировини та продукції

про державні запаси дорогоцінних металів монетарної групи, коштовного каміння, валюти та інших цінностей, операції, пов'язані з виготовленням грошових знаків і цінних паперів, їх зберіганням, охороною й захистом від підроблення, обігом, обміном або вилученням з обігу, а також про інші особливі заходи фінансової діяльності держави

про наукові, науково-дослідні, дослідно-конструкторські та проектні роботи, предметом яких є створення новітніх складних зразків озброєння, військової або спеціальної техніки та інші роботи, що мають важливе оборонне чи економічне значення або істотно впливають на зовнішньоекономічну діяльність і національну безпеку України

про найменування, загальну кількість, вартість озброєння, військової техніки, боєприпасів, запасних частин та матеріалів до них, що закуповуються для потреб військових формувань (правоохоронних органів)

про кількість, строки поставок військовим формуванням чи правоохоронним органам, спеціальним формуванням Міністерства внутрішніх справ України для забезпечення їх боєздатності основних видів пального (мастильних матеріалів), речового майна й продовольства

про факт і предмет закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення для забезпечення Збройних Сил України та інших військових формувань і правоохоронних органів (крім випадків, за яких окрема інформація про закупівлю таких товарів, робіт та послуг оборонного призначення, що закуповуються відповідно до Закону України «Про оборонні закупівлі», становить державну таємницю. У такому разі окрему інформацію розміщують у додатку до тендерної документації)

До державної таємниці у сфері зовнішніх відносин належить інформація

про директиви, плани, вказівки делегаціям і посадовим особам із питань зовнішньополітичної й зовнішньоекономічної діяльності України, спрямовані на забезпечення її національних інтересів і безпеки

про військове, науково-технічне та інше співробітництво України з іноземними державами, якщо розголошення відомостей про це завдаватиме шкоди національній безпеці України

про експорт та імпорт озброєння, військової й спеціальної техніки, окремих стратегічних видів сировини та продукції

про зміст секретної інформації, одержуваної від іноземної держави чи міжнародної організації

До державної таємниці у сфері державної безпеки та охорони правопорядку належить інформація

про особовий склад органів, що здійснюють оперативно-розшукову або розвідувальну чи контррозвідувальну діяльність

про засоби, зміст, плани, організацію, фінансування й матеріально-технічне забезпечення, форми, методи та результати оперативно-розшукової, розвідувальної й контррозвідувальної діяльності; про осіб, які співпрацюють або раніше співпрацювали на конфіденційній основі з органами, що проводять таку діяльність; про склад і конкретних осіб, що є негласними штатними працівниками органів, які здійснюють оперативно-розшукову, розвідувальну й контррозвідувальну діяльність

про організацію та порядок здійснення охорони адміністративних будинків та інших державних об'єктів, посадових та інших осіб, охорона яких здійснюється відповідно до Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб»

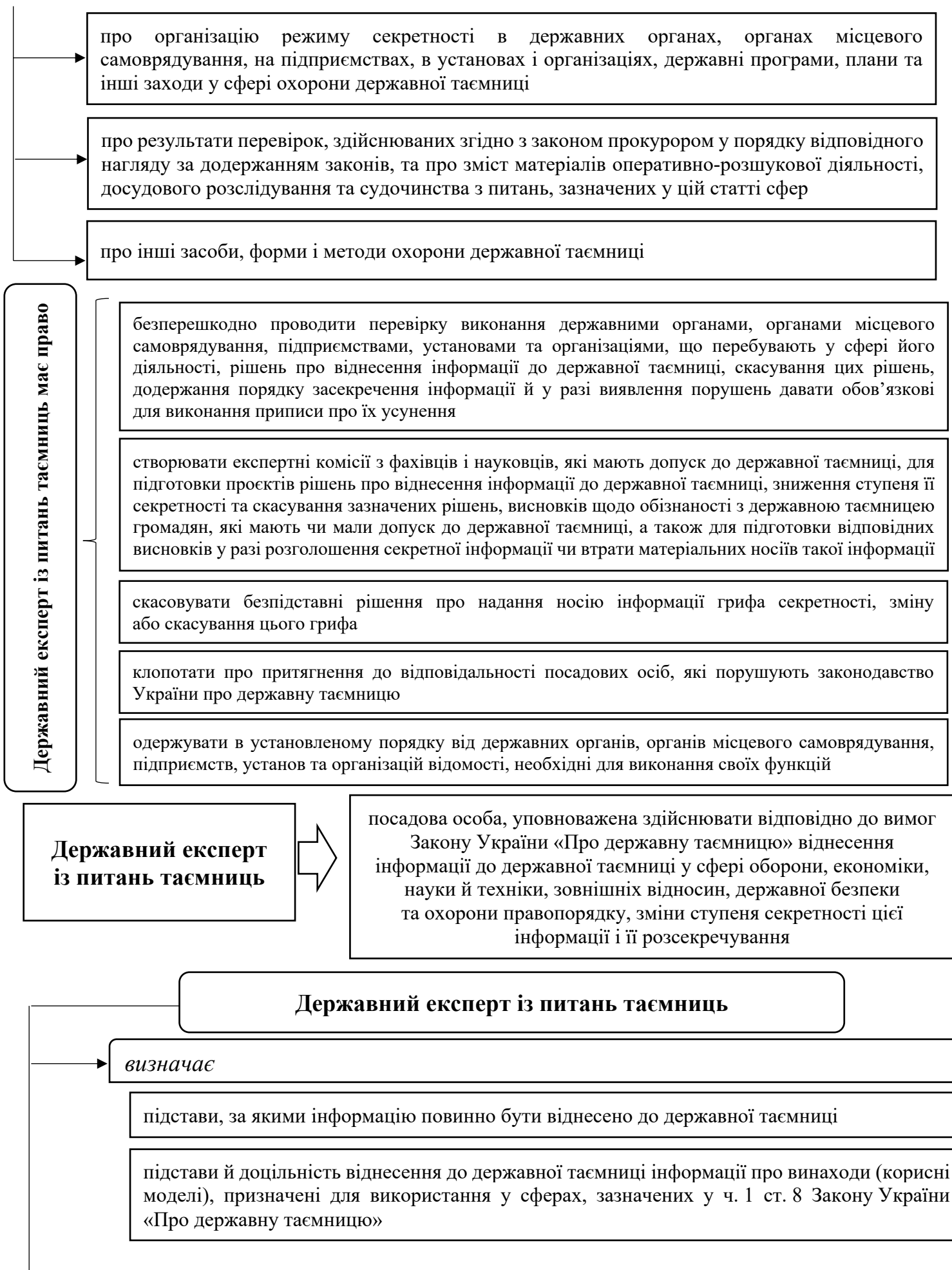
про систему урядового й спеціального зв'язку

про організацію, зміст, стан і плани розвитку криптографічного захисту секретної інформації, зміст та результати наукових досліджень у сфері криптографії

про системи й засоби криптографічного захисту секретної інформації, їх розроблення, виробництво, технологію виготовлення та використання

про державні шифри, їх розроблення, виробництво, технологію виготовлення й використання

про організацію, зміст, стан і плани розвитку технічного захисту секретної інформації

про організацію режиму секретності в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, державні програми, плани та інші заходи у сфері охорони державної таємниці

про результати перевірок, здійснюваних згідно з законом прокурором у порядку відповідного нагляду за додержанням законів, та про зміст матеріалів оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування та судочинства з питань, зазначених у цій статті сфер

про інші засоби, форми і методи охорони державної таємниці

Державний експерт із питань таємниць має право

безперешкодно проводити перевірку виконання державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у сфері його діяльності, рішень про віднесення інформації до державної таємниці, скасування цих рішень, додержання порядку засекречення інформації й у разі виявлення порушень давати обов'язкові для виконання приписи про їх усунення

створювати експертні комісії з фахівців і науковців, які мають допуск до державної таємниці, для підготовки проєктів рішень про віднесення інформації до державної таємниці, зниження ступеня її секретності та скасування зазначених рішень, висновків щодо обізнаності з державною таємницею громадян, які мають чи мали допуск до державної таємниці, а також для підготовки відповідних висновків у разі розголошення секретної інформації чи втрати матеріальних носіїв такої інформації

скасовувати безпідставні рішення про надання носію інформації грифа секретності, зміну або скасування цього грифа

клопотати про притягнення до відповідальності посадових осіб, які порушують законодавство України про державну таємницю

одержувати в установленому порядку від державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій відомості, необхідні для виконання своїх функцій

Державний експерт із питань таємниць

посадова особа, уповноважена здійснювати відповідно до вимог Закону України «Про державну таємницю» віднесення інформації до державної таємниці у сфері оборони, економіки, науки й техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, зміни ступеня секретності цієї інформації і її розсекречування

Державний експерт із питань таємниць

визначає

підстави, за якими інформацію повинно бути віднесено до державної таємниці

підстави й доцільність віднесення до державної таємниці інформації про винаходи (корисні моделі), призначені для використання у сферах, зазначених у ч. 1 ст. 8 Закону України «Про державну таємницю»

доцільність віднесення до державної таємниці інформації про винаходи (корисні моделі), що мають подвійне застосування, на підставі порівняльного аналізу ефективності цільового використання та за згодою автора (власника патенту)

сукупність секретності інформації, віднесеної до державної таємниці

державний орган (органи), якому надається право ухвалювати рішення щодо кола суб'єктів, які матимуть доступ до секретної інформації

готує висновок щодо завданої національній безпеці України шкоди в разі розголошення секретної інформації чи втрати матеріальних носіїв такої інформації

установлює й продовжує строк дії рішення про віднесення інформації до державної таємниці із зазначенням дати її розсекречення

дає Службі безпеки України рішення про зміну ступеня секретності інформації та скасування рішення про віднесення її до державної таємниці, якщо підстави, на яких цю інформацію було віднесено до державної таємниці, перестали існувати

затверджує за погодженням із Службою безпеки України розгорнуті переліки відомостей, що становлять державну таємницю, зміни до них, контролює відповідність змісту цих переліків Зводу відомостей, що становлять державну таємницю

розглядає пропозиції державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян та окремих громадян щодо віднесення інформації до державної таємниці та її розсекречування

затверджує висновки щодо обізнаності з державною таємницею громадян, які мають чи мали допуск до державної таємниці

контролює обґрунтованість і правильність надання документам, виробам та іншим матеріальним носіям інформації, які містять відомості, включені до Зводу відомостей чи розгорнутих переліків відомостей, що становлять державну таємницю, відповідного грифа секретності, своєчасність зміни такого грифа й розсекречування цих носіїв із наданням їм реквізиту «розсекречено»

**Державний експерт із питань таємниць
під час виконання покладених на нього функцій зобов'язаний**

погоджувати за посередництвом Служби безпеки України свої висновки про скасування рішень щодо віднесення інформації до міждержавних таємниць із відповідними посадовими особами держав – учасниць міжнародних договорів України про взаємне забезпечення збереження міждержавних таємниць і повідомляти їх про ухвалені рішення щодо віднесення інформації до державної таємниці, на яку поширено чинність цих договорів

подавати Службі безпеки України не пізніше ніж через 10 днів із моменту підписання рішення про віднесення відомостей до державної таємниці або скасування цих рішень, а розгорнуті переліки відомостей, що становлять державну таємницю, – у той самий строк із моменту їх затвердження

розглядати протягом одного місяця пропозиції Служби безпеки України про віднесення інформації до державної таємниці, скасування чи продовження терміну дії раніше ухваленого рішення про віднесення інформації до державної таємниці

надавати відповідний гриф секретності рішенням про віднесення інформації до державної таємниці й скасування цих рішень залежно від важливості їх змісту

брати участь у засіданнях державних експертів із питань таємниць

ініціювати питання щодо притягнення до відповідальності посадових осіб, які порушують законодавство України про державну таємницю

14.5 Відомості, що становлять державну таємницю, та ті, що не можна вважати державною таємницею

Відомості, що не належать до державної таємниці

про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту, вплив товару (роботи, послуги) на життя та здоров'я людини

про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статися й загрожують безпеці громадян

про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, зокрема харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти й культури населення

про факти порушень прав і свобод людини й громадянина

про незаконні дії державних органів, органів місцевого самоврядування та їх посадових і службових осіб

інша інформація, доступ до якої відповідно до законів та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, не може бути обмежено

14.6 Контроль і нагляд за забезпеченням захисту державної таємниці

Контроль за забезпеченням охорони державної таємниці

```
graph TD; A[Контроль за забезпеченням охорони державної таємниці] --> B[зобов'язані здійснювати керівники державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій]; B --> C[державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, що розміщують замовлення в підрядників, зобов'язані контролювати стан охорони державної таємниці, переданої підрядникам у зв'язку з виконанням замовлення]; C --> D[Служба безпеки України]; D --> E[має право контролювати стан охорони державної таємниці в усіх державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях, а також у зв'язку з виконанням цих повноважень одержувати безоплатно від них інформацію з питань забезпечення охорони державної таємниці];
```

зобов'язані здійснювати керівники державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій

державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, що розміщують замовлення в підрядників, зобов'язані контролювати стан охорони державної таємниці, переданої підрядникам у зв'язку з виконанням замовлення

Служба безпеки України

має право контролювати стан охорони державної таємниці в усіх державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях, а також у зв'язку з виконанням цих повноважень одержувати безоплатно від них інформацію з питань забезпечення охорони державної таємниці

14.7 Доступ та допуск до державної таємниці

**Допуск до державної таємниці
не надається в разі**

визначення необхідності роботи громадянина із секретною інформацією

перевірку громадянина у зв'язку з допуском до державної таємниці

взяття громадянином на себе письмового зобов'язання щодо збереження державної таємниці, що буде йому довіреною

одержання в письмовій формі згоди громадянина на передбачені законом обмеження прав у зв'язку з його допуском до державної таємниці

ознайомлення громадянина з мірою відповідальності за порушення законодавства про державну таємницю

**У наданні доступу до державної таємниці може бути відмовлено
також за умови**

повідомлення громадянином під час оформлення допуску недостовірних відомостей про себе

постійного проживання громадянина за кордоном або оформлення ним документів на виїзд для постійного проживання за кордоном

невиконання громадянином обов'язків щодо збереження державної таємниці, що йому довірена або довірялася раніше

14.8 Відповідальність за порушення законодавства про державну таємницю

Посадові особи й громадяни, винні у

розголошенні державної таємниці
втраті документів та інших матеріальних носіїв секретної інформації
засекречуванні інформації, зазначеної ч. 3 та 4 ст. 8 Закону України «Про державну таємницю»
недодержанні встановленого законодавством порядку передавання державної таємниці іншій державі чи міжнародній організації
навмисному невіднесенні до державної таємниці інформації, розголошення якої може завдати шкоди інтересам національної безпеки України, а також необґрунтованому заниженні ступеня секретності або необґрунтованому розсекречуванні секретної інформації
безпідставному засекречуванні інформації, зокрема з порушенням вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації»
наданні грифа секретності матеріальним носіям інформації, яка не становить державної таємниці, або ненаданні грифа секретності матеріальним носіям інформації, що становить державну таємницю, а також безпідставному скасуванні чи зниженні грифа секретності матеріальних носіїв секретної інформації
порушенні встановленого законодавством порядку надання допуску та доступу до державної таємниці
порушенні встановленого законодавством режиму секретності й невиконанні обов'язків щодо збереження державної таємниці
невжитті заходів щодо забезпечення охорони державної таємниці та незабезпеченні контролю за охороною державної таємниці
провадженні діяльності, пов'язаної з державною таємницею, без одержання в установленому порядку спеціального дозволу на провадження такої діяльності, а також розміщенні державних замовлень на виконання робіт, доведенні мобілізаційних завдань, пов'язаних із державною таємницею, у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях, яким не надано спеціального дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею
недодержанні вимог законодавства щодо забезпечення охорони державної таємниці під час здійснення міжнародного співробітництва, прийому іноземних делегацій, груп, окремих іноземців та осіб без громадянства й проведення роботи з ними
невиконанні норм і вимог технічного захисту секретної інформації, унаслідок чого виникає реальна загроза порушення цілісності цієї інформації або просочення її технічними каналами

несуть дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність

14.9 Порядок засекречування інформації

Засекречування матеріальних носіїв інформації

здійснюється шляхом надання на підставі Зводу відомостей, що становлять державну таємницю (розгорнутих переліків відомостей, що становлять державну таємницю), відповідному документу, виробу або іншому матеріальному носію інформації грифа секретності посадовою особою, яка готує або створює документ, виріб або інший матеріальний носій інформації. Документи засекречують лише в частині відомостей, що становлять державну таємницю. У разі подання запиту на документ, частина якого засекречена, доступ до такого документа забезпечується в частині, що не засекречена

Реквізити кожного матеріального носія секретної інформації складаються з

грифа секретності

номера примірника

статті Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, на підставі якої здійснюється засекречення

найменування посади й підпису особи, яка надала гриф секретності

Строк засекречування матеріальних носіїв інформації

повинен відповідати строку дії рішення про віднесення інформації до державної таємниці, установленого рішенням державного експерта з питань таємниць

РОЗДІЛ 15

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Ключові слова: види інформаційних систем у правоохоронних органах; відома стійкість даних; допустимість математичного аналізу; забезпечуючі інформаційні системи в правоохоронних органах; засіб масової інформації органу державної влади чи органу місцевого самоврядування; інформаційна система управління; інформаційні служби органів державної влади та органів місцевого самоврядування; інформація в управлінських структурах; можливість багатократного використання даних; офіційна інформація органів державної влади та органів місцевого самоврядування; придатність до обробки, інтеграції та «стискання» обсягу; система інформаційного забезпечення державного управління; функціональні інформаційні системи в правоохоронних органах; частини, з яких складаються інформаційні системи.

15.1 Інформація в управлінських структурах

Інформація в управлінських структурах характеризується низкою ознак (властивостей)

відома самостійність даних

можливість багатократного використання даних, зберігання їх у суб'єкта, який їх передає або одержує

придатність до обробки, інтеграції й «стискання» обсягу в результаті вилучення інформації, що є повторною та паралельною

допустимість математичного аналізу

системність, комунікативність

Підстави та ознаки класифікації інформації в структурних підрозділах державного апарату

межі фіксації (що підлягає й не підлягає реєстрації)

ступінь додаткового перероблення перед використанням

сфера застосування (універсальна, використовувана в усіх управлінських структурах – відомості, довідки, положення, накази керівництва тощо; спеціалізована, використовувана лише в тих або інших структурах)

ступінь комплектності (комплектна документальна, тобто придатна для використання в початковому вигляді; некомплектна, тобто використовувана лише з огляду на інші види даних та відомостей)

ємність і стабільність (вичерпна, що не потребує доповнення; що потребує доповнення; постійна; змінна; що характеризує можливість здійснення події)

форма й засіб одержання (одержується з органу управління; за допомогою вивчення статей та інших публікацій; проведення моніторингів; дослідження громадської думки; обмін досвідом роботи різноманітних інформаційних підрозділів органів державного управління)

упорядкованість (систематизована; відомості про нормативно-правові акти, ухвалені державними структурами; суворо регламентована за часом, простором, особами та джерелами опублікування й змістом)

Мета системи інформаційного забезпечення державного управління

полягає в тому, щоб на базі зібраних вихідних даних одержати повторну інформацію, що є основою для ухвалення управлінських рішень

Основні ознаки, за якими можна класифікувати інформацію в структурних підрозділах органу управління

функціональне призначення й характер діяльності структурних підрозділів

відношення повідомлення до суб'єкта, який керує структурним підрозділом

тип зв'язку структурного підрозділу та зовнішнього середовища

відношення до цільової функції структурного підрозділу. З усього обсягу інформації, що надійшла до підрозділу, необхідно виділити ту, яка найбільш повно відповідає його цілям і завданням

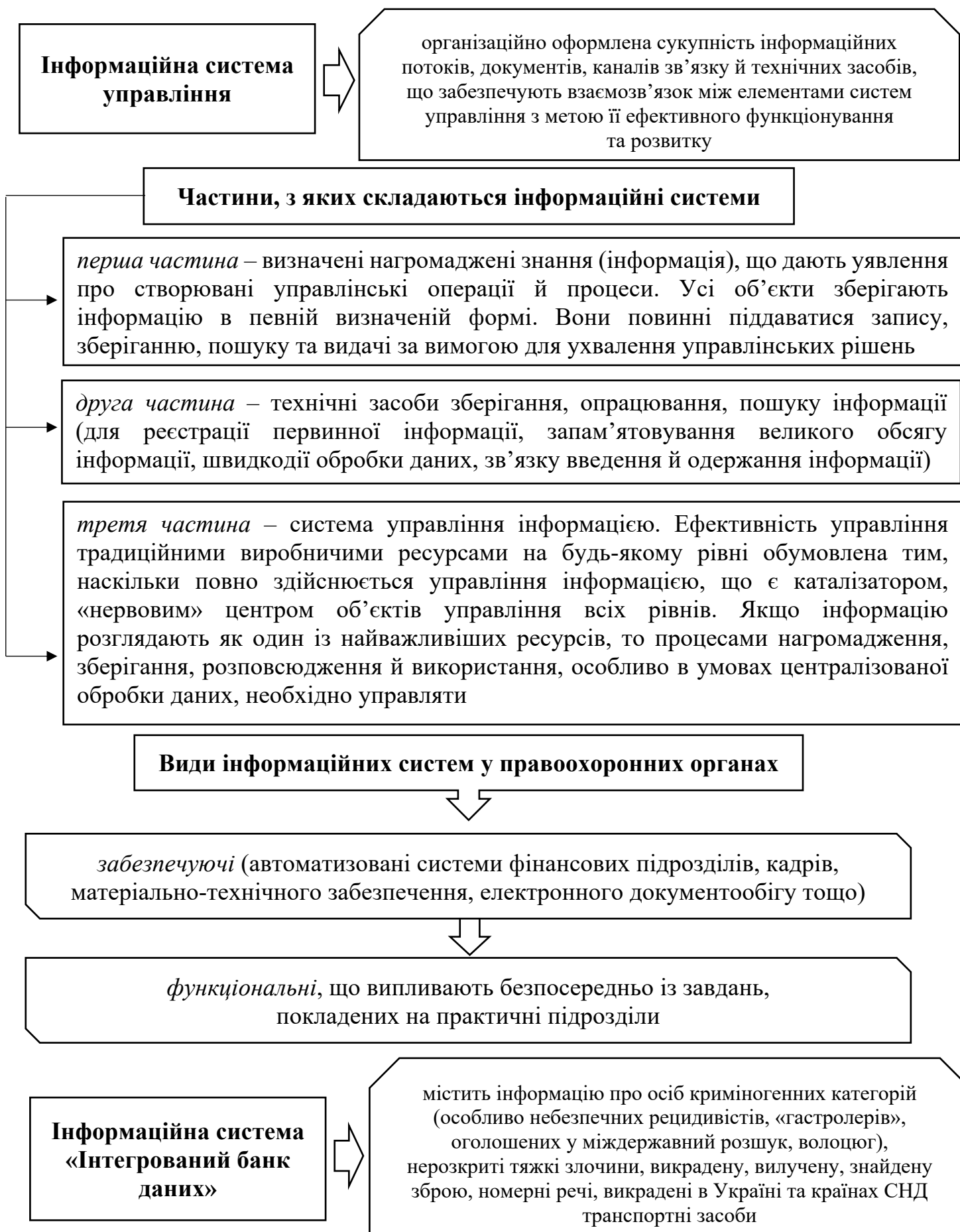
логічний зміст. Інформацію структурного підрозділу поділяють на три самостійні підмножини: про суб'єкти органу управління, об'єкти його управлінського впливу й характерні їм властивості та відносини

фізична форма подання

процедура перетворення

ступінь перетворення

15.2 Інформаційна система управління

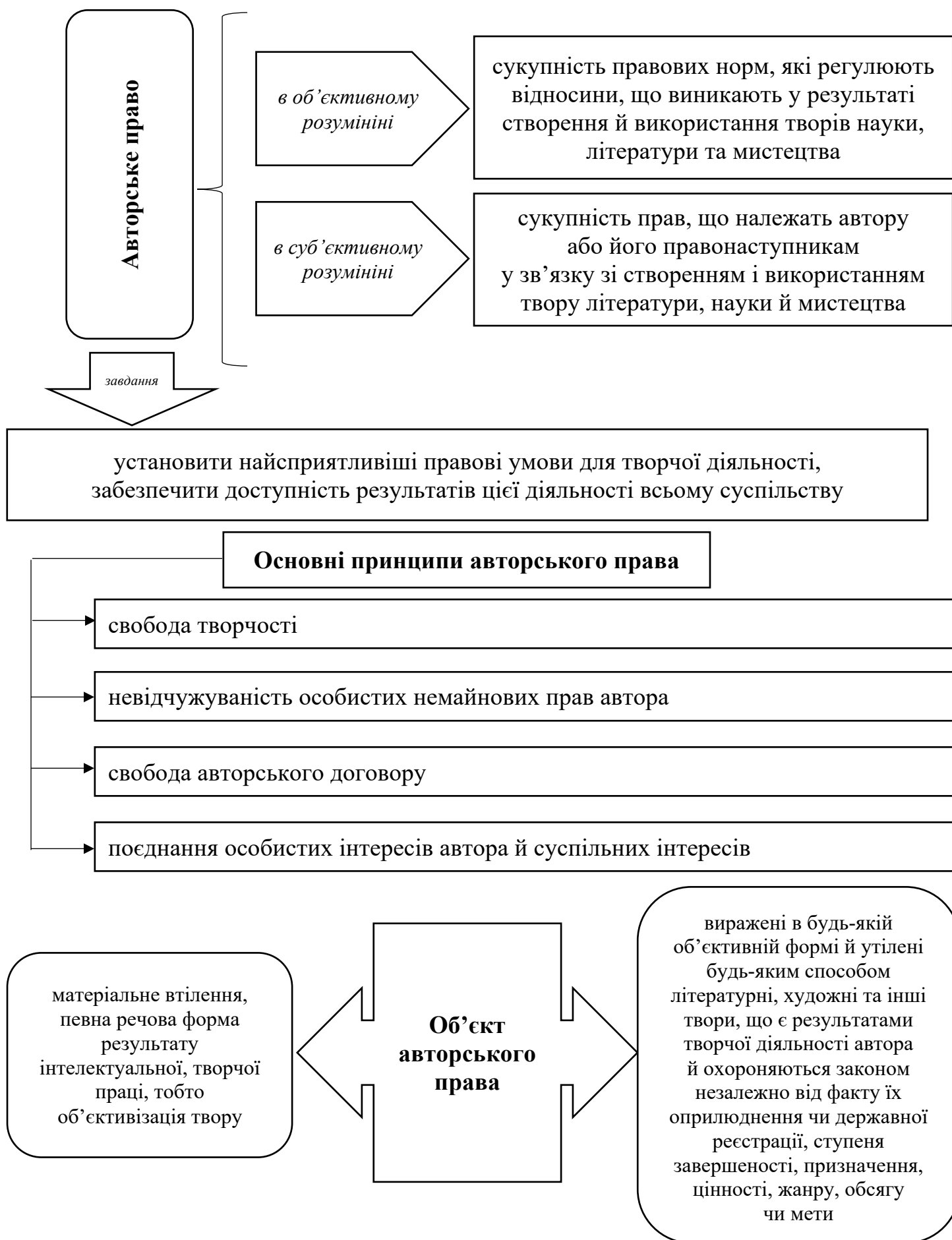

РОЗДІЛ 16
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН
У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
І НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ СФЕРІ

Ключові слова: авторське право; авторське право на службові твори; базові інформаційні послуги; винахід; виникнення авторського права на твір; джерела авторського права; додаткові інформаційні послуги; доступ до інформаційних ресурсів; закон «Copyright»; захист авторських прав; інтелектуальна власність; Інтернет; інтернет-банкінг; інтернет-телефонія; інформаційна послуга; інформаційна послуга в мережі Інтернет; інформаційні мережі; кіберкультура; кіберпростір; комерційна таємниця; комп'ютерна інформація; корисна модель; майнові права автора твору; надання інформаційних послуг у мережі Інтернет; науково-інформаційна діяльність; науково-технічна інформація; науково-технічні ресурси; об'єкти авторського права; об'єкти цивільних прав; об'єкти, що не належать до об'єктів авторського права; окремі види авторських прав; особисті немайнові права автора твору; первинний суб'єкт авторського права; похідні твори; право власності на інформацію; право інтелектуальної власності; провайдер; промислова власність; промисловий зразок; реєстрація авторського права; складені твори; службові твори; стек протоколів TCP/IP; строк дії авторського права; суб'єкти авторського права.

16.1 Інформаційні відносини, регульовані інститутом авторського права

**Ознаки правової охорони творів,
що є об'єктами авторського права**

ознака творчого характеру твору означає, що твір може бути об'єктом правової охорони, якщо він є результатом інтелектуальної, творчої діяльності його автора

ознака об'єктивної форми вираження твору означає, що твір може бути об'єктом правової охорони, якщо він виражений в об'єктивній формі

ознака змісту твору означає, що твір будь-якого змісту може бути об'єктом правової охорони з деякими обмеженнями, що визначаються законодавством

ознака оприлюднення твору означає, що твір може бути об'єктом правової охорони незалежно від того, виведений він із приватної сфери чи ні

**Об'єкти авторського права –
твори в галузі науки, літератури й мистецтва**

літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо)

виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори

комп'ютерні програми

бази даних

музичні твори з текстом і без нього

аудіовізуальні твори

твори образотворчого мистецтва

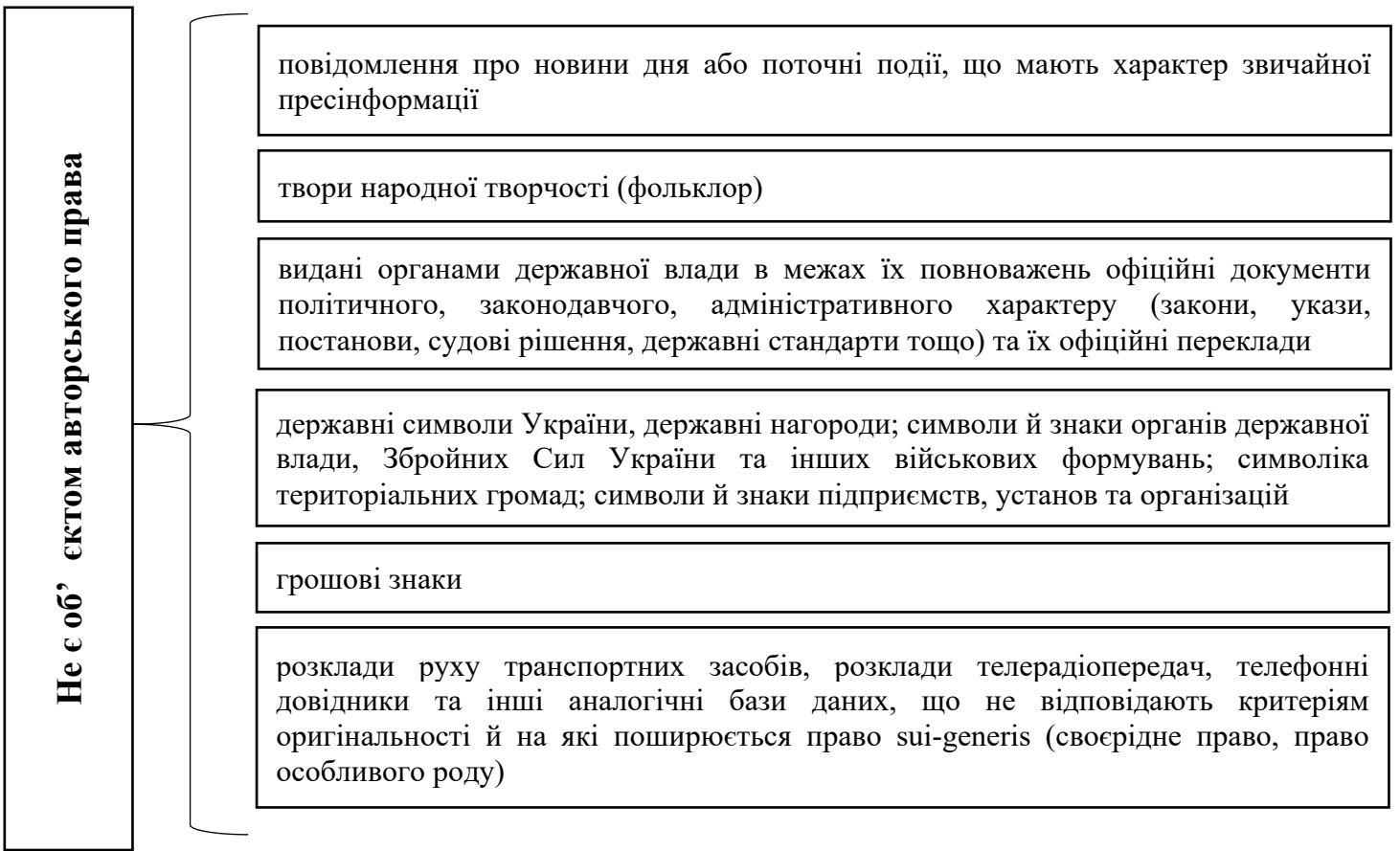
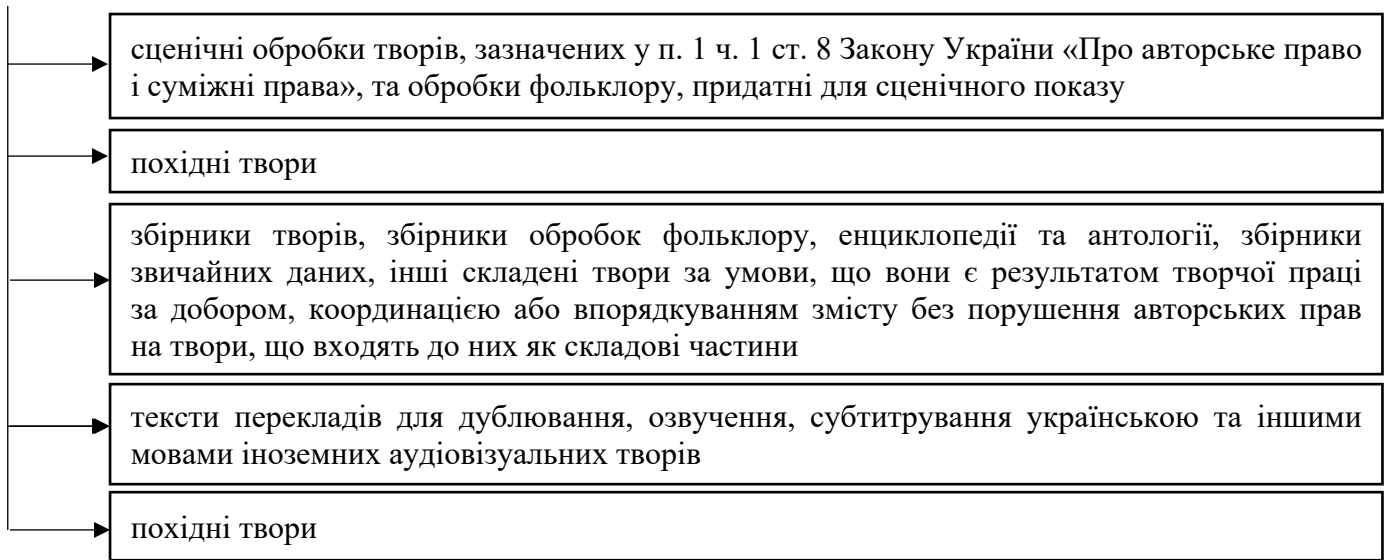
драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу, та їх постановки

твори архітектури, містобудування й садово-паркового мистецтва

фотографічні твори, зокрема виконані способами, подібними до фотографії

твори ужиткового мистецтва, зокрема декоративного ткацтва, кераміки, різьблення, ливарства, з художнього скла, ювелірні вироби тощо

ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності

Суб'єкти авторського права

автори творів, їх спадкоємці та особи, яким автори чи їх спадкоємці передали свої авторські майнові права

Первинний суб'єкт

якому належить авторське право, – це автор твору. За відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору (*презумпція авторства*)

Особисті немайнові права, що належать авторіві

вимагати визнання свого авторства шляхом зазначення належним чином імені автора на творі та його примірниках і за будь-якого публічного використання твору, якщо це практично можливо

забороняти під час публічного використання твору згадування свого імені, якщо він як автор твору бажає залишитись анонімом

вибирати псевдонім, зазначати й вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора на творі та його примірниках і під час будь-якого його публічного використання

вимагати збереження цілісності твору й протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі та репутації автора

*не можуть бути
переданими
(вудчуженими)
іншим особам*

Майнові права автора (чи іншої особи, яка має авторське право)

виключне право на використання твору

виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами, що дає право дозволяти або забороняти

відтворення творів

публічне виконання й публічне сповіщення творів

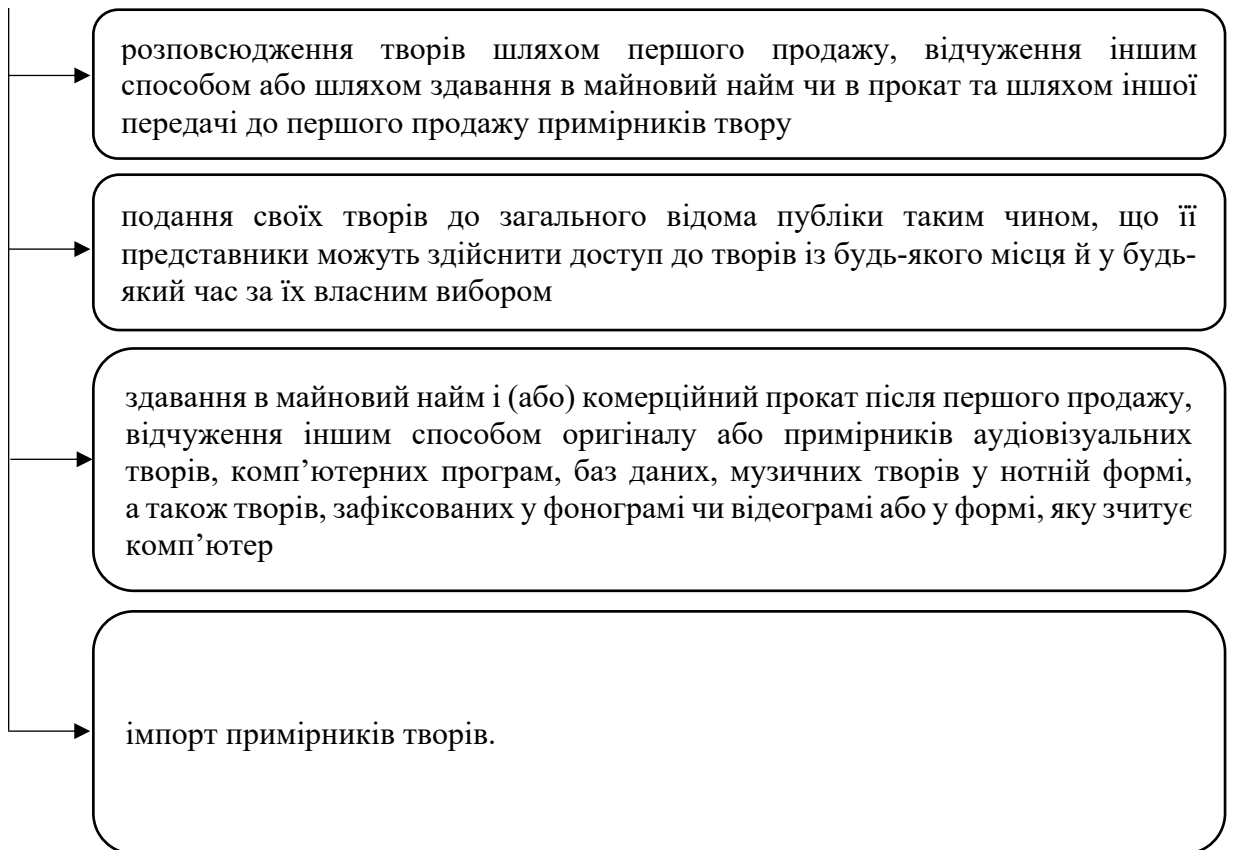
публічну демонстрацію та публічний показ

будь-яке повторне оприлюднення творів, якщо воно здійснюється іншою організацією, ніж та, що здійснила перше оприлюднення

переклад творів

переробку, адаптацію, аранжування та інші подібні зміни творів

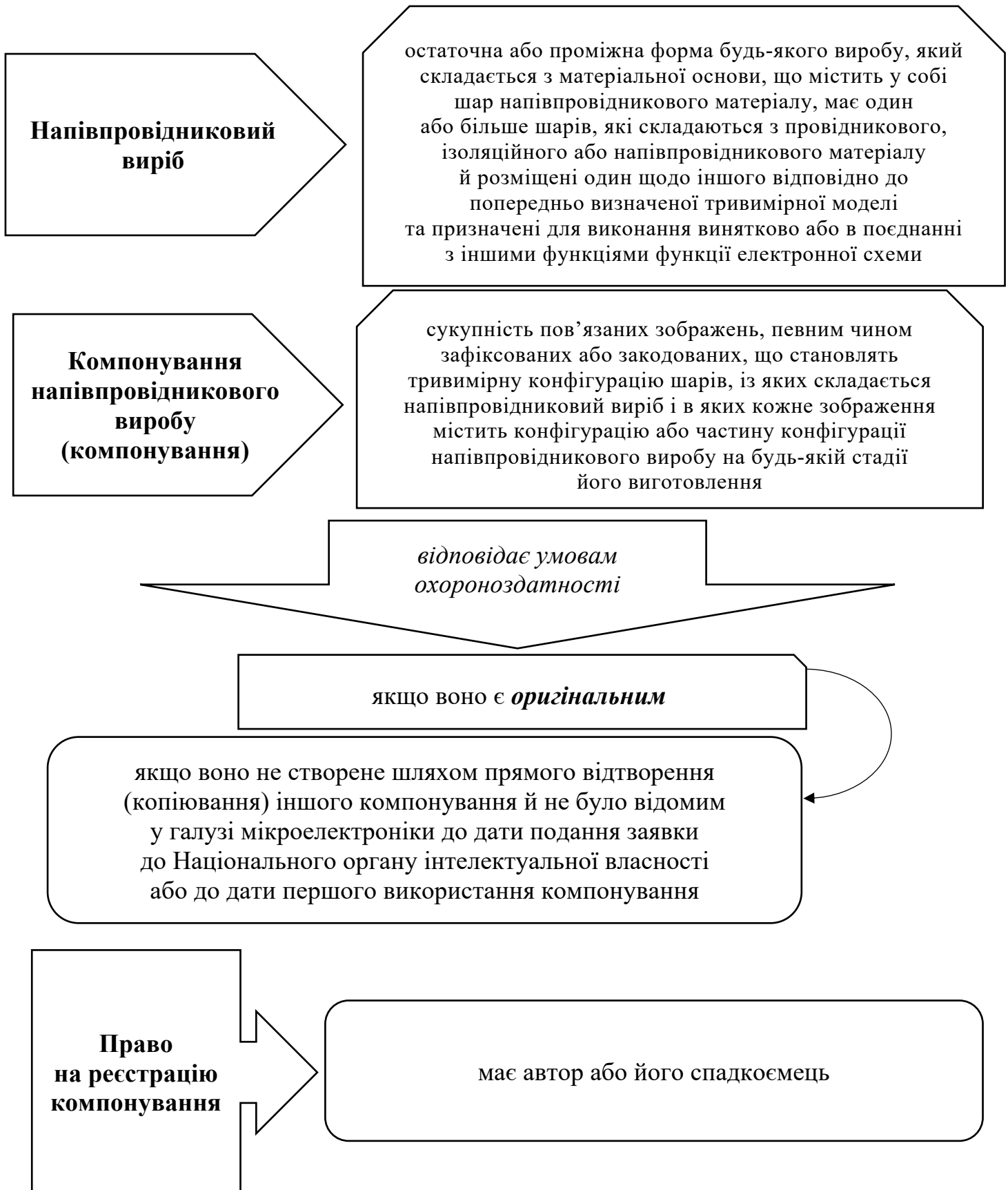
включення творів як складових частин до збірників, антологій, енциклопедій

**Строк дії
авторського
права**

протягом усього життя автора і 70 років після його смерті. Для творів, оприлюднених анонімно або під псевдонімом, строк дії авторського права закінчується через 70 років після того, як твір було оприлюднено. Авторське право на твори, створені у співавторстві, діє протягом життя співавторів і 70 років після смерті останнього співавтора. Авторське право на твори посмертно реабілітованих авторів діє протягом 70 років після їх реабілітації

16.2 Правове регулювання інформаційних відносин під час виробництва та поширення компонувань напівпровідникових виробів

**Реєстрація надає власникові зареєстрованого
компонування виключне право**

забороняти іншим особам комерційне використання чи імпорт із цією метою компонентування без його дозволу

передавати на підставі договору права на компонентування будь-якій особі, яка стає правонаступником власника зареєстрованого компонентування

видавати будь-якій особі дозвіл (ліцензію) на використання зареєстрованого компонентування на підставі ліцензійного договору

Під використанням варто розуміти

відтворення компонентування

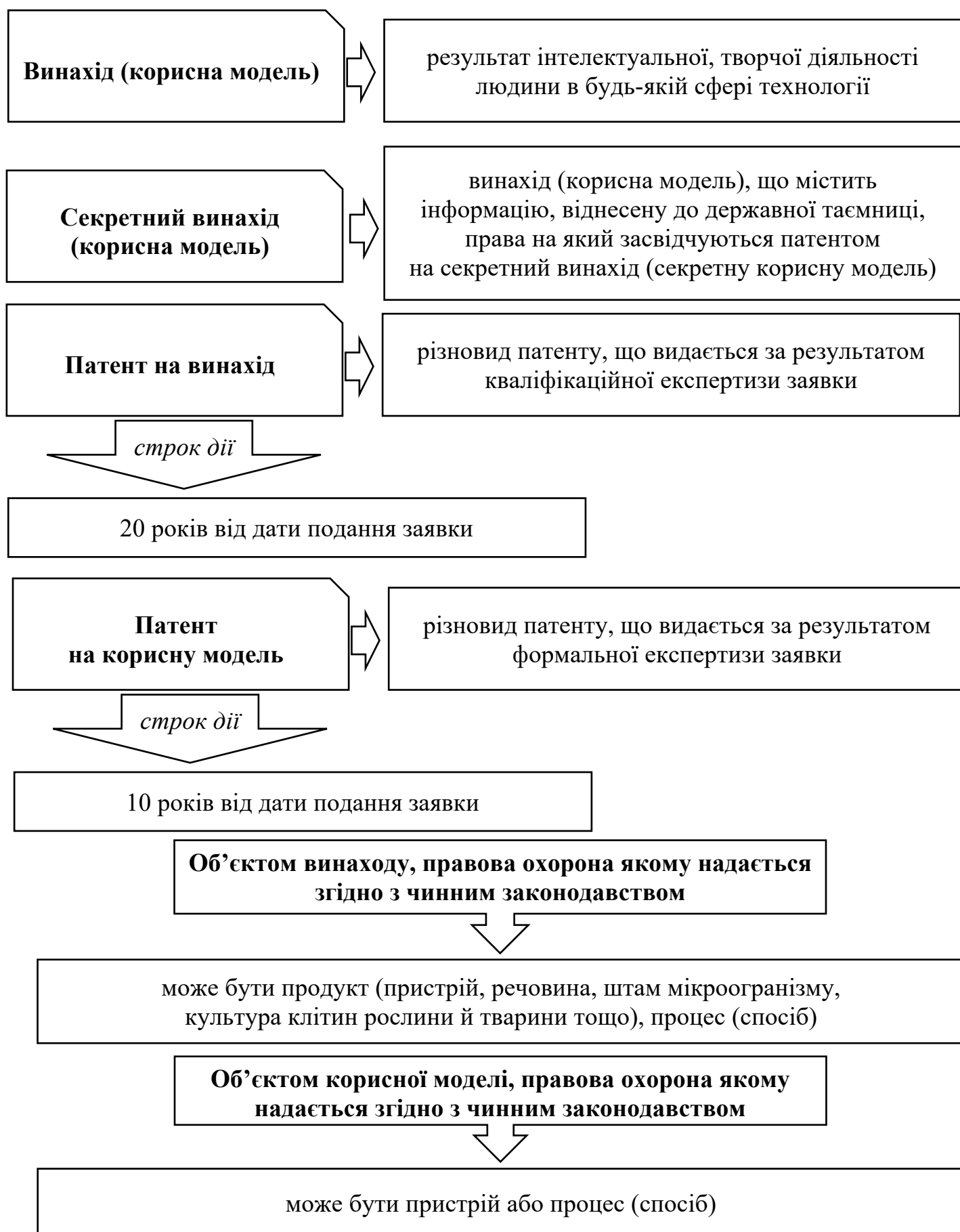
виготовлення напівпровідникових виробів із застосуванням цього компонентування

виготовлення будь-яких виробів, що містять такі напівпровідникові вироби

увезення таких напівпровідникових виробів і виробів, що їх містять, на митну територію України

пропонування для продажу, зокрема через Інтернет, продаж та інше введення в цивільний оборот або зберігання в зазначених цілях напівпровідникових виробів, виготовлених із застосуванням компонентування, та будь-яких виробів, що містять такі напівпровідникові вироби

16.3 Інформаційні відносини, регульовані інститутом промислової власності

Відповідно до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» правова охорона не поширюється на

сорти рослин і породи тварин

біологічні у своїй основі процеси відтворення рослин та тварин, що не належать до небіологічних і мікробіологічних процесів, а також продукти таких процесів

компонування напівпровідникових виробів

результати художнього конструювання

хірургічні чи терапевтичні способи лікування людини або тварини, способи діагностики організму людини або тварини. Дія цього положення не поширюється на продукти (речовини або композиції), використовувані в діагностиці або лікуванні

процеси клонування людини

процеси змінювання генетичної ідентичності тварин, що можуть спричинити їх страждання без будь-якої істотної медичної користі для людей або тварин, а також тварин, виведених у результаті такого процесу

людський організм на різних стадіях його формування й розвитку, а також просте виявлення одного з його елементів, зокрема послідовності або частини послідовності гена. Дія цього положення не впливає на надання правової охорони винаходу, об'єктом якого є елементи людського організму поза організмом або одержані в інший спосіб, із застосуванням технічного процесу, включаючи послідовність чи часткову послідовність гена, якщо навіть структура цього елемента ідентична структурі природного елемента

продукт або процес, що стосується рослини чи тварини, використання якого обмежується певним сортом рослин чи певною породою тварин

продукт або процес, який стосується природного біологічного матеріалу, не відокремленого від свого природного біологічного матеріалу, не відокремленого від свого природного середовища, або що не є продуктом технічного процесу

**Право
на отримання
патенту**

має винахідник та інші особи,
які набули право на винахід (корисну модель)
за договором чи законом.

Не відповідає поняттю «винахід (корисна модель) і не визнається винаходом (корисною моделлю), якщо є самостійним об'єктом

відкриття, наукова теорія, математичний метод

схема, правила й метод проведення ігор, конкурсів, аукціонів, фізичних вправ, інтелектуальної або організаційної, зокрема господарської, діяльності (планування, фінансування, постачання, облік, кредитування, прогнозування, нормування тощо)

комп'ютерна програма

форма репрезентування інформації (наприклад, у вигляді таблиць, діаграм, графіків за допомогою акустичних сигналів, вимовляння слів, візуальних демонстрацій (зокрема, на екрані комп'ютерного пристрою, аудіо- й відеодисків), умовних позначень (зокрема, дорожніх знаків, схем маршрутів, кодів, шрифтів тощо), розкладів, інструкцій, проектів або схем планування споруд, будинків, територій)

зовнішній вигляд продуктів (зокрема, виробів, споруд, територій), спрямований на задоволення винятково естетичних потреб

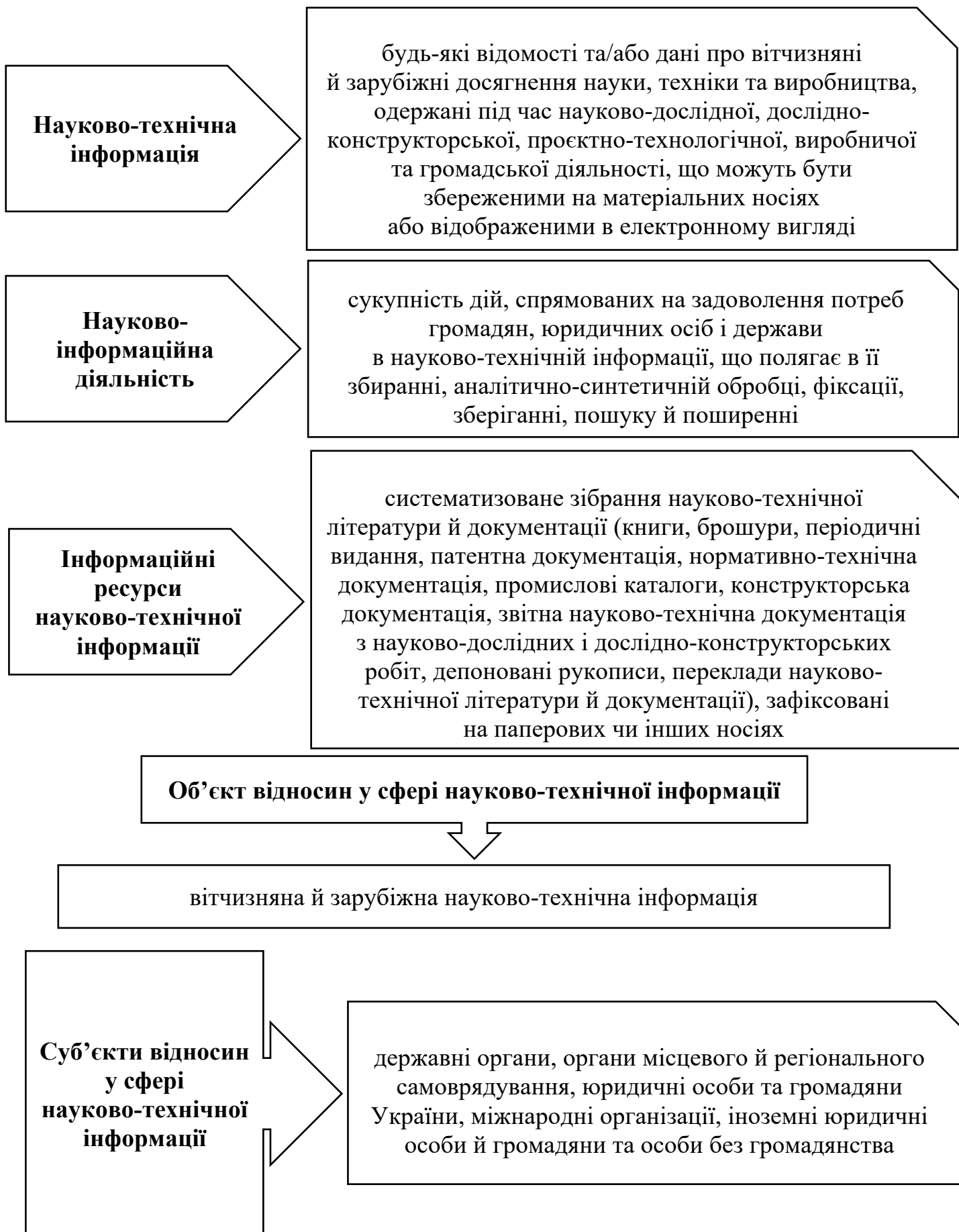
Патент надає його власникові

виключне право на використання винаходу (корисної моделі) за власним розсудом

право дозволяти використання винаходу (корисної моделі) на підставі ліцензійної угоди

виключне право перешкоджати неправомірному використанню винаходу (корисної моделі), зокрема забороняти таке використання

16.4 Науково-технічна інформація

**Національна
система
науково-технічної
інформації**

складається
зі

організаційно-правова структура, за допомогою якої формується державна інформаційна політика, а також здійснюється координація робіт зі створення, користування, зберігання й поширення національних ресурсів науково-технічної інформації з урахуванням інтересів національної безпеки

спеціалізованих державних підприємств, установ, організацій, державних органів науково-технічної інформації, наукових і науково-технічних бібліотек, об'єднаних загальносистемними зв'язками та обов'язками

підприємств будь-яких організаційно-правових форм, заснованих на приватній чи колективній власності, предметом діяльності яких є інформаційне забезпечення народного господарства й громадян України

**Основні завдання національної системи
науково-технічної інформації**

формування на основі вітчизняних і зарубіжних джерел довідково-інформаційних фондів, зокрема баз та банків даних, та інформаційне забезпечення юридичних і фізичних осіб

одержання, обробка, зберігання, поширення й використання інформації, одержаної в процесі науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності юридичних і фізичних осіб

організація надходження до України, обробка, зберігання й поширення зарубіжної науково-технічної інформації на основі вивчення світового інформаційного ринку

підготовка аналітичних матеріалів, необхідних для ухвалення державними органами, органами місцевого та регіонального самоврядування рішень із питань науково-технічного, економічного й соціального розвитку країни

аналітично-синтетична обробка першоджерел, реферування опублікованих і не опублікованих на території України джерел науково-технічної та економічної інформації, створення на цій основі й поширення інформаційної продукції та послуг

розроблення й упровадження сучасних технологій у науково-інформаційну діяльність

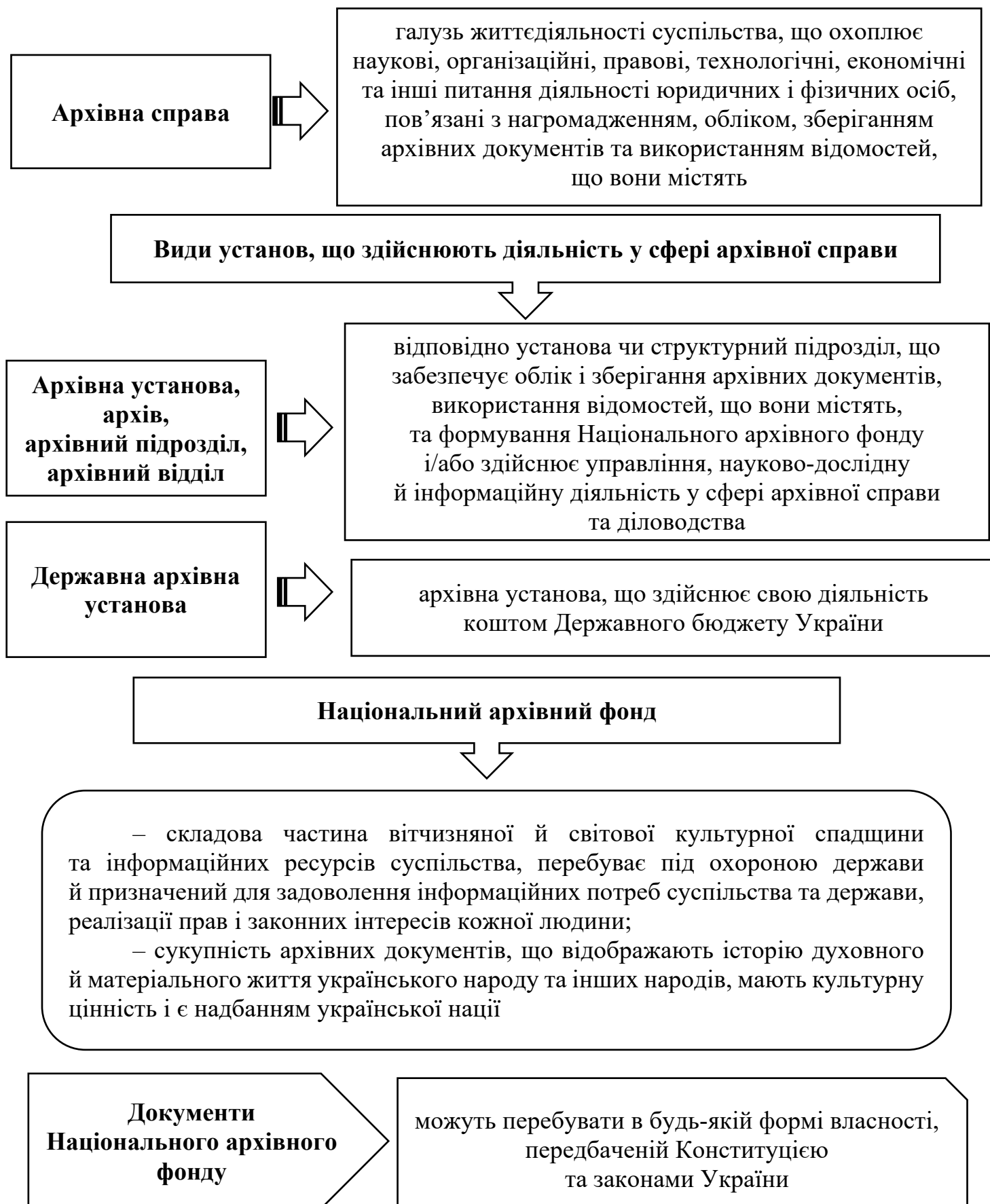
організація пропаганди та сприяння широкому використанню досягнень науки й техніки, передового виробничого досвіду

РОЗДІЛ 17

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВ

Ключові слова: архівна справа; архівний документ; бібліотека; бібліотечна система України; бібліотечна справа; бібліотечні послуги; бібліотечні фонди; галузеві бібліотеки; дані; державна архівна установа; державна бібліотека; державна політика в галузі бібліотечної справи; державна реєстрація бібліотек; документ Національного архівного фонду; електронна бібліотека; користувачі бібліотек; ліквідація бібліотек; міжгалузеві бібліотеки; обов'язки бібліотек; обов'язки користувачів бібліотек; особистий архівний документ; права бібліотек; права користувачів бібліотек; публічні (загальнодоступні) бібліотеки; сектор науково-технічної інформації; система архівних установ; спеціальні бібліотеки; структура електронних бібліотек; універсальні бібліотеки; унікальний документ; центральні бібліотеки.

17.1 Визначення поняття «архівна справа» й види установ, що здійснюють діяльність у сфері архівної справи

Права користувачів документами Національного архівного фонду

користуватися в читальному залі архівної установи копіями документів із фондів користування, а в разі їх відсутності – оригіналами, якщо доступ до них не обмежено на підставах, визначених законом, а також відповідно до закону користуватися документами обмеженого доступу

отримувати від архівних установ довідки про відомості, що містяться в документах, доступ до яких не обмежено на підставах, визначених законом

за письмовою згодою архівних установ отримувати документи або їх копії в тимчасове користування поза архівними установами

користуватися довідковим апаратом до документів, а за згодою архівних установ – обліковими документами

виготовляти, зокрема за допомогою технічних засобів, або отримувати від архівних установ копії документів і витяги з них, якщо це не загрожує стану документів та не порушує авторські й суміжні права, а також вимагати, щоб ці копії або витяги були засвідченими архівною установою

публікувати, оголошувати, цитувати та іншим чином відтворювати зміст архівних документів із посиланням на місце їх зберігання та з додержанням умов, передбачених законодавством

дотримуватися встановленого відповідно до законодавства порядку користування документами, своєчасно виконувати законні вимоги працівників архівної установи

забезпечувати збереженість і вчасне повернення документів, наданих їм у користування

негайно інформувати архівну установу про виявлені випадки пошкодження чи недостачі документів

не допускати перекручення або фальсифікації використаних відомостей, що містяться в архівних документах

завчасно інформувати власника документів або уповноважену ним архівну установу про наміри використання відомостей, що містяться в архівних документах, із комерційною метою

виконувати зобов'язання, передбачені угодами, укладеними користувачем із власником документів або уповноваженою власником юридичною чи фізичною особою

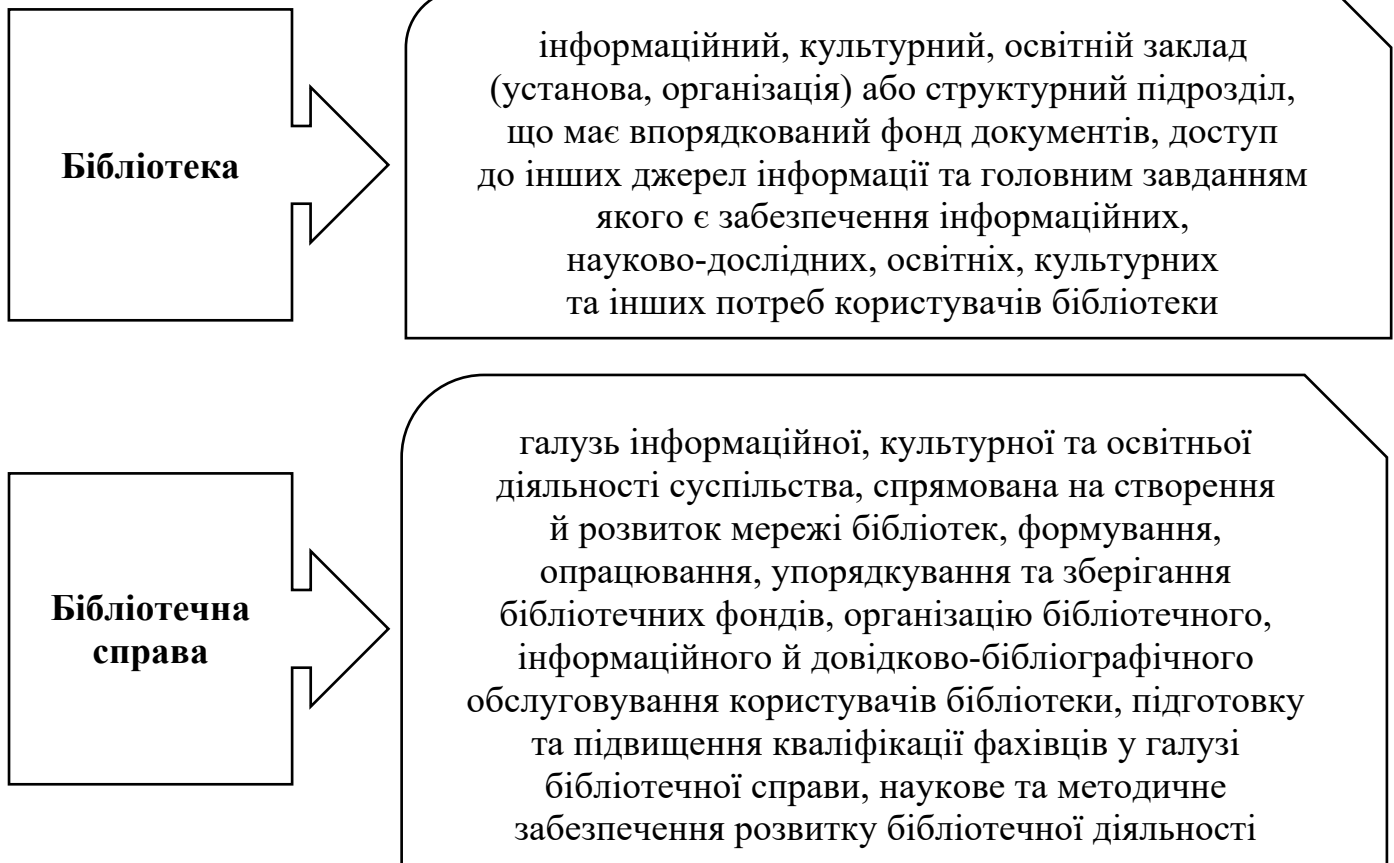
відшкодувати завдані ними збитки архівним установам відповідно до умов

Обов'язки користувачів документами
Національного архівного фонду

17.2 Архівний документ і види архівних документів

17.3 Визначення понять «бібліотека» та «бібліотечна справа»

17.4 Основа державної політики в галузі бібліотечної справи та її функціонування

Основою державної політики в галузі бібліотечної справи є

реалізація прав громадян на бібліотечне обслуговування, забезпечення загальної доступності до інформації й культурних цінностей, що збираються, зберігаються та надаються в тимчасове користування бібліотеками

Держава

→ підтримує бібліотечну справу та її розвиток шляхом гарантованого фінансування бібліотек, пільгової податкової, кредитної й цінової політики

→ фінансує створення інформаційних мереж та електронних комунікаційних систем для інформаційного обміну, входження у світові глобальні комп'ютерні мережі, об'єднання й забезпечення доступності розподілених бібліотечних ресурсів

→ стимулює взаємовикористання бібліотечних ресурсів через систему міжбібліотечного абонементу, зведених каталогів, депозитаріїв, обмінних бібліотечних фондів, інтеграцію бібліотек України у світовий інформаційний простір

→ координує діяльність бібліотек усіх форм власності, регулює діяльність бібліотек, що є в державній і комунальній власності

→ стимулює забезпечення бібліотек сучасною вітчизняною книжковою продукцією, світовою літературою в перекладі українською мовою на різних носіях, зокрема адаптованих для сліпих, осіб із порушеннями зору й осіб із дислексією

→ забезпечує запровадження і функціонування дієвої системи електронного книгокористування та обігу електронних книг через бібліотеки

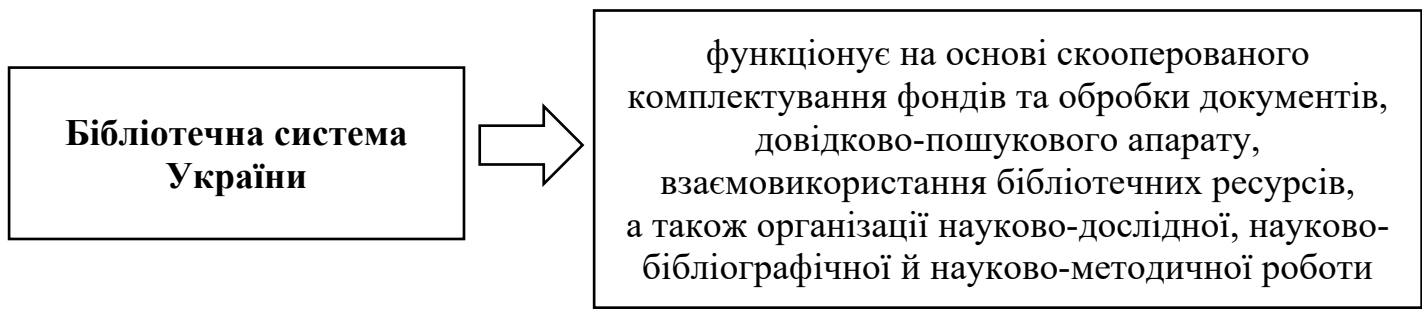
→ розвиває вітчизняний напрям із формування й упорядкування електронних книг, каталогів, баз даних

→ створює умови та координує діяльність із функціонування електронних бібліотек, зокрема в спеціальному цифровому форматі для сліпих, осіб із порушеннями зору та осіб із дислексією

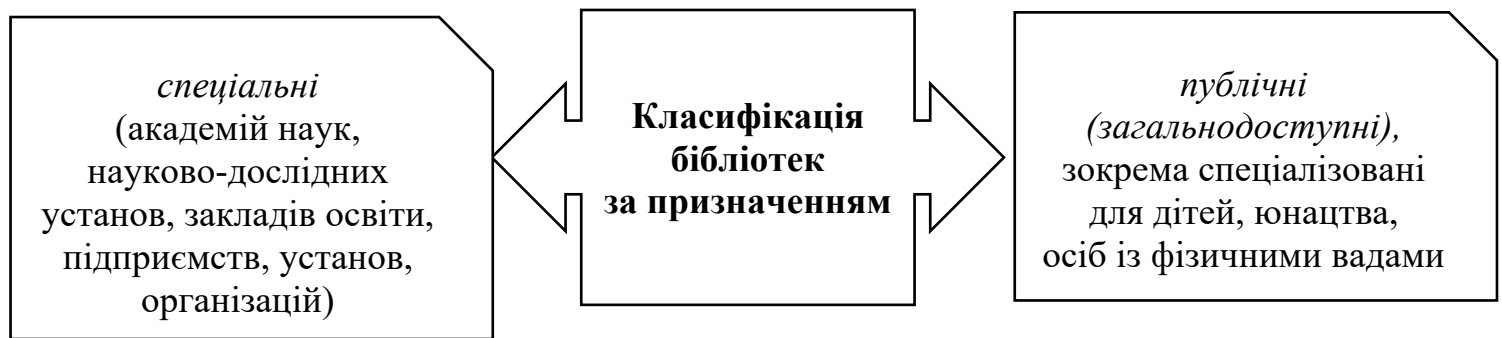
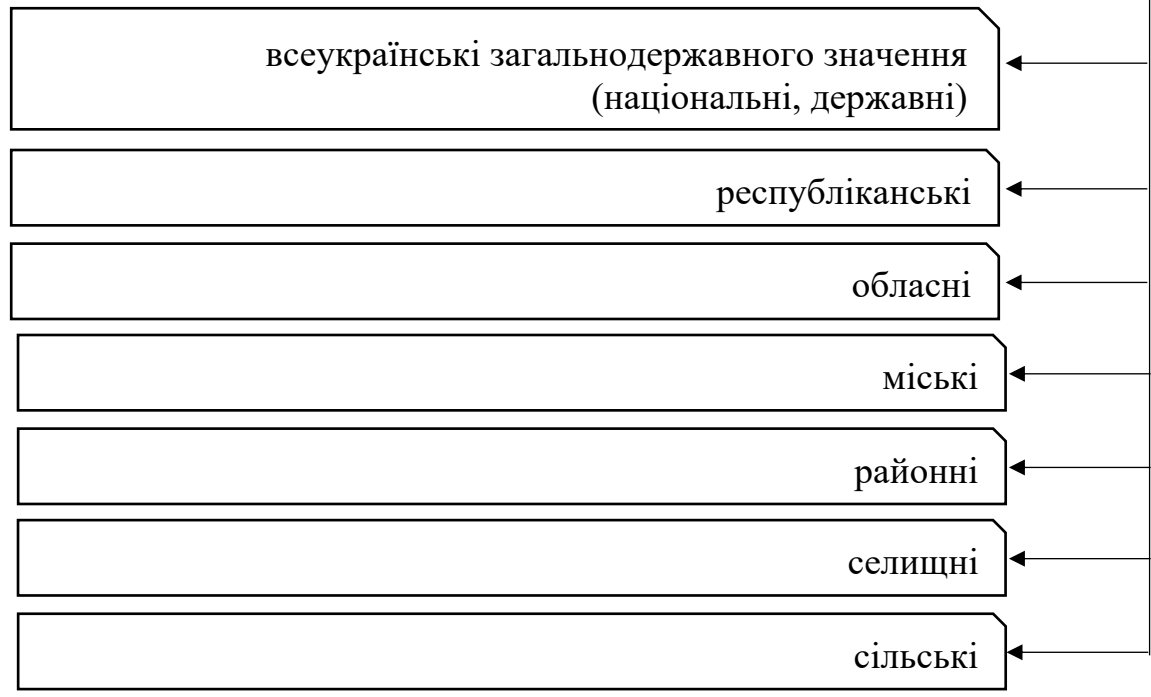
→ забезпечує розвиток бібліотечного обслуговування соціально незахищених верств населення

→ розробляє програми розвитку бібліотечної справи та забезпечує їх цільове фінансування

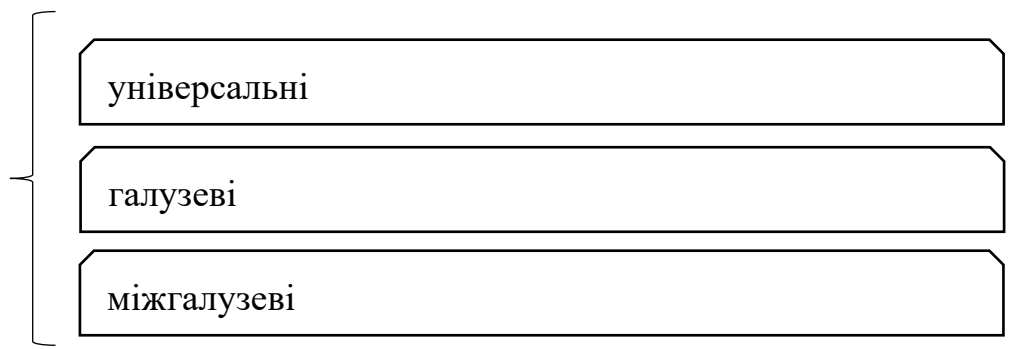
→ створює умови для міжнародного співробітництва бібліотек

Класифікація бібліотек за значенням

Класифікація бібліотек за змістом бібліотечних фондів

17.5 Права та обов'язки бібліотек

Права бібліотек

визначати зміст, напрями й форми своєї діяльності

здійснювати господарську діяльність, відкривати в порядку, визначеному законодавством, рахунки в установах банків, зокрема валютні, установлювати перелік платних послуг

визначати джерела комплектування своїх фондів

установлювати пільги для окремих категорій користувачів бібліотеки

визначати під час надання користувачам бібліотеки документів розмір коштів, що передаються бібліотеці як забезпечення виконання зобов'язань щодо повернення одержаних у бібліотеці документів, у випадках, передбачених правилами користування бібліотеками

визначати види та розміри компенсації шкоди, заподіяної користувачами бібліотеки, зокрема пені за порушення термінів користування документами

визначати умови використання бібліотечних фондів на основі договорів із юридичними й фізичними особами

вилучати та реалізовувати документи зі своїх фондів відповідно до нормативно-правових актів

здійснювати в установленому порядку співробітництво з бібліотеками та іншими установами й організаціями іноземних держав, вести міжнародний документообмін, бути членом міжнародних організацій, брати участь у реалізації державних і регіональних програм у межах своєї компетенції та програм розвитку бібліотечної справи

організувати роботу молодіжних просторів, залучати суб'єктів молодіжної роботи до здійснення молодіжної роботи на базі бібліотек

здійснювати іншу діяльність, спрямовану на виконання статутних завдань, що не суперечить закону

Обов'язки бібліотек

забезпечувати реалізацію прав громадян на бібліотечне обслуговування, установлені чинним законодавством

обслуговувати користувачів бібліотеки згідно з правилами користування бібліотекою, розробленими на основі типових правил, затверджених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури й мистецтва

неможливість використання бібліотеками відомостей про користувачів бібліотеки та їх інтереси з будь-якою метою, крім наукової

бібліотеки незалежно від форм власності, що мають у своїх фондах особливо цінні й рідкісні видання, колекції, віднесені до національного культурного надбання, забезпечують їх належне зберігання та несуть відповідальність за їх облік, включення до автоматизованих баз даних, а також державну реєстрацію

незалежно від форм власності не мають права вилучати та реалізовувати документи, віднесені до цінних і рідкісних видань, унікальних документальних пам'яток, крім випадків, передбачених законодавством

звітувати про свою діяльність перед своїми засновниками та громадськістю

виконувати відповідні норми й правила, установлені в галузі бібліотечної справи

17.6 Права та обов'язки користувачів бібліотек

Права користувачів бібліотек:

безоплатно користуватися інформацією про склад бібліотечних фондів через довідково-пошуковий апарат (крім комерційних баз даних)

безоплатно одержувати консультаційну допомогу в пошуку й виборі джерел інформації

безоплатно отримувати в тимчасове користування документи з фондів бібліотеки, крім документів, придбаних за кошти, одержані від господарської діяльності бібліотеки

отримувати документи або їх копії по міжбібліотечному абонементу

одержувати інформацію з інших бібліотек, користуючись каналами зв'язку

користуватися іншими видами послуг, зокрема на платній основі

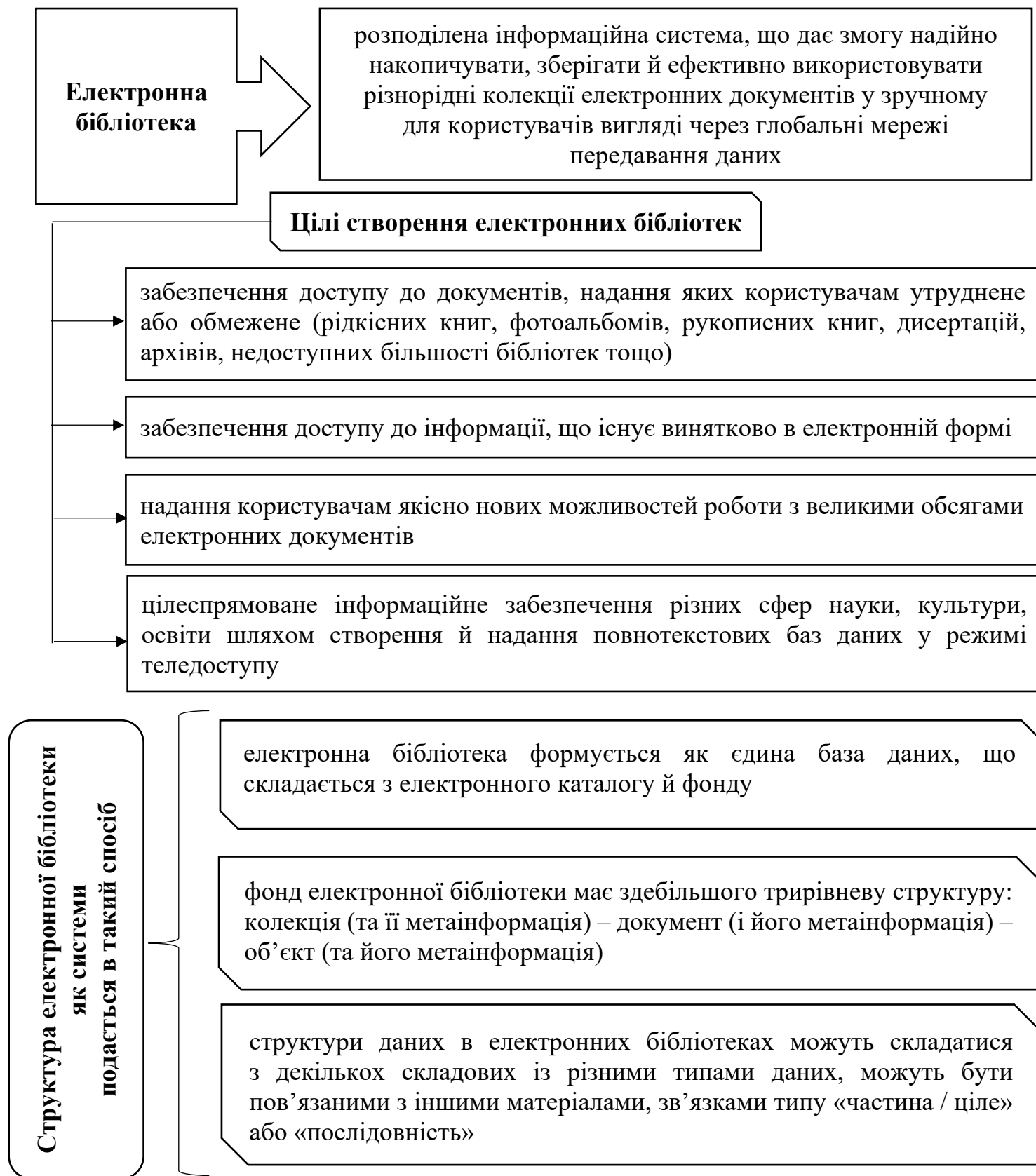
брати участь у роботі бібліотечних рад

Обов'язки користувачів бібліотек

додержуватися правил користування бібліотеками

замінювати втрачені (пошкоджені) документи, отримані з фондів бібліотек, рівноцінними або відшкодувати їх ринкову вартість у розмірах, установлених правилами користування бібліотекою

17.7 «Електронна бібліотека», її структура

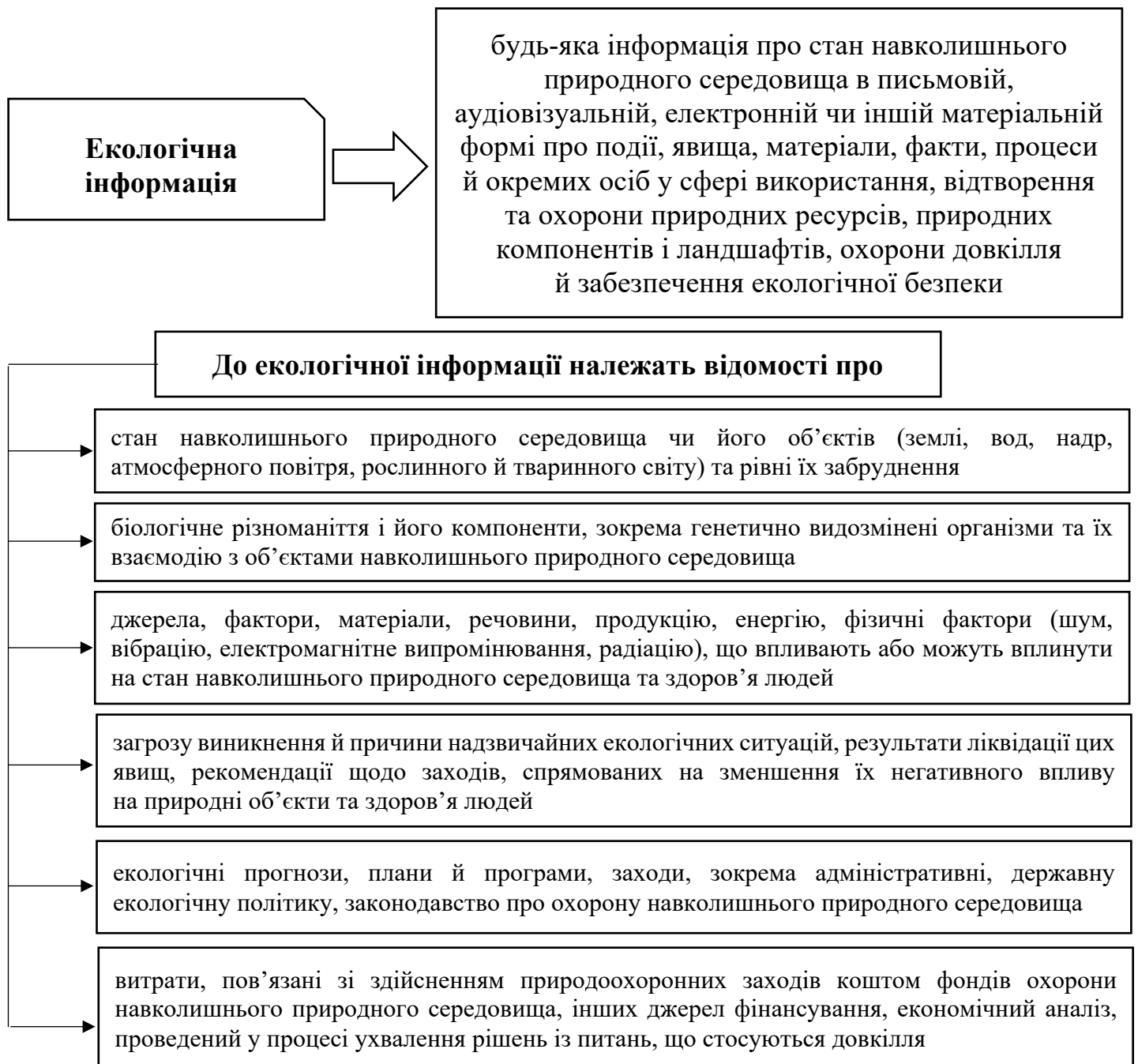

РОЗДІЛ 18

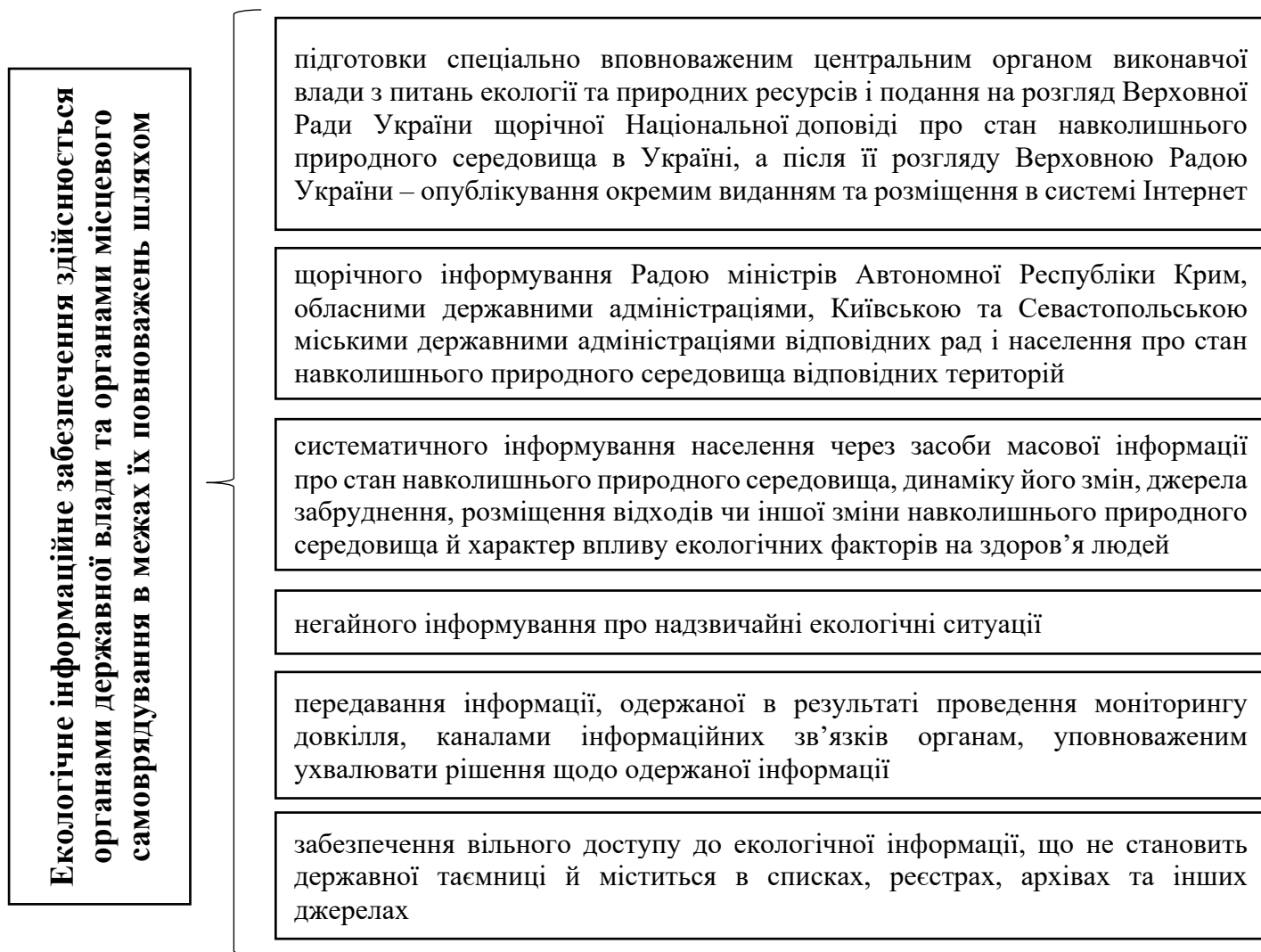
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Ключові слова: джерела екологічної інформації; екологічна інформація; екологічне інформаційне забезпечення; екологічні права громадян; засіб забезпечення права на екологічну інформацію; збір інформації; інформація, що може стати легкодоступною; об'єкти навколишнього природного середовища, що підлягають державній охороні; обов'язки громадян щодо охорони навколишнього природного середовища; Орхунська Конвенція; порушення законодавства в екологічній сфері; поширення інформації; реалізація права на екологічну інформацію на стадії її одержання; реалізація права на екологічну інформацію на стадії поширення, набутої законним шляхом; спосіб набуття екологічної інформації на стадії вільного доступу; стан навколишнього середовища.

18.1 Екологічна інформація й відомості, що її стосуються

18.2 Екологічне інформаційне забезпечення та об'єкти навколишнього природного середовища, що підлягають державній охороні

Державній охороні й регулюванню використання на території України підлягають

навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів

природні ресурси, як залучені в господарський обіг, так і не використовувані в народному господарстві в конкретний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ)

ландшафти та інші природні комплекси

18.4 Екологічні права та обов'язки громадян

Кожний громадянин має право на

безпечне для його життя та здоров'я навколишнє природне середовище

участь в обговоренні й унесення пропозицій до проєктів нормативно-правових актів, матеріалів щодо розміщення, будівництва та реконструкції об'єктів, що можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, унесення пропозицій до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, юридичних осіб, які беруть участь в ухваленні рішень із цих питань

участь у розробленні та здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального й комплексного використання природних ресурсів

здійснення загального та спеціального використання природних ресурсів

об'єднання в громадські природоохоронні формування

вільний доступ до інформації про стан навколишнього природного середовища (екологічної інформації) та вільне одержання, використання, поширення й зберігання такої інформації, за винятком обмежень, установлених законом

участь у публічних слуханнях або відкритих засіданнях із питань впливу запланованої діяльності на навколишнє природне середовище на стадіях розміщення, проєктування, будівництва й реконструкції об'єктів та в проведенні громадської екологічної експертизи

здобуття екологічної освіти

подання до суду позовів до державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян про відшкодування шкоди, заподіяної їх здоров'ю та майну внаслідок негативного впливу на навколишнє природне середовище

оскарження в судовому порядку рішень, дій або бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб щодо порушення екологічних прав громадян у порядку, передбаченому законом

Обов'язки громадян щодо охорони НПС

берегти природу, охороняти, раціонально використовувати її багатства відповідно до вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища

здійснювати діяльність із додержанням вимог екологічної безпеки, інших екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів

не порушувати екологічних прав і законних інтересів інших суб'єктів

уносити штрафи за екологічні правопорушення

компенсувати шкоду, заподіяну забрудненням та іншим негативним впливом на навколишнє середовище

18.5 Реалізація права на екологічну інформацію на стадіях її одержання, поширення

На стадії вільного доступу

така інформація набувається будь-якою особою, – як фізичною, так і юридичною, як право- та дієздатною, так і обмежено й повністю недієздатною тощо, – шляхом одержання її з повідомлень засобів масової інформації, офіційних повідомлень органів держави, опублікованих у спеціальних бюлетенях, збірниках, що можуть міститися в інформаційних (комп'ютерних) мережах, бібліотечних фондах. Водночас інформація про екстремальне забруднення довкілля, надзвичайні екологічні ситуації природного та техногенного характеру повинна повідомлятися через засоби масової інформації, державну систему оповіщення негайно

На стадії її одержання

в установленому порядку шляхом офіційного звернення з інформаційним запитом право на екологічну інформацію реалізується право- й дієздатними особами, законними представниками недієздатних та обмежено дієздатних осіб. У цьому разі джерелами екологічної інформації можуть бути офіційні документи, автоматизовані системи офіційних даних типу списки, реєстри, кадастри тощо. На цій стадії важливого значення набувають терміни задоволення запитів, форма запиту та форма розгляду запиту, відмови й відстрочення задоволення запиту

На стадії поширення, набутої законним шляхом

доцільно враховувати, що така інформація може бути об'єктом права власності, і тому втручання інших осіб у процес реалізації права власності на екологічну інформацію заборонене

18.6 Збирання й поширення інформації відповідно до Орхунської Конвенції

Кожна держава-учасниця забезпечує, щоб

державні органи мали у своєму розпорядженні екологічну інформацію, що стосується роду їх діяльності, та постійно поновлювали її

було створено обов'язкові системи для забезпечення належного надходження в державні органи інформації про заплановані та здійснювані заходи, що можуть істотно впливати на навколишнє середовище

у випадках, що становлять безпосередню загрозу для здоров'я людини або навколишнього середовища, які виникають у результаті людської діяльності або є наслідком природних явищ, уся інформація, що могла б дати громадськості змогу вжити заходів щодо відвернення або зменшення шкоди, яка може стати наслідком такої загрози та є в розпорядженні державного органу, повинна негайно поширюватися серед членів громадськості, яких потенційно стосується загроза

Кожна зі сторін забезпечує, щоб у межах національного законодавства процедури надання громадськості екологічної інформації були прозорими, а екологічна інформація – легкодоступною серед іншого шляхом

надання громадськості достатньої інформації про види та обсяги екологічної інформації, що є в розпорядженні відповідних державних органів, основні умови, за яких така інформація може надаватися, і доступ до неї, а також процес її одержання

організації й здійснення таких практичних заходів, як:

- установлення вимог до посадових осіб підтримувати громадськість в одержанні доступу до інформації відповідно до Конвенції;
- забезпечення доступу громадськості до списків, реєстрів або архівів;
- визначення контактних осіб

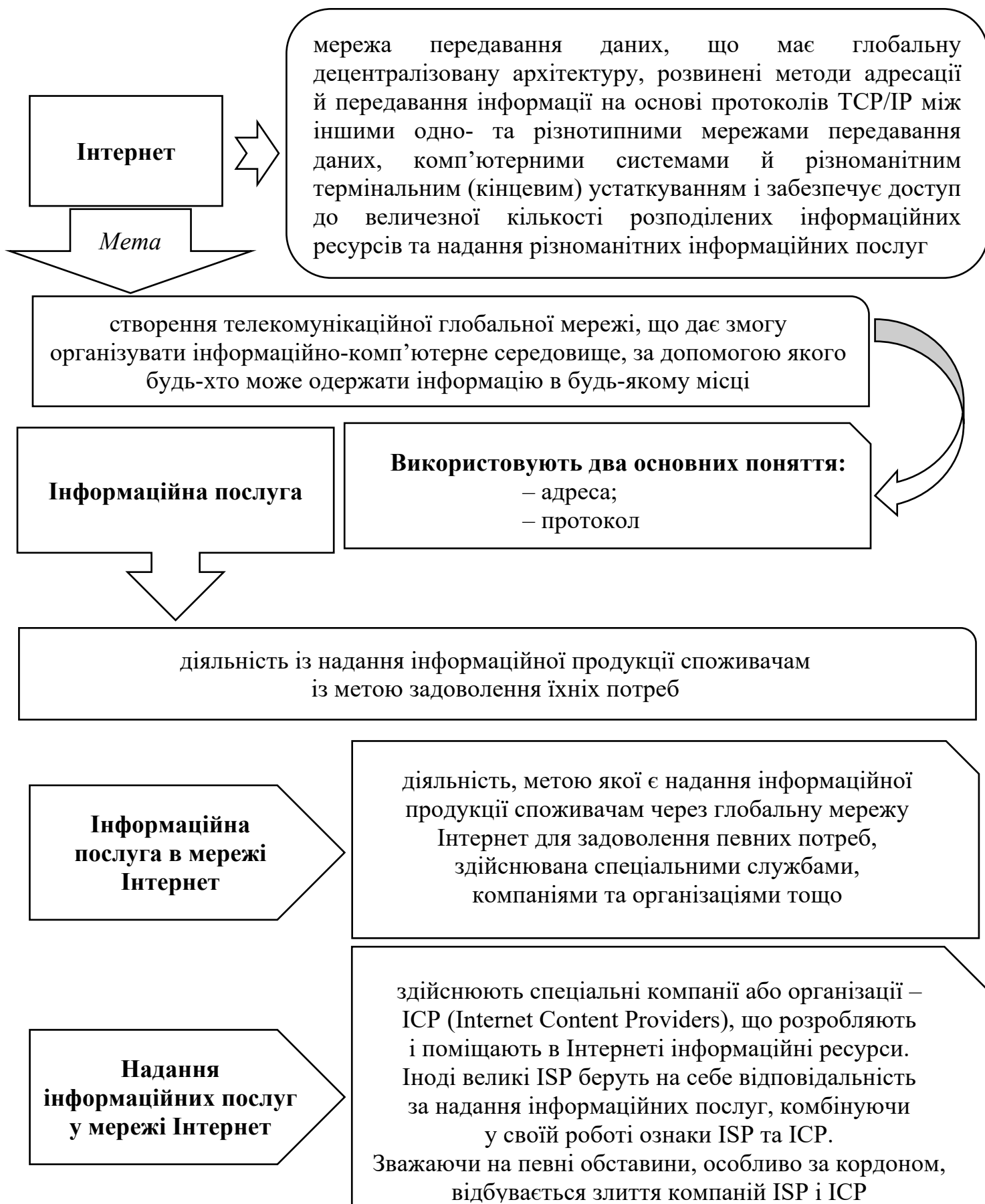
забезпечення безплатного доступу до екологічної інформації, що міститься в списках, реєстрах або архівах

РОЗДІЛ 19

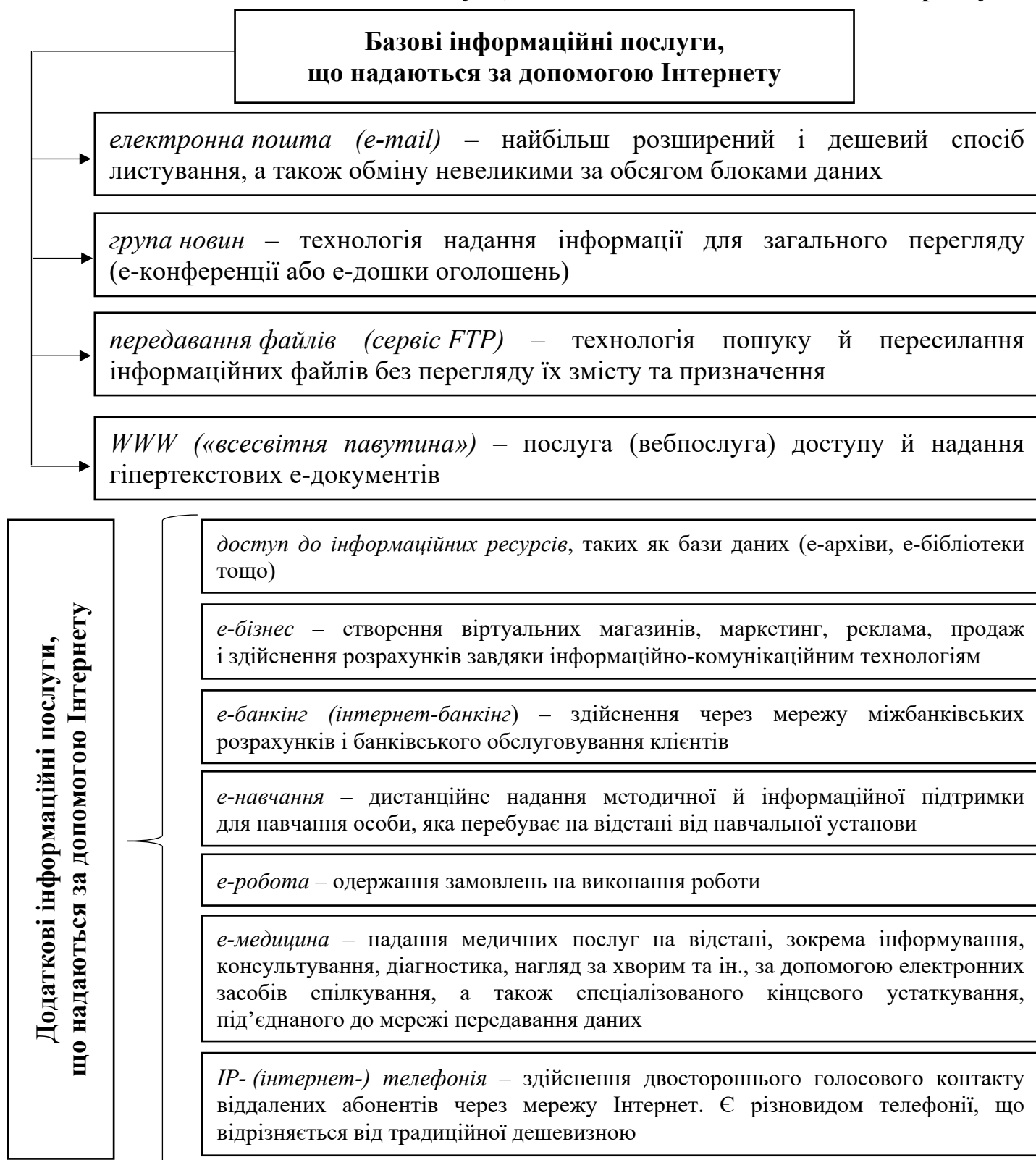
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ТА ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ

***Ключові слова:** базові інформаційні послуги; базові інформаційні послуги, що надають за допомогою Інтернету; відкритий ключ; відповідальність інформаційного провайдера; додаткові інформаційні послуги, що надають за допомогою Інтернету; доступ до інформаційних ресурсів; заходи захисту сайтів; е-банкінг (інтернет-банкінг); е-бізнес; е-медицина; е-навчання; е-робота; електронний документ; електронний документообіг; електронний цифровий підпис; зв'язок; Інтернет; IP- (інтернет-) телефонія; інформаційна послуга; інформаційна послуга в мережі Інтернет; інформаційна система; інформаційний провайдер; «комп'ютерні» злочини; надання послуг в Інтернет-мережі; особистий ключ; правове регулювання мережі Інтернет; правопорушення в мережі Інтернет; способи розміщення інформації в Інтернеті; тактичні підходи до пошуку необхідної інформації в мережі Інтернет; телекомунікації; Центри сертифікації ключів; центральний засвідчувальний орган.*

19.1 Визначення понять «Інтернет», «інформаційна послуга» й «інформаційна послуга в мережі Інтернет»

19.2. Базові та додаткові послуги, що надаються за допомогою Інтернету

19.3 Правове регулювання мережі Інтернет

Підходи до проблеми правового регулювання мережі Інтернет

основою правового режиму в кіберпросторі повинне бути міжнародне публічне право, що визначає загальні й спеціальні принципи, такі як

право на свободу інформації

єдиний глобальний характер інформаційного суспільства

відкритість доступу

пріоритет повідомлень про лихо

інші загальновизнані права людини та принципи права

ніяка держава не має суверенітету над кіберпростором чи якою-небудь його складовою

існують дві основні групи відносин: із доступу в мережу; із використання мережі. У першому разі суб'єктами є провайдер доступу й користувач, у другому – провайдер інформації та той, хто її створює. Щодо дій усіх цих осіб держави здійснюють свою юрисдикцію

технічні питання (установлення стандартів для роботи програмного та апаратного забезпечення, розподіл зон адрес тощо) повинні зважуватися на міжнародному рівні для забезпечення однаковості в цих стандартах

Способи, якими може бути розміщено інформація в Інтернеті

клієнт орендує простір на сервері провайдера, організовуючи тим самим свої сторінки в Інтернеті. Отже, користувач стає одним із мільйонів у мережі й одним із десятків – сотень клієнтів на сервері провайдера

віртуальні магазини, що являють собою інтерактивні каталоги з великими обсягами інформації з послуг і товарів усіляких фірм. Зазвичай таким методом здійснюється популяризація чи реклама

провайдер організовує для клієнта власний віртуальний сервер з унікальним ім'ям, що здебільшого корелює з назвою організації, фірми чи ім'ям фізичної особи. Це ліквідує потенційно можливе непорозуміння, яке базується на тому, що зазвичай знають фірму чи людину, а не провайдера, на сервері якого першими двома способами розміщена інформація клієнта, якої можуть там і не знайти

власний вебвузол, який, щоправда, знаходиться за межами фінансових можливостей більшості користувачів

19.4 Тактичні підходи до пошуку необхідної інформації

Тактичні підходи щодо пошуку необхідної інформації в мережі Інтернет

«серфінг» – знайшовши одну з вебсторінок, адреса якої була відомою, можна пройти за посиланнями з цієї сторінки на будь-яку іншу, намагаючись задовольнити свої інформаційні потреби. Варіант досить поширений, але його навряд чи можна вважати оптимальним

«браузинг» – розширення серфінгу в тому значенні, що користувач використовує інтернет-каталог як стартову сторінку, тобто один із вебсерверів, на якому репрезентована класифікація мережевих ресурсів і знаходяться відповідні гіпертекстові посилання

використання мережевих інформаційно-пошукових систем – програм, що дає змогу швидко знайти потрібну інформацію в базі

Необхідність заходів захисту сайтів

здобуття конкурентних переваг порівняно з іншими розробниками завдяки можливості заборонити їм використовувати ваші ідеї, рішення на своїх сайтах. Одержання авторських і патентних прав – це, напевно, єдина монополія, що відкрито та в усьому світі заохочується державою

можливість отримання додаткових доходів у результаті продажу (поступки, надання) своїх прав третім особам

можливість задоволення своїх особистих авторських інтересів та амбіцій, тобто те, що пов'язано насамперед з особистими немайновими правами автора

можливість захистити себе від несумлінної конкуренції чи просто випадкового використання у своїй діяльності третьою особою певних елементів, що асоціюються з вашою компанією. Це також стосується необхідності захистити себе від спроб відвертого шантажу, коли хто-небудь намагається продати вам ваш товарний знак чи інший об'єкт, зареєстрований ним після того, як довідався про вашу компанію чи проєкт

19.5 Особливості «комп'ютерних» злочинів

Характерні особливості «комп'ютерних» злочинів

складність визначення розміру завданих збитків

значні фінансові витрати на проведення розслідування

Відповідальність інформаційного провайдера

інформаційний провайдер не несе відповідальності за дії осіб, які використовують його послуги й порушили звичай ділового обороту у сфері використання мережі Інтернет, якщо інше не передбачено законом чи договором

інформаційний провайдер несе відповідальність за модифікацію й затримку передавання інформації, якщо інше не передбачено законом чи договором

інформаційний провайдер несе відповідальність за неповне чи недостовірне ознайомлення користувачів мережі Інтернет з умовами використання та істотними особливостями функціонування його інформаційних ресурсів

Права постраждалої сторони, щодо якої вчинене правопорушення в мережі Інтернет

вимагати визнання й поновлення своїх прав, зокрема забороняти дії, що порушують авторське право або створюють загрозу їх порушення

звертатися до суду з позовом про поновлення порушених прав і припинення дій, що порушують авторське право або створюють загрозу їх порушення

подавати позови про відшкодування моральної шкоди

подавати позови про відшкодування збитків, охоплюючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником у результаті порушення ним авторського права, або виплату компенсацій

вимагати, зокрема в судовому порядку, публікації в ЗМІ даних про допущені порушення авторського права та (або) суміжних прав й судові рішення щодо цих порушень

19.6 Електронні документи

19.7 Електронний документообіг

Електронний документообіг (обіг електронних документів)

сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання й знищення електронних документів, виконувани із застосуванням перевірки цілісності та в разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів

**Під час зберігання
електронних документів
обов'язкове дотримання
таких вимог**

інформація, що міститься в електронних документах, повинна бути доступною для її подальшого використання

повинна бути забезпеченою можливість відновлення електронного документа в тому форматі, у якому він створений, відправлений або одержаний

у разі наявності повинна зберігатися інформація, яка дає змогу встановити походження та призначення електронного документа, а також дату і час його відправлення чи одержання

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 р. / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051.

2. Брюссельська конвенція про розповсюдження несучих програм сигналів, що передаються через супутники від 21.05.1974 р. / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_250.

3. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури від 28.04.1977 р. № 995-039 / Верховна Рада України. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_039.

4. Вашингтонський договір про інтелектуальну власність у відношенні інтегральних мікросхем від 26.05.1989 р. / Всесвітня організація інтелектуальної власності. URL: https://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=295136.

5. Віденська угода про заснування Міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків від 12.06.1973 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_h33.

6. Всесвітня конвенція про авторське право від 06.09.1952 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052.

7. Гаазький акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків від 28.11.1960 р. № 995-132 / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_132.

8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

9. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року та положення Бернської конвенції (1971 р.), на які містяться

посилання у Договорі від 20.12.1996 р. / Верховна Рада України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770.

10. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятий Дипломатичною конференцією, від 20.12.1996 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_769.

11. Договір про закони щодо товарних знаків від 13.10.1995 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_102.

12. Договір про патентне право від 01.06.2000 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=895_002&print=1.

13. Договір про патентну кооперацію від 19.06.1970 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895_001.

14. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.

15. Кодекс законів про працю від 23.07.1996 р. № 322-08 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

16. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

17. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм (Конвенція про фонограми) від 29.10.1971 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_124.

18. Конвенція про розповсюдження несучих програми сигналів, що передаються через супутники, від 21.05.1974 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_250.

19. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

20. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

21. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 651-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

22. Лісабонська угода про охорону найменувань місця походження товару та їх міжнародна реєстрація від 31.10.1958 р. № 995_b11 / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b11.

23. Локарнська угода про заснування Міжнародної патентної класифікації від 08.10.1968 р. / Верховна Рада України. URL : https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_b07.

24. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14.04.1981 р. № 995-134 / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_134.

25. Мадридська угода про недопущення неправдивих або таких, що вводять в оману, зазначень походження товарів від 01.01.2008 р. / Всесвітня організація інтелектуальної власності. URL: https://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=281372#P51_1531.

26. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

27. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (Римська конвенція) від 26.10.1961 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763.

28. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин від 02.12.1961р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_856.

29. Найробський договір про охорону олімпійського символу від 26.09.1981 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_995.

30. Ніщцька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків від 15.06.1957 р. / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_066.

31. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 р. № 995_123 / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123.

32. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.

33. Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26.11.1993 р. № 3659-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>.

34. Про архітектурну діяльність : Закон України від 20.05.1999 р. № 687-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14>.

35. Про видавничу справу : Закон України від 05.06.1997 р. № 318/97-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80>.

36. Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності : Закон України від 16.06.2020 р. № 703-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-20#Text>.

37. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України від 23.09.1997 р. № 540/97-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80>.

38. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

39. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні : Закон України від 16.11.1992 р. № 2782-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12/ed20170615>.

40. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22.05.2003 р. № 852-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/852-15>.

41. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав : Закон України від 22.08.2018 р. № 2415-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19?lang=ru>.

42. Про затвердження Інструкції про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на винахід (корисну модель) та видачу ліцензії на використання винаходу (корисної моделі) : Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2001 р. № 521 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0644-01>.

43. Про затвердження Інструкції про порядок ознайомлення будь-якої особи з матеріалами заявки на об'єкт права інтелектуальної власності : Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.04.2005 р. № 247 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0494-05>.

44. Про затвердження Правил складання, подання та розгляду заявки на реєстрацію топографії інтегральної мікросхеми : Наказ Міністерства освіти і науки України від 18.04.2002 р. № 260 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-02>.

45. Про затвердження Правил складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель : Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.01.2001 р. № 22 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-01>.

46. Про затвердження Положення про Державний реєстр України топографій інтегральних мікросхем : Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.04.2001 р. № 292 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0375-01>.

47. Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 р. № 1716 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF>.

48. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>.

49. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>.

50. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12/>

51. Про інформаційні агентства : Закон України від 28.02.1995 р. № 74/95-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-%D0%B2%D1%80>.

52. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

53. Про кінематографію : Закон України від 13.01.1998 р. № 9/98-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9/98-%D0%B2%D1%80>.

54. Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25.06.1993 р. № 3322-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>.

55. Про наукову і науково-технічну експертизу : Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80>.

56. Про основні засади державного нагляду (контролю) господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 р. № 877-V / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.

57. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування : Закон України від 17.01.2002 р. № 2953-III / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2953-14>.

58. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

59. Про правову охорону географічних зазначень : Закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14#Text>.

60. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.

61. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>.

62. Про охорону прав на сорти рослин : Закон України від 21.04.1993 р. № 3166-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>.

63. Про охорону прав на компоновання напівпровідникових виробів : Закон України від 05.11.1997 р. № 621/97-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

64. Про рекламу : Закон України від 03.07.1996 р. № 270/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>.

65. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних : Закон України від 23.03.2000 р. № 1587-III / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1587-14>.

66. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України : Закон України від 17.04.2014 р. № 1227-VII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-18>.

67. Про театри і театральну справу : Закон України від 31.05.2015 р. № 2605-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2605-15>.

68. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21.12.1993 р. № 3759-XII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>.

69. Про телекомунікації : Закон України від 18.11.2003 р. № 1280-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>.

70. Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення від 26.10.1961 р. № 995_763 / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763.

71. Сінгапурський договір про право товарних знаків від 27.03.2006 р. / Верховна Рада України. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_h54/print1324563710759816.

72. Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію від 24.03.1971 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/999_001.

73. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії від 21.03.2014 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

74. Угода про вільну торгівлю між Україною і Канадою від 04.06.1999 р. / Верховна Рада України. URL: http://sfs.gov.ua/data/material/000/227/303513/Ugoda_pro_v_lnu_torg_vlyu_m_zh_Ukra_noyu_ta_Kanadoyu.pdf.

75. Угода про взаємне забезпечення збереження міждержавних секретів в галузі правової охорони винаходів від 04.06.1999 р. / Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_514.

76. Угода про співробітництво у сфері правової охорони й захисту інтелектуальної власності та створення Міждержавної ради з питань правової охорони й захисту інтелектуальної власності від 19.11.2010 р. / Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_n31.

77. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

78. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/981_018.

79. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.01.2004 р. № 1618-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

Наукова література

80. Аврамова О. Є., Жидкова О. С. Патентне право : навч.-метод. посіб. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка. 2011. 160 с.

81. Бабенко В. А., Лимар А. П. Інтелектуальна власність : навч. посіб. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2011. 151 с.

82. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку : монографія. Київ : Знання, 2008. 687 с.

83. Бенедисюк І. М. Посібник для суддів з інтелектуальної власності. Київ : К.І.С., 2018. 424 с.

84. Бондаренко С. В. Авторське право та суміжні права. Київ : Інститут інтелектуальної власності і права, 2008. 288 с.
85. Борисова В. І. Право інтелектуальної власності України : конспект лекцій. Харків : Право, 2008. 112 с.
86. Бошицький Ю. А., Козлова О. О., Андрощук Г. О. Комерційні найменування : основні правові аспекти. Київ : Юридична думка, 2006. 216 с.
87. Бубенко П. Т., Величко В. В., Глухарев С. М. Інтелектуальна власність : навч. посіб. Харків : Харківська національна академія міського господарства, 2011. 215 с.
88. Гордієнко С. Г. Забезпечення інтересів України у сфері захисту інтелектуальної власності : нормативно-правове регулювання : монографія. Київ : Видавничий дім «Скіф», КНТ, 2008. 248 с.
89. Дзера О. В., Кузнецова Н. С. Цивільне право України : підруч. : у 2 кн. Загальна частина. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 976 с.
90. Дідківський М. І. Міжнародний трансфер технологій : навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 365 с.
91. Доріс Лонг, Патріція Рей, Жаров В. О. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування : практичний посібник. Київ : К. І. С., 2007. 448 с.
92. Дмитришин В. С. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в Україні. Київ : Інститут інтелектуальної власності і права, 2008. 248 с.
93. Драпак Г. М., Скиба М. Є. Основи інтелектуальної власності : навч. посіб. Київ : Кондор, 2007. 156 с.
94. Жилінкова О. В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 280 с.
95. Жилінкова О. В. Договори в сфері реалізації авторських прав на музичний твір. Харків : Ксилон, 2008. 212 с.

96. Капіца Ю. М., Ступак С. К., Жувака О. В. Авторське право і суміжні права в Європі : монографія. Київ : Логос, 2012. 696 с.
97. Інтелектуальна власність : посібник : у 2 ч. / І. П. Каплун, Е. В. Колісніченко, В. О. Панченко, А. А. Папченко. Суми : СумДУ, 2010.
98. Килимник І. І., Івасішина Н. В. Інтелектуальна власність : конспект лекцій. Харків : ХНАМГ, 2011. 326 с.
99. Кірін Р. С., Хоменко В. Л., Коросташова І. М. Інтелектуальна власність : підруч. Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2012. 320 с.
100. Коваль І. Ф. Захист прав у сфері промислової власності: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування. Київ : НДІ ІВ НАПрНУ; Лазурит-Поліграф, 2011. 320 с.
101. Кравець В. Р., Олюха В. Г. Право інтелектуальної власності (у запитаннях і відповідях) : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 264 с.
102. Кубах А. І. Збірник законодавчих актів з дисципліни «Право інтелектуальної власності»: довідник. Харків : ХНАМГ, 2008. 343 с.
103. Кузьміна О. Є. Франчайзинг : навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 267 с.
104. Куса С. Д. Патентна документація України : посіб. Київ, 2007. 155 с.
105. Манжура О. В. Інтелектуальна власність як чинник економіки знань : монографія. Полтава : ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2011. 179 с.
106. Орлюк О. П. Законодавство Європейського Союзу та держав-членів Європейського Союзу у сфері інтелектуальної власності. Київ : НДІВ НАПрНУ, Лазурит-Поліграф, 2010. 262 с.
107. Орлюк О. П., Святоцький О. Д. Право інтелектуальної власності. Академ. курс : підруч. Київ : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.

108. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підруч. Львів : Галицький друкар, 2015. 280 с.
109. Світличний О. П. Право інтелектуальної власності: підруч. 2-ге вид., змін. і доп. Київ : НУБіП України, 2016. 355 с.
110. Стороженко О. М., Уманців Г. В., Фоміна О. В. Інтелектуальна власність : навч. посіб. Київ : КНТЕУ, 2012. 456 с.
111. Федулова Л. І., Андрошук Г. О., Хаустов В. К. Інтелектуальна власність у національній інноваційній системі : науково-аналітична доповідь. Київ : Інститут економіки та прогнозування, 2010. 215 с.
112. Фордзюн Ю. І., Кабацій В. М. Основи інтелектуальної власності : навч. посіб. Київ: Кондор, 2012. 208 с.
113. Харитоновна О. І. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. у запитаннях та відповідях. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія»; Одіссей, 2012. 189 с.
114. Харитоновна О. І. Правовідносини інтелектуальної власності, що виникають внаслідок створення результатів творчої діяльності (концептуальні засади). Одеса : Фенікс, 2011. 346 с.
115. Ходаківський Є. І., Якобчук В. П., Литвинчук І. Л. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: підруч. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 504 с.
116. Цибульов П. М. Введення до інтелектуальної власності : навч. посіб. Київ : Державний інститут інтелектуальної власності, 2008. 124 с.
117. Цибульов П. М. Управління інтелектуальною власністю. Київ : Державний інститут інтелектуальної власності, 2009. 312 с.
118. Черевко Г. В. Інтелектуальна власність : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 412 с.
119. Юскаєв В. Б. Інтелектуальна власність : навч. посіб. : у 2 ч. Суми : СумДУ, 2010. Ч. 2. 148 с.
120. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2013. 124 с.

Список публікацій з актуальних питань

121. Андрощук Г. Правова охорона комерційної таємниці у країнах Європейського Союзу. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2012. № 6. С. 49–58.

122. Андрощук Г. Технології біометричної ідентифікації: проблеми регулювання. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 5. С. 22–31.

123. Андрощук Г. Технології штучного інтелекту: можливості і небезпеки кримінального застосування. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 12. С. 25–35.

122. Арданов О. Розвиток партнерства для подолання цифрового піратства в мережі Інтернет. *Інтелектуальна власність*. № 8. 2010. С. 20–30.

123. Атаманова Ю. Є. Складний результат інтелектуальної діяльності та особливості прав на нього. *Право України*. 2011. № 3. С. 127–138.

124. Базилевич В. Д. Проблемы оценки, охраны и защиты прав объектов интеллектуальной собственности в Украине. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка*. 2012. № 142. С. 5–9.

125. Бєгова Т. До питання про співвідношення понять «ноу-хау» і «комерційна таємниця». *Вісник Академії правових наук України*. № 4. С. 256–265.

126. Бутнік-Сіверський О. Економіко-правова природа оцінки майнових прав інтелектуальної власності – крок до розвитку. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 6. С. 33–45.

127. Войніканіс О. Право інтелектуальної власності в цифрову епоху: парадигма балансу і гнучкості. *Журнал інтелектуальної власності*. 2021. № 1. С. 32–44.

128. Гладка О. В. Сучасний стан законодавчого забезпечення відносин комерційної концесії. *Вісник Національного університету «Юридична*

академія України ім. Я. Мудрого». Серія: Економічна теорія та право. № 1. С. 174–182.

129. Данилова О. Щодо винаходів та корисних моделей. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 7. С. 20–24.

130. Дмитришин В. С. Договір комерційної концесії та договір франчайзингу: співвідношення понять та правова природа. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 199–202.

131. Дроб'язко В. С. Адміністративна та кримінальна відповідальність за контрафакцію та піратство у сфері авторського права та суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 3. С. 48–54.

132. Дроб'язко В. С. Аудіовізуальні твори, комп'ютерні програми, фонограми як об'єкти піратства. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2012. № 6. С. 75–79.

133. Еннан Р. Проблеми захисту авторських прав у мережі Інтернет. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2012. № 4. С. 70–77.

134. Жилінкова О. В. Співвідношення понять «інформація» та «об'єкт права інтелектуальної власності». *Юридична Україна*. 2010. № 8. С. 68–72.

135. Іваницька Н. А. Вдосконалення законодавства, що регулює відносини за ліцензійним договором на використання торговельної марки. *Право України*. 2008. № 9. С. 107–113.

136. Іваницька Н. А. Правові наслідки визнання свідцтва на торговельну марку недійсним для сторін ліцензійного договору. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 4. С. 95–100.

137. Капіца Ю. М., Рассомахіна О. А., Шахбазян К. С. Спеціальні механізми захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет. *Інформація і право*. 2012. № 3 (6). С. 129–140.

138. Кирилюк А. В. Цивільно-правова відповідальність за порушення авторських прав у мережі Інтернет. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 72. С. 154–161.

139. Кислий Т. Legal Tech проти кіберсквотингу: міжнародний досвід та українські реалії. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 11. С. 18–27.
140. Коваленко Т. Що робити, якщо ви стали жертвою контрафакції. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2012. № 5. С. 57–61.
141. Кохановська О. В. Основні теорії права інтелектуальної власності та їх вплив на розвиток сучасного законодавства в Україні. *Право України*. 2011. № 5. С. 52–59.
142. Крижна В. М. Види торговельних марок. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2008. № 1. С. 44–51.
143. Крижна В. М. Захист прав споживачів при використанні комерційних позначень. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 2. С. 67–71.
144. Кузнєцова Н. С., Кохановська О. В. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності в Україні. *Право України*. 2011. № 3. С. 21–29.
145. Кузовков Ю. Практика застосування критеріїв «новизна» та «промислова придатність» для винаходів та корисних моделей. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 5. С. 15–17.
146. Мацкевич О. Загальні підходи до визначення юридичної відповідальності провайдерів за порушення авторських і суміжних прав у мережі Інтернет. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2012. № 1. С. 54–62.
147. Мироненко Н. М. Захист прав на торговельні марки: українська практика та європейський досвід. *Право України*. 2011. № 3. С. 30–39.
148. Мисенко О. Комп'ютерна програма – не типовий об'єкт авторського права. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 9. С. 9–12.
149. Мисенко О. Право автора на доступ до свого твору. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 8. С. 10–17.
150. Мисенко О. Рішення суду про публічне виконання фонограм у кафе. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 5. С. 38–45.

151. Нерсесян А. Форми захисту прав інтелектуальної власності в Україні: теоретичні аспекти. *Юридичний журнал*. 2010. № 6. С. 39–40.
152. Писаренко А. Право на повторну реєстрацію знака. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 5. С. 17–21.
153. Ряботягова Л., Андрощук Г. Керівні принципи і практика ЄПВ щодо винаходів, реалізованих на комп'ютері. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 11. С. 33–42.
154. Сердюк О. Патентний повірений у смартфоні: онлайн-сервіс для швидкої реєстрації ТМ. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 10. С. 38–41.
155. Тверезенко О. Класифікація договорів у сфері інтелектуальної власності. *Право України*. 2011. № 3. С. 139–148.
156. Utkina M. S. Development of the Copyright Law in Latvia and Ukraine as the Post-Soviet Countries in the Context of the European Integration Processes. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 3 (Volume 2). P. 186–193.
157. Уткіна М. С. До питання кримінальної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності. *Правові горизонти*. 2020. № 21 (34). С. 96–99.
158. Уткіна М. С. Можливість віднесення творів, створених штучним інтелектом, до об'єктів інтелектуальної власності. *Правові горизонти*. 2019. № 17. С. 54–58.
159. Уткіна М. С., Гришко І. Ю. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 26–30.
160. Фінагіна В. Ризики набуття права інтелектуальної власності на знак, що не використовувався попереднім власником: огляд судової практики. *Журнал інтелектуальної власності*. 2020. № 4. С. 45–56.
161. Харитоновна О. І. Поняття та види цивільних правовідносин інтелектуальної власності. *Право України*. 2011. № 3. С. 66–77.

162. Штефан О. О. Дещо до питання про порушення у сфері авторського права. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2009. № 6. С. 3–13.

163. Штефан О. О. Контрафакт у сфері авторського права та суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2012. № 6. С. 22–28.

164. Штефан О. О. Охорона і захист авторських прав: теоретичний аспект. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2010. № 4. С. 3–17.

165. Яркіна Н. Є. Спільні права інтелектуальної власності: їх виникнення та здійснення. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 4. С. 145–155.

Електронне навчальне видання

Уткіна Марина Сергіївна

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

(у схемах і таблицях)

Навчальний посібник

Редактор О. В. Федяй
Комп'ютерне верстання М. С. Уткіної

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 25,58. Обл.-вид. арк. 11,43.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.